

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR
PAYLAŞIMI BAKIMINDAN DERS KİTAPLARINDA TİYATRO
METİNLERİNİN KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EGEMEN TÜZMEN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
EKİM- 2022**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR
PAYLAŞIMI BAKIMINDAN DERS KİTAPLARINDA TİYATRO
METİNLERİNİN KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EGEMEN TÜZMEN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. MESUT GÜN**

**MERSİN
EKİM- 2022**

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR PAYLAŞIMI BAKIMINDAN DERS KİTAPLARINDA TİYATRO METİNLERİNİN KULLANIMI

Gelişen ve değişen dünyada etkileşimin artmasıyla dil öğretimi büyük önem kazanmaya başlamaktadır. Son yıllarda uygulanan politikalarla ülkemizde de dil öğretimi oldukça yaygın hale gelmiştir. Bunun sonucunda ise öğretimde yeni anlayışlar benimsenmektedir. Yabancı dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Kişilerin hedef dili öğrenirken o dilin kültürel zenginliklerini de öğrenmesi oldukça önemlidir. Benimsenen dillerin kendilerine has değerler sistemi vardır. Bu dillerden birine sahip bir kişiyle etkileşim halindeyken sorun yaşamamak ve akıcı bir iletişim kurabilmek, hedef dilin kültürüne hâkim olmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yabancı dil öğretiminde kültür paylaşımı amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Dil öğretiminde genellikle dil bilgisine ağırlık verilerek bu doğrultuda yöntem ve teknikler benimsenmektedir. Türkçe öğretiminde de durum böyledir fakat sadece dil bilgisi öğretmek doğru değildir. Öğretilen dil bilgisinin yanında öğrenci merkezli yöntem ve tekniklere yönelmek daha doğru olacaktır. Yeni yöntem ve tekniklerle birlikte yeni yaklaşımlar da ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri de tiyatrodur. Tiyatro vasıtasıyla dil öğretimi oldukça yaygınlaşmakta ve üzerinde çok durulmaktadır. Tiyatronun öğrenciyi derse güdülediği, oluşturduğu etkileşimli ortamlarla öğretimi daha aktif hale getirdiği bilinmektedir. Tiyatronun dil öğretiminde önemli özelliklerinden birisinin de kültür aktarmadaki işlevi olduğu söylenebilir. Türk kültürü içerisinde hayat bulmuş tiyatro eserleri, Türk kültürünün zenginliklerini içerisinde barındırır ve Türkçe öğrenmek isteyenlere bu kültürel zenginlikleri aktarmada en önemli materyallerden birisi olarak görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın ana amacı; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımının önemini vurgulamak ve tiyatronun kültür paylaşım aracı olarak yerini ve önemini doküman inceleme yöntemiyle ortaya koymak, aynı zamanda Türkçe öğretiminde tiyatro kullanımının yansımalarını belirlemektir. Bunun yanında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla tiyatro vasıtasıyla yeni öğrenme ortamlarına teşvik etmek ve öğrencilerin de içerisinde bulunduğu tiyatro etkinliklerinin düzenlenmesine vesile olmak çalışmanın amaçları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, kültür paylaşımı, tiyatro.

Danışman: Doç. Dr. Mesut GÜN, Mersin Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin

ABSTRACT

THE USE OF THEATER TEXTS IN THE TEACHBOOKS IN TERMS OF CULTURE SHARING IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

With the increase in interaction in the developing and changing world, language teaching begins to gain great importance. Due to the policies implemented in recent years, language teaching has become quite common in our country. As a result, new understandings are adopted in teaching. Foreign language teaching is also cultural teaching, it is very important for people to learn the cultural richness of that language while learning the target language. The adopted languages have their own value system. Not having any problems while interacting with a person who has one of these languages and being able to communicate fluently shows how important it is to have a command of the culture of the target language. Various methods and techniques are used in foreign language teaching for the purpose of cultural transmission. In language teaching, methods and techniques are adopted in this direction, with concentrate on grammar. This is also the case in teaching Turkish, but it is not appropriate to teach only grammar. In addition, it would be more correct to turn to student-centered methods and techniques. Along with new methods and techniques, new approaches are emerging, one of those is theatre. Language teaching through theater has become widespread and is emphasized. It is known that the theater motivates the students to the lesson and makes the teaching more active with the interactive environments it creates. It can be said that one of the important features of theater in language teaching is its function in culture transmission. Theater works that have come to life in Turkish culture contain the richness of Turkish culture and are seen as one of the most important materials in transmission these cultural riches to those who want to learn Turkish. In this direction, the main purpose of the study is to emphasize the importance of cultural transmission in teaching Turkish as a foreign language and to reveal the place and importance of theater as a cultural transfer tool with document analysis method, and also to determine the reflections of the use of theater in Turkish teaching. In addition, the aim of the study is to encourage new learning environments for teaching Turkish as a foreign language through the theater and lead in the organization of theatrical activities in which the students participate.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, cultural culture, theater

Advisor: Assoc. Dr. Mesut GÜN, Mersin University, Department of Turkish Education, Mersin

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sürecinde üzerimde hep desteğini hissettiğim danışman hocam Doç. Dr. Mesut GÜN'E, abim her zaman bana destek olan Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI'NA, aynı şekilde Doç. Dr. Gökçen KAYABAŞI'NA teşekkür ederim. Hem tez çalışmam boyunca hem de hayatımın her alanında desteklerini esirgemeyen aileme ve çalışma sürecinde hep yanımda olan Esra DEMİRTOLA'YA da teşekkürü bir borç bilirim.

EGEMEN TÜZMEN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
RESİMLER DİZİNİ	vi
TABLOLAR DİZİNİ	vii
KISALTMALAR ve SİMGELER	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Problem Cümlesi	5
1.4. Alt Problemler	6
1.5. Araştırmanın Önemi	6
1.6. Araştırmanın Sayıtları	7
1.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	7
1.8. Tanımlar	7
2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI	8
2.1. Dil	8
2.2. Kültür	10
2.3. Dil Öğretiminde Kültür Paylaşımının Önemi	11
2.3.1. Dil ve Kültür	11
2.4. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Paylaşımı	13
2.5. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Kullanımı	15
2.6. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitapları	17
2.7. Dil Öğretiminde Metin Türleri	19
2.8. Edebi Bir Metin Türü Olarak Tiyatro	21
2.9. Yabancı dil olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Paylaşımı Bakımından Tiyatro Metinlerinin Kullanımı	23
2.10. Dil Öğretiminde Temel Dil Becerileri Kullanımı Ve Tiyatronun Dil Becerilerine Etkisi	Hata!
Yer işareti tanımlanmamış.	
3. MATERYAL ve YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Araştırmanın Çalışma Materyali	27
3.3. Verilerin Toplanması	28
3.4. Verilerin Analizi	28
4. BULGULAR ve TARTIŞMA	29
4.1. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Tiyatro Metinlerinin Kullanımı	29
4.1.1. Para	29
4.1.2. Davet	30
4.1.3. Üniteye Hazırlık	31
4.1.4. Sizin Tercihiniz	31
4.1.5. İnceleyelim Tamamlayalım	32
4.1.6. Üniteye Hazırlık	33
4.1.7. Meddahlık	33
4.1.8. Turan Oflazoğlu İle Tarihi Bir Gün	34
4.1.9. Yine Bir Gülnihal	35
4.1.10. Benim Tiyatrom	37
4.1.11. Başrol	37

4.1.12. Kültür Aynamızdan Yansımalar	38
4.1.13. Karagöz Oyunu	39
4.1.14. Cevaplayalım	41
4.1.15. Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler Ve Özellikleri	42
4.1.16. Karagöz ile Hacivat	43
4.1.17. Tamamlayalım Canlandıralım	45
4.1.18 Kendimizi Değerlendirelim	46
4.2. Yeni Hitit 1 ve Yeni Hitit 2 Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Tiyatro Metinlerinin Kullanımı	47
4.2.1. Yıldız Kenter	47
4.2.2. Tiyatro Festivali	48
4.2.3. Sahnede Neler Oluyor?	49
4.2.4. Sanat Hayattır	51
4.2.5. Yerleştirelim	51
4.2.6. İçindekiler	52
4.2.7. Takmayın Kafanıza	53
4.2.8. Hadi Beni Güldür	55
4.2.9. Bizi Anlatan Komedyen: Cem Yılmaz	56
4.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Tiyatro Metinlerinin Kullanımı	56
4.3.1. Hazırlık Çalışması	57
4.3.2. Doğum Günü	57
4.3.3 Haberler	58
4.3.4. Geleneksel Oyunlar	59
4.3.5. Şaştım Kaldım	61
4.3.6. Karagöz ile Hacivat	61
4.3.7. Sanat Sanat İçindir	62
4.3.8. Yıldız Kenter	63
4.3.9. Hazırlık Çalışması	63
4.3.10. Mizah Her Kapıyı Açar	64
4.3.11. Ünite11	65
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	66
5.1. Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
5.2. Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	71
5.3. Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	71
KAYNAKLAR	73
ÖZ GEÇMİŞ	76

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim 4.1. Yedi İklim Seti A1	29
Resim 4.2. Yedi İklim Seti A2	30
Resim 4.3. Yedi İklim Seti A2	31
Resim 4.4. Yedi İklim Seti A2	31
Resim 4.5. Yedi İklim Seti A2	32
Resim 4.6. Yedi İklim Seti A2	33
Resim 4.7. Yedi İklim Seti A2	33
Resim 4.8. Yedi İklim Seti C2	34
Resim 4.9. Yedi İklim Seti C2	35
Resim 4. 10. Yedi İklim Seti C2(devam)	36
Resim 4.11. Yedi İklim Seti C2	37
Resim 4.12. Yedi İklim Seti C2	37
Resim 4.13. Yedi İklim Seti C2	38
Resim 4.14. Yedi İklim Seti C2	39
Resim 4.15. Yedi İklim Seti C2(devam)	40
Resim 4.16. Yedi İklim Seti C2	41
Resim 4.17. Yedi İklim Seti C2	42
Resim 4.18. Yedi İklim Seti C2	43
Resim 4.19. Yedi İklim Seti C2(devam)	44
Resim 4.20. Yedi İklim Seti C2	45
Resim 4.21. Yedi İklim Seti C2	46
Resim 4.22. Yedi İklim Seti C2 (devam)	47
Resim 4.23. Yeni Hitit Seti1	47
Resim 4.24. Yeni Hitit Seti1	48
Resim 4.25. Yeni Hitit Seti1	49
Resim 4.26. Yeni Hitit Seti1 (devam)	50
Resim 4.27. Yeni Hitit Seti2	51
Resim 4.28. Yeni Hitit Seti2	51
Resim 4.29. Yeni Hitit Seti3	52
Resim 4.30. Yeni Hitit Seti3	53
Resim 4.31. Yeni Hitit Seti3 (devam)	54
Resim 4.32. Yeni Hitit Seti3	55
Resim 4.33. Yeni Hitit Seti3	56
Resim 4.34. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti A1	57
Resim 4.35. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti A1	57
Resim 4.36. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti A2	58
Resim 4.37. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti A2	59
Resim 4.38. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti B1(devam)	59
Resim 4.39. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti B1(devam)	60
Resim 4.40. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti B2	61
Resim 4.41. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti b2	61
Resim 4.42. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti C1	62
Resim 4.43. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti C1	63
Resim 4.44. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti C1	63
Resim 4.45. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti C1	64
Resim 4.46. İstanbul Yabancılara Türkçe Seti C1	65

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Tablo 1 Oluşturulma Amacına Göre Metin Türleri	21
Tablo 2.2. Tablo 2 İşlevlerine Göre Metin Türleri	21
Tablo 5.1. Yedi İklim Seti Tiyatro Kullanımı	71
Tablo 5.2. Yeni Hitit Seti Tiyatro Kullanımı	72
Tablo 5.3. İstanbul Seti Tiyatro Kullanımı	73

KISALTMALAR VE SİMGELER

Kısaltma	Tanım
AKT	Aktaran
TDK	Türk Dil Kurumu
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
VB	Ve Benzeri

1. GİRİŞ

Günümüzde dil öğretimi/ öğrenimi giderek önem kazanmaya başlamaktadır. Dolayısıyla ülkelerin dil öğretimine verdiği önem de gün geçtikçe artmaktadır. Gelişen dünya ve teknoloji ile birlikte ticaret, turizm, eğitim, kültür vb. alanlarda etkileşimin artmasıyla yabancı bir dilin öğretimi daha dikkat çekici hale gelmekte, ülkelerin bu konuda yeni politikalar uyguladıkları görülmektedir. Küreselleşen dünyada bireyler arası etkileşimin artması, iletişimin ülke sınırlarını aşması ve insanların birbirlerine daha kolay ulaşma imkânlarına sahip olması yeni bir dili öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi de büyük öneme sahiptir. Türkçe; gün geçtikçe daha fazla değer kazanan bir dildir, farklı coğrafyalarda farklı ülkelerde konuşulmaktadır. Türkçenin öneminin artmasındaki en önemli etkenlerden birisinin ülkenin bu yönde uyguladığı politikalar olduğu söylenebilir. Yükseköğretim görmek için dünyanın birçok ülkesinden Türkiye'ye gelen öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) verilerinden derlenen bilgilere göre, öğrenimi için Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrenci sayısı, geri kalan 5 yıl içerisinde yüzde 182 artarak 2015-2016 akademik öğrenim yılında 87 bin 903 kişiyi bulmaktadır (Kara, Demir, Özdemir ve Yeter Özkan, 2017, s. 294). Günümüzde ise yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptıran yabancı uyruklu öğrenci sayısı 224 bin 048 kişiye ulaşmaktadır (Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi, 2021). Durum böyle olunca yabancılar dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmalara yoğunluk artmakta, akademik olarak yönelimler başlamaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimin tarihsel geçmişine baktığımızda birçok somut örneklerle karşılaşırız. Bu somut örneklerden ilkinde, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Divanü Lügati't-Türk adlı başyapıt örnek verilebilir. Divanü Lügati't-Türk, sadece Türkçede kullanılan kelimelerin Arapça karşılıklarını veren bir sözlük değil aynı zamanda kelime türetme yolları, eklerin fonksiyonları, cümle yapısı gibi pek çok konuda ayrıntılı bilgi veren bir dil bilgisi kitabıdır (Düzgün, 2007, s. 202). Divanü Lügati't-in ardından Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılan ikinci eser ise Codeks Comanicus adlı yapıttır. Hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesini öğretmek hem de Kıpçaklar arasında Hristiyanlık dinini yaymak amacıyla Latin alfabesiyle 1303-1362 yılları arasında (tahminen) Alman ve İtalyan misyonerler tarafından yazılmış bir eserdir. Eski Anadolu Türkçesi zamanlarında ise Türkçeye verilen önem için Karamanoğlu Mehmet Bey'in yayımladığı "Bugünden sonra divanda, bargâhta, dergâhta, Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır." buyruğu en somut olaylardan birisidir. Eski Anadolu Türkçesi kapsamında Türkçe öğretimi ile ilgili karşımıza yalnızca bir eser çıkmaktadır. Bu eser İbn ü Mühennâ Lûgati olarak da bilinen Hilyetü'l-insân ve Heybetü'l-Lisân'dır (Güzel, 2012, s. 120). Bu dönemde Türkçeye yeteri kadar rağbet gösterilmediği, sanatçıların ise yeteri kadar ilgi duymadığı görülmektedir. Devamında ise Kitâbü'l-İdrak Li Lisanü'l Etrak (Esirü'd-din Ebu Hayyan tarafından 18 Aralık 1312 tarihinde kaleme alınmıştır. Eser, Türkçe ile ilgili ilk bilinen

gramer kitaplarından birisi olma özelliğini taşır. Alfabe sırasına göre düzene konulmuş gramer ve bir sözlük içeren iki kısımdan oluşmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili ilk çalışmalara baktığımızda çoğunlukla sözlüksel çalışmalar olduğunu ve dil bilgisine ağırlık verilerek hazırlandığını görürüz. Ancak bu kaynakların bu günkü eğitim anlayışıyla örtüşen türde kitaplar olmadığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan hazırlanan bu kitapların daha özel amaçlarla hizmet ettiği söylenebilir (Okur, Onuk, 2013, s. 880). Günümüzde ise yabancı dil olarak Türkçe öğretime verilen önem; eğitim, ticaret, teknoloji vb. alanlardaki gelişmeyle daha da artmaktadır. Türkiye’de Türkçe öğretimi, genellikle yüksek lisans ya da doktora yapmak için ülkeye getirilen öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla kurulan TÖMER’ler aracılığıyla ve yine Türkçe öğretmek maksadıyla kurulan Türkçe öğretim merkezleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkçe öğretime verilen önemin artmasıyla bu yönde yeni yöntem ve teknikler geliştirilmeye başlanmaktadır. Yabancı bir dilin öğretimi yapılırken kullanılan yöntem ve teknikler çoğunlukla dil bilgisine ağırlık verilerek seçilmektedir. Türkçe öğretimi için de aynı şey geçerlidir ancak sadece dil bilgisi kurallarını öğretmek doğru bir davranış olmayacaktır. Çünkü bu yöntemi kullanan kişiler sadece dil bilgisine hâkim olabilir ve dil yapısı içerisinde kaybolabilirler (Şeref, 2013, s. 44). Bir dili bilmek demek o dilin dil bilgisi kurallarına hâkim olmaktan ibaret değildir, istenilen dilde duygu ve düşünceleri doğru bir şekilde ifade edebilmek ve dili kullanabilmek de önem arz etmektedir. Böylece hedef alınan dilin sadece kurallar bütününden oluşmadığı, bu kuralların günlük kullanımda hayata nasıl geçirildiğinin de farkında olmak gerektiği vurgulanabilir. Bu anlayış doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi de günlük iletişimde karşılaşılan problemlerin önüne geçmek için daha çok kişilerarası ilişki öğretimi, iletişimsel yöntemler gibi pratik yöntemleri tercih eder. Bununla birlikte hedef dilin grameri yanında kişinin iletişim yetisinin geliştirilmesi ve dili hem bilgi hem de günlük konuşmada etkili kullanabilme açısından yetenek kazandırılması amaçlanır (Okur, Onuk, 2013, s. 885). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerden olan geleneksel yöntem, merkezinde daha çok öğretmeni barındırdığı, öğrenciyi ise daha arka planda konumlandığı için öğrencilerin derse olan ilgi ve dikkatlerini daha çabuk kaybetmelerine sebep olabilmektedir. Bunun sonucunda dil derslerine karşı ön yargılı bireyler ve öğretim sonunda başarının olmadığı bir süreç karşımıza çıkabilmektedir. Bunu aksine öğrencinin ön planda olduğu durumlarda hem öğrenci derse karşı daha fazla güdülenebilmekte hem de sınıf içerisinde ya da dışarısında dili daha iyi kullanan bireylerin olduğu gözlemlenebilmektedir.

Dil öğretimi, aynı zamanda kültür öğretimidir. İnsanlar bir dili öğrenirken o dilin barındırdığı kültürel öğeleri de beraberinde öğrenir. Çünkü hedef dil sadece kelimelerden oluşmaz; içerisinde bulunduğu toplumun yaşayışını, geleneğini, inanışlarını da kelimelere karıştırır. Kültür, farklı kişiler tarafından çeşitli şekillerde ele alınmaktadır. Yabancı dil öğretimi açısından bakacak olursak kültür, insanların hayatlarında yaptıkları bütün eylemleri kapsayan

karmaşık bir var oluş alanıdır. Toplumu var eden insanları, onların ayrılmasını önleyen bağları; inanışlarını, sanatlarını törelerini, dil ve haberleşme süreçlerini, üretme tüketme düzenlerini kapsar. İnsanı var eden bu süreçler genellikle eğitim sayesinde ortaya çıkar ve gelecek nesillere aktarılır. Bu durumda dil eğitiminin rolü yadsınamayacak derecede büyüktür ve bir toplumun kültürü ne kadar zenginse dilinin de o kadar zengin olacağı söylenebilir. Abacıoğlu (Abacıoğlu, 2002. s. 56), dili, kültürü yansıtan bir ayna olarak betimler. Buna göre bir dilin ele alınması, o dilin ait olduğu ulusun dilini ve dünya görüşünü ortaya koyabilir. Ayrıca ulusların kendi ihtiyaçları doğrultusunda kelime ürettikleri ve dillerin toplum tarafından değer görmüş alanlar ve kollarda büyüdüğü ve zenginleştiği aşınadır. Bütün bunlardan hareketle dil ile kültürün birbirinin ayrılmaz iki parçası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dil, kültürü; kültür de dili içerisinde barındırır. Yabancı dil orak Türkçe öğretiminde kültür paylaştırıcısı olarak birçok materyal kullanılmaktadır. Bu materyallerden en önemli olanlarından birisi hiç şüphesiz tiyatro metinleridir. Tiyatroya, geçmişte olmuş ya da olması muhtemel yaşantıları taklit ve benzetme yoluyla belli bir alanda izleyiciler önünde canlandırma sanatı diyebiliriz (Şimşek, 2005, s. 256). Tiyatro metinleri; günlük yaşam içerisinde kalıplar içermesi, halk deyişlerine yer vermesi ve bu kullanımları deneyimleyerek insanlara sunabilmesi yönüyle Türkçe öğretiminde kültür paylaştırıcısı olarak önde gelen materyallerden birisi olmaktadır. Tiyatro, bir yerin kültürel yansıtcısı görevindedir. Bir milletin kültürel birikimi göz önüne alındığında; o toplumu oluşturan eylemler, olaylar kurum ya da kuruluşlar dikkate alınmalıdır. Sahneye taşınan bir tiyatro metni; içerisinde çıktığı yörenin toplumunu, bu yapı içerisindeki davranış türlerini bize bütün çıplaklığıyla sunabilir (Altaç, 2020, s. 55). Bu sayede öğrenmek istediğimiz dilin toplum yapısı ve yaşayışı hakkında geniş kültürel bilgi yelpazesine ulaşmak, tiyatro aracılığıyla daha mümkün hale gelebilmektedir. Tiyatro, bireyler üzerinde ana dili becerilerini geliştirmesinin yanında hedef dildeki temel dil becerilerini de geliştirmeye yardımcı olabilir. Türkçe öğrenmek isteyen bireylere değişik ve eğlenceli içerikler sunması, doğrudan dil becerilerine etki etmesi, bireysel ve toplumsal ilerlemeye hız kazandırması ve iletişim yeteneklerini üst seviyelere çıkarması gibi birçok faydası olan tiyatrodan yararlanılabilir (Altunbay, 2012, s. 56). Tiyatro metinlerini yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaştırıcısı olarak kullanmak için en iyi materyallerden birisi ders kitaplarıdır. Ders kitapları; kolay erişim, öğrenciye ilk elden ulaşma imkânı sunması ve sınıf içerisinde kolay kullanım imkânı sağlaması yönüyle faydalı materyallerdendir. Ders kitapları; öğretici ve yöneticilerin amaçlarına ulaşmasında bir yöntem sağlamanın yanında dersin sürdürülmesinde, bir kılavuz yöntemin sınanmasında bir araç olarak yardım eder. Bu yüzden başarıya ulaşmak için ders kitapları yeniliklere açık olmalı, kitaplardaki değişiklikler takip edilmeli ve öğreticinin ders kitaplarının içeriğine oldukça hâkim olması gerekmektedir. Günümüz eğitiminde ders kitapları sıklıkla kullanılmaktadır. Dil öğretiminin temelinde bulunan ders kitapları aynı zamanda kültür paylaşımı için de en güzel

araçlardan birisidir. Haley ve Austin (2004; akt. İşcan 2018, s. 51) “Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları da kültür paylaşımında önemli bir görev üstlenmektedir.” diyerek kültür paylaşımında ders kitaplarının önemine değinmektedirler. Çünkü ders kitapları kültür paylaştırıcısı olan tiyatro metinlerini de içermektedirler. Tiyatro ile kültür, birbirinin ayrılmaz parçaları gibidir. Toplum içerisinde gerçekleşen her türlü olay, tiyatro sayesinde diğer insanlara ulaşmaktadır. Bu sayede tiyatro, kültürün taşınmasında etkili bir araç olarak tercih edilmektedir (Aaltaç, 2020, s. 55). Yabancı dil öğretiminde kültür paylaşımı için bu denli önemli olan tiyatro metinlerinin ders kitapları sayesinde öğrenciyle buluştuğunu göz önüne alırsak, ders kitapları yabancı dil öğretiminde yadsınamaz bir yere sahiptir diyebiliriz. Tüm bunlar doğrultusunda ele alınan çalışmanın yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımının önemini vurgulamak, kültür paylaştırıcısı olarak tiyatroya değinmek ve yabancı dil öğretiminde tiyatro kullanımını ortaya koymakta faydalı olacağını söyleyebiliriz.

1.1. Problem Durumu

Dil öğretimi, yüzyıllardır süregelen bir olgudur. Başlangıçta kendi toplumu içerisinde aynı dili kullanarak iletişim kuran insanlar, zamanla diğer toplumların üyeleriyle de etkileşim kurabilmek için o toplumun dilini öğrenmeye mecbur kalmıştır. Özellikle ülkeler arası sınırların kaybolmasıyla iletişim için kullanılan dile verilen önem daha da artmaktadır. Bunun sonucunda ise dil öğretimine yönelimler oluşmakta, yöntem ve uygulamalar geliştirilmektedir. Milletler, varlıklarını devam ettirmek ve yaşayışlarını sonraki nesillere aktarmak amacıyla dili kullanmışlardır. Dil, bir milletin zaman içerisinde oluşturduğu birikimlerini geleceğe ulaştırmakta en güzel araçtır. Kişi, içinde yetiştiği toplumun dilini öğrenerek o toplumun kültürüne ve düşünme gücüne sahip olur; dünya görüşüne, kültürüne ve o dilin kavramlarına göre kendi çevresini tanır ve onlar aracılığıyla düşünme eylemini geliştirir. Dil, bir kültürün bu toplumun üyeleri tarafından yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması için gerekli en önemli unsurlardan biridir. Dil, bu aktarımı genellikle kültür ile gerçekleştirmektedir. Yabancı dile hâkim olmak, yabancı bir dünyayı ve kültürü anlamak ve tanımak demektir. Yabancıları anlama ve analiz etme girişimleri ise öğrencilere dünya görüşlerini genişleterek zengin bilgi ve düşünce alanı sağlar (Nilüfer, 1995, s. 156). Çünkü yabancı dil öğretimi sadece dil bilgisi kurallarına hâkim olmak değildir, öğrenmek istenilen dilde iletişim kurabilmeyi ve dilin kültürüne vakıf olmayı da gerektirir.

Günümüzde dil öğretimi amacıyla birçok yöntem ve teknik kullanılmaktadır, ayrıca birçok yaklaşım da benimsenmektedir. Bu yaklaşımlardan birini de tiyatro oluşturmaktadır. Tiyatro sanatı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için yıllardır faydalanan bir materyal olarak karşımıza çıkar. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kültür paylaşımının gün geçtikçe önem kazandığı günümüzde bu aktarım, çeşitli materyaller sayesinde gerçekleşmektedir. Dil

öğretimi amacıyla kullanılan birçok materyalin, hedef dilin toplumunun kültüründen ortaya çıktığı ve o kültürü sonraki kuşaklara taşıdığı bilinmektedir (Fatih Yılmaz, 2014, s. 271). Bu doğrultuda kültür paylaştırıcısı olarak tiyatronun kullanılması oldukça doğru olacaktır. Kendi kültürümüz içerisinde çıkmış tiyatro metinlerinde kullanılan dil, halkın içinde hayat bulmuş dildir. Tiyatro, güncel ve yaşamla birlikte durmadan değişen bir sanat olduğu için dilin yapısındaki gelişmelere de sıkı sıkıya bağlıdır. Bunun için tiyatro, halkın konuştuğu çağdaş dili kullanmadığı anda işlevini yitirir (Nutku, 1974, s. 664; akt. Ulutaş, 2018, s. 110).

Bu doğrultuda ele alınan çalışmanın problem durumu “yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımının ve kültür paylaşımı aracı olarak tiyatronun önemini ortaya koymak, aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla oluşturulmuş ders kitaplarında tiyatro kullanımını tespit etmek ve bu kullanımları kültürel açıdan değerlendirmek” olarak söylenebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yüzyılları içine alan bir geçmişe sahiptir. O günden bu güne Türkçe öğretmek amacıyla birçok eser kaleme alınmıştır. Günümüzde de çeşitli yöntemler ve teknikler bu amaçla kullanılmaktadır. Dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimi olduğunu varsayarsak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de kültür paylaşımının yeri oldukça büyüktür. Türkçe öğretiminde kültür paylaşım aracı olarak birçok materyal kullanılmaktadır. Bu materyallerden en önemlilerinden birisi hiç şüphesiz tiyatro metinleridir. Kendi toplumumuz içerinden çıkmış tiyatro metinleri, aynı şekilde kendi kültürümüzü yansıtmak için faydalanılması gereken ürünlerin başında gelmektedir. Tüm bunlardan hareketle çalışmanın amacını kültür hakkında bilgi vermek, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımını ortaya koymak, kültür paylaşımında tiyatro metinlerinin önemini vurgulamak ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış ders kitaplarında tiyatro metinlerinin kullanımını değerlendirmek olarak belirtebiliriz. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatro kullanımı bakımından yeni ortamlar oluşmasına katkıda bulunmak, öğrencileri bu ortamların oluşturulması konusunda teşvik etmek çalışmanın diğer amaçları arasındadır.

1.3. Problem Cümlesi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan Yedi İklim Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti, Yeni Hitit Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti, kültür paylaşımı bakımından tiyatro metinlerinin kullanımı yeterli midir? Sorusu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.4. Alt Problemler

Çalışmanın problem cümlesi doğrultusunda cevap aranan sorular aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür paylaşımı bakımından tiyatro metinlerinin kullanımı yeterli midir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatro metinlerinin kullanımı nasıl çeşitlendirilebilir?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında temel dil becerileri açısından tiyatro metinlerinin kullanımı yeterli midir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araç olarak karşımıza çıkar. Dilin iletişim işlevinin yanında; bulunduğu kültürün bir ögesi olma, kültürü oluşturma ve kültürü sonraki zamanlara taşıma gibi bir görevi de bulunmaktadır. Aksan'a göre bazen bir sözcük; toplumun inanışları, gelenekleri, kişiler arası iletişimleri, davranışları ve maddi-manevi kültürel öğeleri hakkında bizlere bilgi verebilir (Doğan, 1979, s. 67). Dil, kültür aktarma görevini yerine getirebilmek için çeşitli öğelerden yararlanır. Kullanılan öğeler ne kadar dil becerilerine hitap ediyor, onları harekete geçiriyorsa bu öğelerin öğretimde de o kadar etkili olabileceği söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında etkileşimi daha fazla arttıracak araçların tercih edilmesinin doğru olacağı ifade edilebilir. Yabancı Dil Olarak öğretiminde hem sınıf içi etkileşim sağlayan hem de hedef dilin kültürünü yansıtmakta başarılı olabilecek materyallerden birisi tiyatrodur. İletişim aracı olarak kullanılan dilde öğrenenler, tiyatro eserleri vasıtasıyla asıl iletişime duygu ve düşüncelerini katarak dil kazanımını sağlayacaklardır (Demircan, 1990, s. 26; akt.Bölükbaş, 2010, s. 226). Bu sayede, sürece öğrenciler birebir katıldığı ve kendisinden bir şeyler kattığı için öğrenme de kalıcı olacaktır. Tiyatro, bulunduğu medeniyetin insanları tarafından ortaya çıkarılır. Yani tiyatro, insanı da içerisine alan çevrenin siyasi, ekonomik ve kültürel oluşumlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Ayrıca tiyatro metinleri günlük hayatta var olan gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi mümkün olayları konu edinir. Bu da toplumun gelenekleri ve göreneklerini ele alması demektir. Tiyatro, herhangi bir ülkenin kültürel yansıtıcısı niteliği taşır. Sahnelenen bir tiyatro metni ise o yörenin insanları arasında, toplum yapısındaki iletişimsel olguları bize gösterir (Zeki, 1992, s. 181). Bu doğrultuda tiyatronun kültür aktarmadaki görevi yadsınamaz bir gerçektir. Yabancı Dil Olarak öğretiminde tiyatro metinlerinden sıklıkla ders kitapları aracılığıyla yararlanır. Söylediklerimizden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitaplarında tiyatroyu kullanmak oldukça önemlidir. Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür paylaşımı bakımından tiyatro kullanımını ortaya

koymayı hedefleyen çalışma büyük önem arz etmektedir. Çalışma ile edinilen sonuçlarla ileriki zamanlarda hazırlanacak Türkçe öğretim kitapları bu sonuçlar doğrultusunda oluşturulabilir, ayrıca bu çalışma sınıf dışında tiyatro kullanımı konusunda da teşvik edici olması yönüyle önemlidir.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Araştırma aşağıdaki iki sayıltıya dayanmaktadır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef dilin kültürünü de aktarmanın (paylaşmanın) önemli bir yere sahip olduğu düşünülmüştür.
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatro metinlerinin kültür paylaşımı amacıyla ders kitaplarında kullanılabileceği varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımı bakımından ders kitaplarını kapsamaktadır. Çalışma Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1' den C1 seviyesine kadar tüm kitapları, Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti'nin 1-2-3 kitapları ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1 den C2'ye kadar tüm kitapları ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

1.8.1 Dil: Dil; çok yönlü, farklı açılardan bakıldığında oldukça farklı özellikleri ortaya çıkan, gizemi bu gün dahi çözülemeyen büyüğü bir varlık olarak nitelendirilebilir. (Aksan, 1987, s11; akt. Gül, 2013, s.65)

1.8.2 Kültür: *"Kültür insan tabiatından gelen kabiliyetlerini, grubun şuurlu öğrenme veya bir şartlanma vetiresi-sosyal ve diğer müesseseler, inanç ile tavır ve hareketlerin örneklik kazanmış tarzları gibi çeşitli teknikler-yoluyla kazandığı bütün unsurları ihtiva eder"* (Kardaş, 1977:265).

1.8.3 Tiyatro: Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları benzetme ve taklit etme yoluyla belli bir mekânda ve seyirci önünde canlandırma sanatına tiyatro denir (Şimşek, 2005:9; akt. Altunbay, 2012).

2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI

2.1. Dil

Temelinde insanlar arasında iletişimi, etkileşimi sağlamak yatan dil hakkında geçmişten bu yana birçok tanım yapılmakta ve tartışılmaktadır. Genel anlamıyla Türk Dil Kurumu dili, “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban” olarak tanımlamaktadır. Aksan’a (1979, s. 56)göre ise *“Dil sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme düşünöleni aktarma dizgesidir”* Aksan’ın bu tanımından anlayabiliriz ki dil, geçmişten bu güne kurulan hayat düzeninin temelini oluşturmaktadır.

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan temel araçtır. “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örölmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 1989, akt. Erol, 2004, s. 1). Bu tanımdan da anlaşılabilceğı gibi toplumların iletişim kurma ve birbirleriyle anlaşmada kullandıkları en önemli vasıta dil.

Dil, insanlar tarafından yan yana getirilen kelimeler aracılığıyla hayat bulur. Dili oluşturan kelimeler bir araya toplandığında ise anlamlı bir bütün oluştururlar. Dil bir toplumun edebiyatını, sanatını, coğrafyasını, dini değerlerini oluşturan yegâne araçtır. Aynı zamanda kişisel ve toplumsal bilincin ürünü olan kültür, sanat, bilim ve teknoloji gibi alanlarda ve bunların maddi ilişkilerinde dilin büyük bir etkiye sahip olduğı söylenebilir. Bir toplumun kültürünü oluşturmakla kalmayan dil, bu kültürü sonraki nesillere de aktarma görevi üstlenir.

Önemli dil bilimcilerden olan Ferdinand de Saussure ise dili, işaretler ve gösterenlerin bir araya gelmesiyle oluşan sistem şeklinde belirtir. Ferdinand de Saussure’ün belirttiğı ve çoğı dil bilimcinin katıldığı ayrıma bakıldığında dil yeteneğinin toplumsal çıktısı olan dil, bu yeteneğın insanlarca kullanılmasını sağlayan ve toplum tarafından içerlenmiş uzlaşım sal bir yapıya sahiptir (Saussure, 1985, s.18, akt. Dağabakan, 2007, s. 2). Andre Martinet’in tanımına göre “Bir dil, insan deneyiminin topluluktan topluluğa değışen biçemlerde, anlamsal bir içerikle sessel bir anlatım kapsayan birimlere, başka bir deyişle, anlam birimlere ayrıştırılmasını sağlayan bir bildirişim aracıdır” (Martinet, 1998, 28, akt. Dağabakan, 2007 s. 2). Martinet’in bu tanımına göre ise dilin bulunduğı toplumda oluşup anlamlandığı anlamı çıkartılabilir. Dili farklı açılardan ele alan dil bilimciler farklı tanımlamalar oluşturmuşlardır. Noam Chomsky, dil konusundaki tanımlamasını biyolojiye dayandırarak yapmıştır. Dil, onun nazarında yetkin bir organdır, Humbold ise dili düşönceleri biçimlendiren organ, yaratıcı bir olay olarak belirtir (Chomsky, 1928, akt. Ağarı, 2022, s. 49).

Çok uzun bir geçmişe sahip olan dilin doğuşuna baktığımızda birçok teoriyle karşılaşırız. Bu teoriler dilin doğuşu hakkında bizlere emareler sunsa da bunların geçmişin karanlık zamanlarına erişimimizin kısıtlı olması sebebiyle kesin sonuçlar vermesi zor görünmektedir. Bu sebeple henüz kesin bir sonuca ulaşamadığı bilinmektedir. Ortaya atılan dilin doğuş teorilerinden bir tanesi Monogenistler tarafından ortaya atılmıştır. Onlara göre dil, aynı geçmişten gelmektedir. Monogenist düşüncedeki insanlar, Firavun zamanının bir efsanesinden yola çıkarak ilk dilin Firikyaca olduğunu iddia etmektedirler (Özdemir, Özdemir, Cemal. 2017, s. 5). Bu kurama göre Firavun'un isteğiyle çocuğun ilk kelimesinin "bekkoş" yani Firigya dilinde "ekmek" olduğu belirlenmiştir. Daha sonrasında farklı görüşler ortaya sürülmüştür. Bu görüşlerden bir diğeri olan Ses Taklit Teorisi'ne göre (Bow-wow hypothesis): insanlar hayvan seslerini taklit ederek dili ortaya çıkarmıştır: Miyav, hav hav vb. Bu görüşün problemi, dünyada hayvan seslerinin aynı olmamasıdır. Örneğin, İngilizcede koyunlar "ba-ba"larken Türkçede "me"ler (Kerimoğlu, 2016, s. 51). İnsana ait dillerdeki birçok sözcük, evrendeki sesleri taklit etme yoluyla oluşmuştur. Yankı kelimeler olarak adlandırılabilen farklı kelimelerden hav-hav, köpek sesini taklit etmesinden dolayı "köpek" anlamında kullanılmıştır. Dilin doğuşunda seslerden ziyade işaretlerin ön planda olduğunu var sayan teoriler de vardır. Dil, başlangıçta işaret dili olarak doğmuş, daha sonra insani gelişme ve araç gereçlerin başka çalışmalarda kullanılmasına bağlılığı nedeniyle sağlam bir ses düzeyine taşınmış ve oradan devam etmiştir. Ses telleri ile gırtlak arasındaki mesafenin günümüz seviyelerine ulaşmasıyla birlikte insanın farklı sesler üretme yeteneği gelişmiş, aynı zamanda iletişim dili de jest ve mimik seviyesinden ses seviyesine yükselmiştir. Devam ettiğimizde dilin doğuşu ile ilgili önemli teoriler arasında dilin doğuşuna dair taklidin varlığını dikkate alan teoriler de bulunmaktadır. Cenaze sonrası dökülen gözyaşlarına ilişkin açıklama yapan Urban, bunların gerçek gözyaşı olmadığını, olayların benzerlikler taşıdığını ancak taklit edildiğini söyler. (akt. Özdemir, Cemal., Özdemir, 2017, s. 3) Bu durumda içinde bulunan ortamda kişiler arası ilişkiler ön plandadır, gösterilen davranışın doğru olup olmayan yönleri vardır. Davranışa amaçsal olarak baktığımızda gerçeğin çok farklı olduğu anlaşılacaktır. Urban'ın yaklaşımında, dilin bu durumlarının dilin kaynağını oluşturduğu söylenebilir. Dilin doğuşu bağlamında açıklayacağımız bir diğer teoride ise insanların çeşitli doğa olayları karşısında oluşturduğu duygular aracılığıyla çaresizlikleri, korkuları ile yaptıkları davranışlar ve sembollerle birlikte sembolik dilin ortaya çıkmasını sağlamıştır. (Özdemir, Cemal., Özdemir, 2017, s. 4) Bu doğrultuda ilk hayat bulan dil öğeleri de ünlemler ve isimlerdir. İnsanların çevrelerini kontrol etmeleri için çok doğrul bir araç olan dil, kendi içsel motivasyonu ile teorik bir düşünme biçimini açmak ve geliştirmek için bir araç haline geldi. Ortaya konan bu teoriler dilin kökeni hakkında kesin yargıya ulaşmakta yeterli değildirler. Bahsettiğimiz teorilerin yanında dilin ortaya çıkışı ile ilgili çok çeşitli varsayımlar da bulunmaktadır. Söylenenlerden hareketle dilin doğuşu hakkında pek çok görüşün olduğu ve bu

görüşlerin henüz bir sonuca bağlanamamış olduğu anlaşılabilir. Bu bakımdan dil hakkında çalışmaların en başından bu yana, dilin kökeni hakkında hep açık bir kapı bırakılmıştır.

2.2. Kültür

Kültür, dil öğretiminde üzerinde durulması gereken konulardan birisidir. Bir dili öğretirken o dilin barındırdığı değerleri de beraberinde öğretiriz çünkü dil ile kültür ayrılmaz bir bütünlük içerisindedir. Hedef alınan dili daha etkili konuşabilmek, dile büyük oranda hâkim olabilmek ve dili özümseyebilmek için toplumun kültürünü bilmek gerekir. Durum böyle olunca kültür kavramına değinmek fayda sağlayacaktır. Kültür kavramının anlamı hakkında geçmişten bu güne aynı dilde olduğu gibi çeşitli görüşler belirtilmektedir. En genel anlamıyla kültür, Türk Dil Kurumunun sözlüğünde şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin;
 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.
- (TDK, 2022).

"Kültür; insanın kendi tabiatından gelen kabiliyetlerini, grubun şuurlu öğrenme veya bir şartlanma vetiresi-sosyal ve diğer müesseseler, inanç ile tavır ve hareketlerin örneklik kazanmış tarzları gibi çeşitli teknikler-yoluyla kazandığı bütün unsurları ihtiva eder" (Kardaş, 1977, s. 265).

Cemil Meriç (Meriç, 1986, s. 122)'e göre kültür, kaypak bir kavramdır. Değerlendirilemez çünkü sayısız elemanı barındırır, tasvir edilemez çünkü durağan değildir, anlamını kelimelerle ifade etmeye kalktınız mı havayı yakalamaya çalışmış gibi olursunuz. Görürsünüz ki hava her yerde, elleriniz boş. Bu, kültürle ilgili en güzel ve edebi tanımlardan bir tanesidir. Kültürün ne kadar sonsuz ve tanımlamasının zor olduğunu bu cümlelerden anlamak hiç zor değildir.

Ülkemizde kültür kavramını sistematik olarak ele alan ilk isimlerden birisi Ziya Gökalp'tir. Gökalp'e (Gökalp, 1976, s. 46) göre kültür, toplumun tüm üyelerini birbirine bağlayan ve birbirlerine karşı dayanışma oluşturan durumlara denir. Kültürün ulusal medeniyetin evrensel olduğunu belirten Gökalp'e göre kültür, "Yalnız bir milletin dinî, ahlakî, hukuki, akli, estetik, lisanî, iktisadî ve fennî hayatlarının ahenkli bir bütünüdür." şeklinde ifade edilebilir.

Kültür kavramının Avrupa dillerinden dilimize katıldığını belirten Güney'e (Güney, 2016, s. 25) göre 'Culture' kelimesi 'Cultura' kavramından gelir. 'Cultura' kelimesi aynı zamanda "tarım" anlamına da gelmektedir. Latince "colere" fiili "saban" ve "hasat" manasındadır. Buradan türetilen "kültür" kelimesi "ekin" anlamına gelir. Bu nedenle bu kelime, Türkçeye çevrilirken "ekin" karşılığı önerilmektedir. Bu anlamda kültürün geçmişten günümüze bir canlı

varlık gibi yetiştiğini söyleyebiliriz. Kültürün “ekip, biçme” kökeni ile bağlantılı olarak bireyin bilgi edinmesi, tecrübe kazanması, kendini geliştirmesi, olgunlaşmasıyla arasında ilişki kurularak insanları “kültürlü ya da kültürsüz” şeklinde, toplulukları ise “gelişmiş ya da gelişmemiş” olarak ayırt eden düzeysel anlamda günlük dil kullanımında kültürlü/kültürsüz olarak yer bulur (Güngör, 2020, s. 519). Bunu ise kültürün insan ya da topluma yansması olarak değerlendirebiliriz.

Kültür; insan yaşamının maddi ve manevi değerlerini oluşturur, insanın içinde bulunduğu toplumun değerleriyle şekillenmesine olanak sağlar ve onu geleceğe taşır. İnsanlar bir kültür içinde yetişir; bu açıdan kültür, insan davranışının edinilen tarafını oluşturur. Dolayısıyla insan, içinde doğduğu kültürün, çevrenin bir çıktısıdır. Zamanla genel kültür değişebilir ve kişi kendi kültürünü de değiştirebilir. Bu, kültürlerin değişebilir olduğunun bir göstergesidir (Özbek, 2000, s. 123).

Bir dili anlayabilmek ve o dili etkili bir şekilde konuşabilmek için hedef dilin kültürüne hâkim olmak gerekir. Bir toplumun yaşantısını, geleneklerini en iyi yansıtan şey kültürdür, bir dili tanımak için dil ile beraber toplumun kültürünü de aynı oranda tanımak oldukça önemlidir.

2.3. Dil Öğretiminde Kültür Paylaşımının Önemi

2.3.1. Dil ve Kültür

Yaşam içinde insanlar birbirleriyle iletişim kurmak için dili kullanırlar. Temel manasıyla dil, evrensel bir haberleşme aracıdır. Topluluklar yaşamlarını idame ettirmek için iletişim kurmak zorundadırlar, belli bir bölgede birleşmiş toplulukların ortak dili kullanmasıyla ulus kavramı ortaya çıkmaktadır. Her ulusun geçmişten bu güne ya da varlığının sonuna kadar getirdiği yaşantıları, birikimleri, değerleri ve bir dili bulunmaktadır. İşte burada dil, o ulusun temel birikimleri arasında gösterilebilir. İfade ettiğimiz ulusların ortak olarak yazılı ya da sözlü birikimleri “kültür” olarak adlandırılır. Dil; toplumun sanatının, tarihinin, edebiyatının ve dininin taşıyıcısı ve bir bakıma oluşturucusudur. Anlayacağımız üzere dil, hem kültürel unsurlardan birisi olmakta hem de kültürün gelecek nesillere paylaşım aracı görevi üstlenmektedir. Kültür ve dil, her zaman birbirini etkilemekte ve aralarında ayrılmaz bir ilişki bulunmaktadır.

Dilin kültür aktarmadaki etkisi yadsınamayacak derecede önemlidir. Sözlü ve yazılı kültürel ürünler, dil vasıtasıyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Sonraki nesil, dillerini öğrenerek sadece kendi dillerini değil aynı zamanda atalarına özgü yaşam biçimini ve içinde yaşadıkları toplumun benzersiz özelliklerini de öğrenirler. Toplumun geçmişten bu güne yaşayışları dil sayesinde ulaşmıştır, geleceğe de aynı şekilde dil aracılığıyla ulaşacaktır. Dil, bu yönüyle geçmiş yansıtan bir ayna görevi görmektedir (Göçer, 2012, s. 53).

Dil, medeniyetlerin bir nevi hayat kaynağı gibi görülebilir. Dil kültür ilişkisi ile ilgili Göçer şöyle söyler, (Göçer, 2012, s. 53)

“Memleket içinden geçen akarsu gibidir. Bir yandan o beldeye hayat verir diğer yandan da yöredeki derelerden, çaylardan beslenerek tüm insanlığın ortak ürünü olan medeniyet ummanına ulaşır, katkı sağlar. Nasıl ki akarsu hem içinden geçtiği beldeye hayat verir ve o yörenin kaynaklarından beslenerek çoğalarak akar; dil de içinde bulunduğu toplumun kültürel hazinelerinden yararlanır ve aynı zamanda toplumun kültür dokusunun oluşumunda çimento işlevi görür.”

Kültür ve dilin ayrılamaz ve birbirinin bağlayıcısı olduğunu söyleyebiliriz. Yazarın söylediklerinden de anlayacağımız üzere dil, zaman içinde kendinde biriktirdikleriyle geleceğe ulaşır ve heybesindekileri insanlığa sunar.

Dil ile kültür arasındaki ilişkinin 18.yydan sonra daha da arttığını söyleyebiliriz. Humboldt, dilin bir ulusun dış görünüşü olduğunu belirtmekte ve ulusun dili ruhudur, ruhu da dili demektir. Humboldt’a göre milletlerle gelişen diller onların duysal özellikleriyle kurulurlar (Akarsu, 1998, s.99). K Vossler’ (Aksan, 1979, s. 82) e göre ise dil, kültürün bir aynası görevi görmektedir. Jiang’a göre dil ve kültür ayrılamaz bir bütünlük içindedir. Jiang, kültür ve dil arasındaki ilişkiyi bir buz dağına benzetmektedir; buzdağının görülebilen yanı dili, suyun altındaki yanı ise kültürü temsil eder. Jiang’ın dil ve kültür ilişkisi bağlamında bir başka benzetmesi ise dilin vücut, kültürün ise damarlarda dolaşan kan olduğu şeklindedir. Bu iki unsur böylece birbirini tamamlar, birinin yaşaması için diğerine ihtiyaç duyar ’ (Jiang, 2000, akt; Çekin ve Çalışkan, 2020, s. 170).

Gerçekte kültürün temelini dil oluşturur ve bunlar edebiyata, sanata, bilime de oldukça riayet eder. Maniler, türküler, destanlar, atasözleri, masal ve tekerlemeler, dil ürünü olarak oluşturulur. Büyük kültür hazineleri arasında gösterebileceğimiz edebi eserler de dile yaslanır. Kaplan (Kaplan, 1983, s. 125) ayrıca dil ve kültür arasındaki güçlü bağların yakınlığına da dikkat çekerek dil bilimsel, sözlük bilimsel bir dilsel kavrayışı suni olarak karakterize eder ve tarih, kültür, toplum ve hatta insanlarla alakasız düşünce ifadelerini göz ardı eder. Dolayısıyla dil; toplumun içerisinde yine o toplumun sanatıyla, edebiyatıyla, mimarisiyle özdeşleşmektedir. Bu yönüyle dilin sözlü kültür ürünlerinin ortaya konmasındaki önemli bir rolü olduğundan bahsedilebilir. Ayrıca Kaplan; edebiyat ile kültür arasında aynalı bir ilişki olduğunu belirterek edebiyatı kültürle eş değer gördüğünü söylüyor (Kaplan, 1983, s. 129). Bu da şu anlama geliyor ki toplumun kültürü içerisinde bulunan her şey aynı zamanda o toplumun edebiyatına ve yazılı sözlü ürünlerine de yansımaktadır. Bu yönüyle dil ve kültür arasındaki ilişkiyi ortaya koymada dilin bir alanı olan edebiyatın önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz.

Ulusları ulus yapan dili ve kültürüdür. Bir millet varlığını gelecek kuşaklara aktarmak istiyorsa dilini ve kültürünü koruması gerekmektedir. Dillerini ve kültürlerini koruyamayan ulusların

gezegen sahnesinde uzun süre ayakta kalamayacakları tartışılmaz bir gerçektir. Dilinizi korumak, kültürünüzü bilmenin bir parçasıdır (Göçer, 2012, s. 54).

Dil ve kültür arasındaki bir diğer ilişki ise dil öğretiminde karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar dili iletişim kurmak için kullanırlar, iletişim için bu denli yere sahip araçlardan olan dilin öğretimi de oldukça önemlidir. Fakat dilin dil bilgisi kurallarını öğrenmek tek başına yeterli olmayacaktır. İnsanlar farklı kültürlerde büyüdüğü için birbirlerinin kültürlerini anlamak, iletişime yardımcı olacak ve olası yanlış anlamaları ve sorunları engelleyecektir (Çakır, 2011, s. 250). Bu sebeple hedef dil öğretimi yapılırken o dilin kültürünü de beraberinde öğretmek doğru olacaktır. Halliday (1978; akt. Çakır, 2011, s. 249), dili, kültürün taşıdığı "sosyal bir gösterge" olarak belirtir ve her dilin onu kullanan toplumun yaşam biçimi, düşünce biçimi vb. kavramlarını yansıttığını söyler. Sosyalleşmenin en büyük araçlarından olan dilin bu açıdan tam olmasının iletişim kurarken konuşan açısından faydalı olacağı belirtilebilir. Ayrıca dil öğretimi yapılırken ders araç gereçlerinde kültür paylaşımı açısından faydalı materyalleri tercih etmek, uygulama yapılırken öğrencilerin kültürlenebileceği ortamları seçmek ve etkinlikler hazırlamak kültür paylaşımı açısından önemli olacaktır.

2.4. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Paylaşımı

Dil, insanlar için bir iletişim aracıdır. Duygularımızı ve düşüncelerimizi karşımızdaki insana aktarmak için dili kullanırız. Küreselleşen dünya ile birlikte ülkeler arası etkileşimin artmasıyla yeni dil kullanımları da artmaya başlamakta, bununla birlikte yeni dillerin öğrenimine önem verilmektedir. Dil öğretimi aynı zamanda bir kültür öğretimidir. Dil ile kültürün ayrılmaz iki olgu olduğu su götürmez bir gerçektir. Kramsha (Kramsch, 1993, s. 48) göre yabancı bir dili edinenlerin kesinlikle hedeflenen dilin kültürünü beraberinde öğrenmesi önemlidir. Çünkü ona göre kültür olmadan dil öğrenilmez. Demircan'ın (1990, s.26; akt. Memiş, 2016, s. 609) da bu doğrultuda bir dili öğrenmek isteyen insan, hedef dildeki iletişim bakımından elzem kültürel durumları öğrenmeli ve iletişim yeteneğine hâkim olmalıdır diye belirtmekte olduğunu görürüz. Çünkü dil, temel olarak iletişim amacıyla edinilir ve kullanılır. Öğrenmek istediğimiz dilde iletişim kurarken o dilin kültürüne ait verileri bilmek iletişim esnasında herhangi bir sorunla karşılaşmamak açısından çok önemlidir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımı, Türk kültürünü öğretme amacı taşımaktadır. Türk kültürü asırlardır süregelen Türk yaşayışını, gelenek ve göreneklerini içine alan kapsamlı bir kültürdür. Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde bu kültürün unsurlarını öğrenciye aktarmak, sonrasında dili kullanırken öğrenciye büyük kolaylık sağlayacaktır. Dil öğretilirken dilin kültürel unsurlarının da kullanılması gerekmektedir yoksa bu, bir dil öğretiminden ziyade kural ezberletmek olacaktır. Bunun sonucunda ise kolay unutmaya gerçekleşebilir (Okur ve Keskin, 2013, s. 1638). Türk kültürü öğretilirken yazılı ürünlerin

yanında sözlü ürünlerin de kullanılması kültür paylaşımı açısından faydalı olabilir. Türk kültürü geleneğini içeren fıkralar, efsaneler, atasözleri, deyimler, maniler ve bilmeceler gibi sözlü gelenek malzemeleri Türk kültürünü paylaşmada önemli unsurlardandır.

Yabancı dil öğretirken kültürün hangi amaçla paylaşılacağı büyük önem taşımaktadır. Kültürü öğrencide kültürel açıdan bilinç uyandırmak için mi öğretmeli yoksa iletişimi kolaylaştırmak açısından mı olduğuna karar verilmelidir. Kabul edilmelidir ki kültür; istendiğinde öğretilir, istendiğinde ise bilgi olarak paylaşılabilir (Çakır, 2011, s. 250). Başkanın da söylediği gibi dili edinirken beceri olarak ediniriz, kültürü ise bilgi olarak ediniriz (Başkan 2006, akt. Çakır, 2011, s. 250). Bu anlamda kültür dil becerileri kavratılırken kültür, hem dilden ayrılmayarak bilgi olarak verilebilir hem de öğrenciye öğretimi yapılabilir. Sözcük öğretimi esnasında ise temel dil becerilerini arttırmanın yanında kültür paylaşımı da meydana gelir (Akkaya, 2013, s. 173). Fakat kültürün kapsamı çok büyük olduğu için ders içerisinde bütün yönleriyle paylaşımı pek mümkün değildir. Byram ve Risager (1999, s. 93; akt. Memiş, 2016, s. 609) Kültür paylaşımı bakımından dil öğrenenlere günlük hayat, tarih, yiyecek-içecek-aile, sosyal hayat, gelenek-görenekler gibi içeriklerin katılmasının doğru olacağını belirtmişlerdir.

Brooks'a göre bir dil öğretiminde verilmesi gereken bazı kültür unsurları aşağıdaki gibidir.

- Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arası konuşmalar, yeni bir kişiyi tanıştırma,
- Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak söz ve kalıplar,
- Hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtelif hatalar ve bu hataların hedef kültürde yaratacağı etkiler,
- Söylenmemesi gereken sözcükler ve sorulmaması gereken sorular,
- Gelenekler, efsaneler, hikâyeler, oyunlar, müzik, telefon konuşmaları,
- Mektup yazma,
- Birini davet etme, randevu verme, saatler,
- Yemek yeme ve içme alışkanlıkları,
- İklim şartları, ulaşım, trafik vb. (Brooks, 1986, s. 124; akt. Memiş, 2016, s. 610)

Yukarıdaki maddelerden anlayacağımız üzere kişinin günlük hayatta iletişim açısından kullanması gereken kültürel unsurlar, hedef dilin geçmişi hakkında bilgilendirici maddeler ve özellikle hedef dili kullanırken karşılaşılabilecek sorunlar hakkında bilgilendirme yapılması göze çarpmaktadır. Çünkü dili ilk kez kullanırken en çok yapılacak şey hatalardır, bu hataları ve yanlışlıklarını öğrencinin bilmesi bu açıdan önemli olacaktır.

Yabancı dil öğretiminde en önemli kazanımların başında iletişimsel yeti gelmektedir. Tahsin Aktaş'a göre (Aktaş, 2004, s. 46); iletişimsel yeti, *"Bir dil toplumu ile iletişim kurmak için gerekli bilgilere ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olma anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle dildeki göstergelerin değişik ortamlarda, yerinde ve zamanında anlamlı olarak kullanılmasını gerektirmektedir."* Bahsedilen iletişimsel yeti kavramının ifade ettiği gibi kazanılan beceriler, hedef dilin kültürünü de içerisinde barındırır. Bu kültürü öğrenmek ise iletişimde kullanılacak kelimelerin telaffuzuna hâkim olmayı arttırabilir.

Sonuç olarak dil öğretiminde kültürün ne denli önemli olduğu açık bir gerçektir. Hedef dilin gelenekleri, göreneklere, yaşantıları, geçmişi ve birikimleri ders içerisinde öğrenciye etkinlikler yolu ile paylaşılmalıdır. Hall ve diğerlerine (1996; akt. İşcan, 2016, s. 349) göre kültür, bir isimden ziyade fiili ifade eder. Kültürel biçimlerin yaşantıların anlaşılabilmesi için onun sosyal bir yapı içerisinde, iletişimin bir parçası olarak edindiği rolü kavramak gereklidir.

2.5. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Kullanımı

Yabancı dil öğretiminde materyal kullanımı çok önemlidir. Materyal yaygın ifadeyle *"Yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge, gereç" olarak tanımlanabilir* (TDK, 2022). Dilek Gözütok (Gözütok, 2021, s. 301), malzemeleri şu şekilde tanımlar: *"Malzemeler, nesneleri, simgeleri, betimlemeleri, yazılı belgeleri içeren ve kaynak ile alıcı arasında bilgi taşıyan her tür yazılı ya da çizili, mekanik ya da elektronik araç ve gereçleri kapsar. Öğretim malzemeleri ve araçlar dersin hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırmak amacıyla seçilmekte ve kullanılmaktadır"* Bu gün dil öğretiminde sözlü, yazılı ya da görsel olarak birçok materyal kullanılmaktadır. Bu materyallere klasik ders sınıflarında bulunan tahta, resimler, ders kitapları, projektör ve bilgisayar vb. teknolojik aletleri örnek verebiliriz. Yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin birçok faydası bulunmaktadır; kullanılan materyaller dersi daha etkili hale getirmekte, öğrenimi kolaylaştırmakta ve dersin kalıcılığını da arttırmaktadır.

Halil İbrahim Yalın, kullanılan materyallerin öğretimdeki önemini ortaya koyarken gereklilik nedenlerini aşağıdaki gibi sıralar:

1. Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar.
2. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar.
3. Dikkat çekerler.
4. Hatırlamayı kolaylaştırırlar.
5. Soyut şeyleri somutlaştırırlar.
6. Zamandan tasarruf sağlarlar.
7. Güvenli gözlem yapma imkânı sunarlar.
8. Farklı zamanlarda birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasını imkân verirler.
9. Tekrar tekrar kullanılabilirler.

10. İçeriği basitleştirerek anlaşılmayı kolaylaştırır (Yalın, 2010, akt. Duman, 2013, s. 4).

Materyal kullanımı, bakıldığında öğrenci ve öğretici için birçok açıdan kolaylık sağlamaktadır. Özellikle çoklu öğrenme ortamları hazırlaması dersi tekdüze bir öğretimden kurtararak daha çok duyuya hitap eden daha kalıcı uygulamalar sunacaktır.

Yabancı dil öğretiminde materyal seçimi de bir o kadar önemlidir. Kullanılacak materyal; dersin amaçlarına uygun, öğrenciye göre ve güdüleyici nitelikte olmalıdır. Böylece sınıf içerisinde daha etkili bir öğretim ortamı oluşturulabilir. Kınay'ın Stranks (2003, s. 330-331, Akt. Kınay, 2015, s. 241)'ten aktardığına göre,

“Dil bilgisi öğretimi için materyal hazırlayıcılarının materyali kullanacak öğrencilerin yaşı ve dil düzeyleri, uygulanan yöntemin, öğreticinin, öğrencilerin ve içinde çalıştıkları eğitim kültürünün beklentilerini ne ölçüde karşıladığı, dil bilgisi yapılarını göstermek için kullanılan bağlamın (context) ve iç bağlamın (context) öğrencilerin dikkatini ne ölçüde çekeceği, ele alınan dil bilgisi alanlarının biçimleri, temel anlam önerileri açısından yapısı ve konuşulan/yazılan söylemlerde nasıl kullanıldığı, ele alınan dil bilgisi yapısının öğretilecek dildeki gerçeğe uygun kullanımına ne ölçüde uyduğu ve dil öğrencilerinin hedef dil bilgisi yapısını üretmesini sağlayacak etkinliklerin ne ölçüde anlamlı sözcelerle sonuçlanacağı.”

Bu etmenlere dikkat ederek materyalleri oluşturmaları gerektiğini vurgulamaktadırlar. Böylece bu kapsamlı değerlendirmenin sonucunda hazırlanan materyallerin dersin amacına ulaşmasında daha faydalı olacağı söylenebilir.

Materyallerin en önemli özelliklerinden birisi de dersi daha çekici hale getirmeleridir. Sınıf içinde soyut bir kavramın sözlü olarak öğretimi mi daha kolaydır, o kavramı somutlaştırarak öğretmek mi? Öğretim materyalleri bu konuda yardımcılarıdır; herhangi bir nesnenin fotoğrafı gösterilebilir, video izletilebilir ya da sınıfa bir nesne getirilerek kavramın somutlaştırması yapılabilir. “Bir resim, bin kelimeye bedeldir.” diyen Yalın (2010: 89, Akt. Duman, 2013, s. 4) materyaller aracılığıyla hem zamandan tasarruf etmeye hem de nesnelerin somutlaştırılmasına dikkat çekmektedir.

Öte yandan yabancı dil öğretmek amacıyla kullanılan materyallerin kültür aktarma işlevini de yok saymaması gerekmektedir. Kültürün bir parçası olmasının yanında kültürü sonraki zamanlara aktarmada araç olarak görev yaptığını belirten (Bölükbaş ve Keskin 2010: 221) çoğu dil bilimciye göre, dil öğretiminde kültürler arası yaklaşım benimsenmelidir. “Yabancı dil öğrenmede amacımız, kültürel yeterlilikleri kazanarak o dili daha iyi anlar, konuşur hale gelebilmektir. Bunu yapabilmek için o dilin sözcüklerinin nerede, ne zaman, niçin, kim tarafından hangi ortamda kullanıldığının bilinmesi ve kavranması oldukça önemlidir.” (Demir, Açık 2011; s. 55)

Son olarak değinebileceğimiz bir konu da materyallerin değerlendirilmesi üzerine olacaktır. Derste materyal kullanımı kadar o materyalin değerlendirilmesi de önemlidir. İyi

hazırlanmış bir materyal dersin amaçlarına en büyük katkısı sağlayacaktır bu sebeple hazırlanan materyallerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Materyal değerlendirme yoluna ilk olarak ders kitaplarıyla başlanmaktadır. Öğrenciyi merkeze alan yaklaşımın 1970'lerde önem kazanmasıyla derste kullanılan materyallerde öğrencinin amaçlarını ve ihtiyaçlarını karşılama yönünde düzenlemeler yapılmıştır. Yabancı dil öğretiminde materyalleri değerlendirme için birçok kıstas göz önüne alınarak çeşitli ölçekler oluşturulmaktadır. Buna dayanarak yapılan çalışmalardan bir tanesi *"Malzeme Değerlendirme ve Yabancı Dil Öğretimi Yönetimi"* adlı araştırmadır. Güney Kore'de bir üniversitede yabancı dil öğretiminde kullanılan kitabın değerlendirmesi yapılmaktadır. Çalışma sonucunda öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketin sonucu ile kitabın değerlendirmesi ortaya konmaktadır. Anketlerin içeriğinde aşağıdaki maddeler yer almaktadır:

1. Pratiklik (kitabın fiyatı ve kitaba ulaşma kolaylığı)
2. Şekil ve Tasarım (açıklık, iyi ve etkili organizasyon)
3. Etkinlikler (dengeli dağılım, iletişimsel uygulama, dil bilgisi ve sözcük öğretimi, bireysel, ikili, grup ve yaratıcı çalışmalara yer verilmesi)
4. Beceriler (ihtiyaç duyulan becerilere yer verilmesi, dört beceriye yönelik dengeli dağılım, alt becerilere yer verilmesi)
5. Dil Yapıları (özgünlük, uygun düzey, uygun dil bilgisi ve sözcük, açıklama ve örnekler, dil işlevleri)
6. Konu ve İçerik (konuların ihtiyacı karşılaması, gerçekçilik, ilgi çekicilik, çeşitlilik) (Litz: 2005; akt. Işık, 2010, s. 226).

Genel olarak çalışmaya baktığımızda ders kitabının şekil, kullanım, yeterlilik, ulaşılabilirlik ve öğrenciye görelilik açılarından değerlendirildiği görülmektedir. Belirtilen açılardan değerlendirilen kitapların dersin hedeflerine ulaşmada daha etkili olacağı söylenebilir. Bütün bu söylenenlerden hareketle; yabancı dil öğretiminde materyal seçiminin, kullanımının ve değerlendirmesinin dil öğretiminde oldukça önemli bir yere sahip olduğu anlaşılabılır. Günümüzde teknolojinin de derslere entegre edilmesiyle bu ortamlar daha da genişleyecek, daha nitelikli sınıflar oluşturulacaktır.

2.6. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitapları

Yabancı bir dili öğretirken birçok materyalden yararlanılır. Öğrenci ihtiyaçları, kullanılan yöntem ve dersin gerekleri doğrultusunda bu materyaller değişiklik gösterebilir. Dil öğretiminde en çok tercih edilen materyallerden birisi ders kitaplarıdır. Ders içinde yararlanılan ders kitapları; dersin etkili olmasında ve derste edinilen bilgiyi eyleme geçirmede yardımcı, aynı zamanda yaşama bakan yönünde rol sahibi olan malzemelerdir.

Ders kitapları, öğretmenler ve yönetenlerin hedeflerine ulaşmasında bir sistem belirlemenin yanında; dersin işlenmesinde kılavuz, öğrenci ve süreç değerlendirmesinde etkili bir araç olarak görev alır (Tüm, 2017, s. 36). Bu bakımdan ders kitaplarının dersin her aşamasında kullanılabildiğini anlamak mümkündür. Ders kitapları aynı zamanda öğretici için büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Öğretmen, ders kitapları sayesinde dersi daha kolay yönetebilir ve dersi daha sistemli işleyebilir. Richards'a (2001; akt. Tüm, 2017, s. 36) göre ders kitapları, dersin öğretmeni için zaman tasarrufu sağlar bu sayede öğretmen daha rahat öğretim materyalleri hazırlayabilir. Aynı zamanda ders kitapları, az deneyime sahip öğretmen için kendisini geliştirmesi fırsatı da verir.

Dil eğitiminde gerçekleştirilen bütün yenilikler, ilk olarak ders kitaplarına yansıdığı için kitapların eğitimde yeniliklerin meydana gelmesine katkı sağlama gibi bir rolü vardır. Bu yüzden eğitimde kullanılan ders kitaplarının yeterli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Mentiş Taş'a (2007, akt. Tüm, 2017, s. 36) göre hazırlanacak ders kitapları öğretim programları ile eş olarak düzenlenmeli; tasarım, görsel bakım, içerik, dilsel yapı gibi özellikleri göz önüne alarak hazırlanmalıdır. Ders kitaplarında bilgi yükü olduğunu vurgulayan İşeri (2007; akt. Tüm, 2017, s. 36) de kitaplara konmak istenen metinlerin eğitsel bakımdan tasarlanmasının önemli olduğuna dikkat etmektedir.

Ders kitapları öğrencilere de oldukça önemli faydalar sağlamaktadır. Öğrenciye hedeflerine ulaşmasında bir rehber, öğretmenin dersi planlamasında etkili bir araç olarak işlev görmektedir.

Duman ve Çakmak'a göre öğrenci açısından ders kitaplarının faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Ders kitabı, öğretmenin sözlü dersini tamamlar.
- Ders kitabı, sözlü öğretimin boşluklarını, eksikliklerini giderir ve bunun sonucu olarak konular ve bilgiler arasındaki bağlantısızlıkları ortadan kaldırır.
- Öğrenilen bilgileri tekrar gözden geçirmeyi mümkün kılar.
- Ders kitabından çalışılırken öğrenci, daha aktif düşünen ve sorumluluk hisseden bir yapı içindedir.
- Öğrenciyi farklı soru tipleri, sorularla ilgili farklı çözüm yolları ve konu anlatımında ileriye sürülen farklı yaklaşımlarla yüz yüze getirir.
- Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, ilginin devamını sağlar.
- Ders kitabı öğrencinin derse önceden hazırlanmasını sağlar.

Ders kitabının eğitim öğretim için oldukça önemli olduğu bir gerçektir. Sağlıklı bilgi edinme güvenilir araçlarla mümkün olabilir. Nitelikli bir ders kitabı da bu amaca yönelik olarak, öğretmen ve öğrenciye hizmet edecektir. İyi bir ders kitabı nasıl olmalıdır? Sorusuna cevap ararken, önce kitabın içeriğini, bu kapsamda içindeki bilgilerin ve alıştırmaların çokluğunu

düşünürüz. İçerik elbette önemlidir. Ancak öğrenciye önce kitabın görsel ve biçimsel niteliklerinin ulaştığını, bu boyutun öğrenciye dersi ve kitabı sevdirmedeki önceliğini ve içeriği anlamadaki etkisini her nedense pek düşünmeyiz (Duman ve Çakmak, 2011; s. 28-29; akt. Engin, 2016, s. 15).

Görüldüğü üzere ders kitapları süreç içerisinde öğrenciyi birçok açıdan besleyecek, onun ihtiyaçları doğrultusunda hizmet edecek, öğrencinin derse hazırlanması konusunda kolaylıklar sağlayacak ve öğrenciyi doğru bilgiye ulaştıracak birçok niteliğe sahiptir. Ancak tek başına ders kitaplarını da kullanmak doğru değildir. Ders kitaplarının yanında diğer eğitici materyallerden destek almak da önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yıllardır ders kitaplarından yararlanılmaktadır. Yakın zaman içinde Ankara TÖMER bu doğrultuda açılmıştır. Gazi TÖMER, Erciyes TÖMER, OMÜ TÖMER dil öğretimi için açılmış diğer önemli kurumlardandır. Ankara TÖMER'in Yeni Hitit Türkçe Öğretim Ders Kitapları, Yunus Emre Enstitüsünün Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Üniversitesinin İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Setleri bu alanda kullanılan önemli ders kitapları arasındadır.

2.7. Dil Öğretiminde Metin Türleri

Dil öğretiminde metinler çoğunlukla faydalanılan araçlardır. *'Dilde bir anlam bütünlüğü taşıyan yazılı her ürün bir 'metin' olarak kabul edilir. Anlamalı en küçük dil kullanımlarından tutun da şiir, hikâye, roman gibi geniş kapsamlı edebi eserlerin tamamı metin kapsamına girer. Her metin belli bir amaca yönelik olarak meydana getirilir. Makale, röportaj, gazete haberi gibi bazı metinler, doğrudan bilgi verme, haber iletme amacını taşırlar. Roman, hikâye, şiir, tiyatro gibi bir kısım metinler ise yazar, hayatı ve dili yorumlayarak ortaya koyar* (Özkan, 2015, s. 69).” Bir metni doğru bir şekilde anlamlandırabilmek için o metnin türünü de bilmek gerekmektedir. Bir metin hangi amaçla yazılıyor ise türü de odur ve yazar; kurgulayacağı konuyu, durumu, duyguyu metnin türüne göre ele alır. Bu sebeple metinler, yazarın hedefleri doğrultusunda şekillenir (Erkul, 2004; akt. İltar ve Açık, 2019, s. 315). Metinlerin yapısının karmaşık olması nedeniyle metin türleri sınıflandırmasını yapmak oldukça güçtür. Bu sebeple farklı sınıflandırmalar görmek mümkündür. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine göre metinler sözlü ve yazılı olmak üzere 21 türe ayrılmaktadır.

Sözlü Metinler:

- Kamu duyuruları ve yönergeler
- Topluluk önünde yapılan konuşmalar, üniversite dersleri, sunumlar, vaazlar
- Geleneksel töreler (törenler gibi)
- Eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar)
- Spor yorumları (futbol, boks ve at yarışları gibi)
- Haber programları

- Halka açık tartışma ve konuşmalar
- Elemanlar arası ikili konuşma ve sohbetler
- Telefon görüşmesi
- Başvuru görüşmesi

Yazılı Metinler:

- Kitaplar (edebiyat kitapları, teknik kitaplar, edebi dergiler vb.)
- Dergiler - Kullanım kılavuzları (el işleri ve kendi kendine yap kitapları, yemek tarifi kitapları
- Gazeteler
- Ders kitapları
- Çizgi romanlar
- Broşürler
- El ilanları
- Reklam malzemeleri
- Resmî tabela ve levhalar
- Süpermarket, dükkân ve pazaryerlerinde yer alan tabela ve levhalar
- Ürün etiketleri ve paketleri üzerinde yazılanlar - Biletler - Formlar
- Resmî mektuplar (ticari ve mesleki mektuplar), faksalar
- Resmî olmayan mektuplar (özel mektuplar) (Diller için avrupa ortak metni, 2013).

Bu tasvirde metinler görüldüğü üzere günlük kullanımda daha çok ihtiyaç duyulan önemlilik esasıyla belirlenmektedir.

Yabancı dil öğretiminde metinler yazılış amaçlarına göre ve işlevlerine göre iki sınıfta değerlendirilebilir. Yazılış amaçlarına göre metinler, genellikle kurgu metinler ve özgün(otantik) metinler olarak iki sınıfta değerlendirilebilir. Yabancı dil öğretiminde metinler; öğrenciyi derse karşı güdülemekte, meraklarını arttırmakta ve öğrencinin hedef dildeki kelimelere daha doğru anlamlar yüklemesine yardım etmektedir. Dili sadece teknik olarak öğretmek doğru değildir, dil günlük kullanımda yer aldığı gibi bunu sağlayan araçlarla öğretilirse daha doğru olacaktır. *“İşlevsel yaklaşım; dili öğrenenlerin bilmesi gereken özür dilemek, tasvir etmek, davet etmek, söz vermek vb. iletişimsel işlevler temel alınarak organize edilmiştir ve belirli dil bilgisi yapılarının bu işlevleri uygun bir şekilde ifade etmek için kullanım yolları üzerinde durur”* (Canale and Swain, 1980, s.2; akt Altaç, 2020, s. 36). Söylenenlerden de anlaşılacağı üzere öğrenenin günlük hayatta kullanacağı dilin aynı şekliyle öğretimine önem verir. Bu amaçla otantik metinler dil öğretiminde sıklıkla kullanılır. Otantik metinler, hedef dilin içinden çıkmış doğal metinler olması yönüyle hem günlük dilin kullanımını öğrenciye sunmakta hem de öğrenilen dilin kültürü hakkında da geniş kazanımlar sağlamaktadır.

Tablo 2.1.
Oluşturulma Amacına Göre Metin Türleri

Oluşturulma Amacına Göre Metinler	
Kurgu Metinler	Özgün (Otantik) Metinler
	1.Gündelik metinler
	2. Yazınsal metinler

İşlevlerine göre metin türlerinden kullanma işlevine sahip metinler; yazılış amaçları, dil kullanımı, yazılış gayesi vb. açılardan edebi nitelik taşıması sebebiyle günlük yaşamda karşılaşılabilecek durumlara yönelik içerikler sunmaktadır. Edebi metinler ise estetik kaygı ile yazılmış metinlerdir.

Tablo 2.2.
İşlevlerine Göre Metin Türleri

Kullanım işlevli metinler		
Resmî yazılar	Öğretici metinler	İletişimsel metinler
Dilekçe	Ders notu	Söylev
Garanti belgesi	Bulmaca	Blog
Özgeçmiş	Harita	Broşür
Sözleşme/ Anlaşma	Kroki	Afiş
Hukukî metinler	Haber metni	E-posta
Edebi metinler		
Öğretici metinler	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Nazım
Hatıra	Söyleşi	Mânî
Biyografi	Deneme	Ninni
Bilimsel makale	Çizgi roman	Türkü

Edebi metinler kendi içerisinde 3'e ayrılır; öğretici metinler, anlatmaya-göstermeye bağlı metinler ve nazım. Görüldüğü üzere dil öğretiminde metin türlerinin gelen sınıflandırmasının bu şekilde olduğu söylenebilir. Bu sınıflandırmaya giren her metin türü hedef dili iyi şekilde öğretmeye yönelik amaçla kullanılmalıdır. Böylece metinler ana amaçlarına ulaşabilir.

2.8. Edebi Bir Metin Türü Olarak Tiyatro

Tiyatro, antik zamanlardan beri süregelen bir sanattır. Tiyatro kelimesi Yunanca 'da "theatron"dan türemiş, aslında "seyirlik yeri" anlamına gelen, bir olayı, sahne olarak belirlenmiş bir alanda oyuncuların konuşarak ve hareket ederek hayata geçirme sanatıdır (Şen,

Can, 2017, s. 20). Tiyatronun ortaya çıkışına baktığımızda Memet Fuat, tiyatronun 3000 ya da 2500 yıllık tarihinden bahsedildiğini söyler. Bu sözler eski Yunan Judea' (Filistin'in kuzeyi)dan, Mısırdan başlayıp günümüze kadar uzanan bildiğimiz tiyatro için söylenmektedir. Oysa Thespis'in, Aiskhylos'un gerisinde 2000 yılı yazılmış on binlerce yılı ise sözlü bir geçmiş bulunmaktadır (Fuat, 2000, s. 9).

Tiyatro da çoğu dinsel sanat gibi dinsel ayinler yoluyla ortaya çıkmakta ve sonrasında dinden bağımsızlaşarak bir sanat halini almaktadır. Kökeninde ilkel insanların doğa olaylarını kendi beden hareketleriyle canlandırma isteği yatar. Avrupa'da Paleolitik çağdan gelen mağara resimlerinde insanların üzerlerine hayvan postları geçirmiş, yüzlerine maskeler takarak farklı hareketler yaptıkları resmedilmektedir. Bu bulgular tiyatronun ilk örnekleri sayılabilir (Fuat, 2000, s. 9). Sonrasında dini törenler, büyüler, çeşitli doğa olaylarıyla ilgili isteklerde bulunma gibi durumlarda bu ritüeller uygulanarak tiyatronun ilk adımları atılmaktadır.

Günümüzde tiyatro, genellikle sahnelenme sanatı olarak karşımıza çıkar. Ancak tiyatronun sahnelenmesinin yanında okunmak amacı olan bir tarafı da vardır. Tiyatro bunu piyeslerle yapar. Piyesler sahnelenmek için yazılmış tiyatro yapıtlarıdır. Tiyatro uzmanları geleneksel tiyatroyu ve doğaçlama tiyatroyu örnek göstererek tiyatronun metin olmadan da sergilenebileceğini öne sürerler (Nutku 2001, s. 19). Bu görüşün doğru olduğu bir gerçektir. Ancak antik zamanlardan günümüze gelene kadar Aristofanes, Sofokles, Moliere, Shakespeare gibi birçok tiyatro ustasının eserlerine baktığımızda metnin ne kadar önemli olduğunu da görürüz. Bütün bu sanatçıların tiyatro eserleri bu gün sadece sahnelenmek için değil okunmak içinde yararlanılan metinlerdir (Şen, Can, 2017, s. 20). Bunun için piyeslere edebi eser yaklaşımı da yaygındır;

"Özellikle edebiyat bilimciler, sahne oyunu söz konusu olduğunda, dramatik metnin önceliğinde ısrarcıdır. Onlara göre, bir oyunun metni okunabildiği anda edebiyattır ve bir düzyazı, şiir ya da roman gibi incelenip yorumlanabilir. Dramatik metinlerin, şiir, roman, öykü, destan gibi edebi bir metin olduğunu savunan edebiyat bilimcileri, ortada bir yazar ve yazın kurallarına uygun olarak diyalog şeklinde yazılan bir metin olduğunu ve dram sanatında sahne gösterisi adına yapılan her şeyin temelde bu metinden hareket ettiğini savunmuşlardır. (...)" (İnceefe 2014, s. 11)

Bu görüşten de hareketle tiyatronun hem sahne sanatlarında kullanılabildiğini hem de metin olarak edebi bir özellik taşıdığını söyleyebiliriz. Ayrıca metin olarak yazıya geçirilmesi ve okunmasının tiyatroyu geleceğe taşımak adına da önemli bir durum olduğu da söylenebilir.

Tiyatro bir yönüyle de hem sahne hem de edebi sınırları aşar. Bir rol yapmak izleyicilere her hareketin bir sebebi olduğunu ve bir koşulun ortaya çıkmasındaki nedenlerden birisine ulaşılmasında insanlara yol gösterir. Böylece izleyici gerçek hayat içerisindeki nedensel

bağı daha iyi kavrayabilir (Hesapçıoğlu, 2011, s. 337). Bu sebeple hayatın ayrılmaz bir parçası olan tiyatronun yalnızca sahne sınırları veya edebi metin sınırları içerisinde tutulması ve açıklanması doğru değildir. (Altunbay, 2012, s.750)

Tiyatronun ana kaynağı insandır, tiyatro başlangıç olarak insanla bir başlangıca sahiptir ve insan yaşantılarından beslenir. Bu sebeple bir tiyatro metnine baktığımızda hayatın bütün esamelerine rastlamak mümkündür. Temeline aldığı insanla bu denli güçlü bir bağ kuran sanatın öneminin de farkında olmak son derece kıymetli olacaktır.

Tiyatro, toplumsal ve bireysel bağları kuvvetlendirirken insanın kişiliğini koruması, başkalarını incitmemesi, düşüncelerini özgür bir şekilde uygulaması ve kişisel gelişimini arttırması yönünde fayda katar. (Yalçın; Aytaç, 2002, s. 1). İnsanı birçok açıdan geliştiren tiyatro, insanın kendini gerçekleştirme yolunda da yardımcı olabilir.

2.9. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Paylaşımı Bakımından Tiyatro Metinlerinin Kullanımı

Dil öğretimi sadece dil bilgisi öğretimi değildir. Yabancı bir dil öğretilirken o dilin sosyal yönü de göz ardı edilmemelidir. Çünkü günlük yaşam içerisinde insanlar birbirleriyle iletişim kurarken dilin sosyallığından faydalanırlar. Durum böyle olunca hedef dilin günlük yaşamda kullanım işlevine dikkat etmek de önemli olmaktadır. Dil öğretimi sırasında dilin işlevselliğini ön plana çıkaran otantik malzemelerin kullanımı doğal dile ulaşmak için en iyi yollardan birisidir. Temizyürek ve Birinci, (Birinci, Temizyürek, 2016, s. 56) yabancı bir dili öğretirken öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmede otantik malzemeler önemli rol oynar, diyerek dil öğretiminde özgün materyal seçiminin önemine değinmişlerdir. Ayrıca malzeme seçiminde iletişimsel bağlamda hedef dilin gerçek kullanımlarını ele alan metinler daha etkili olacaktır. Bu yüzden hem dilin iletişimsel özelliklerini barındıran hem de doğal kullanılan dili öğrencilere sunan tiyatro metinlerinin dil öğretiminde kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Tiyatro metinleri ayrıca hedef dildeki dört temel beceriyi geliştirmeye de katkı sağlamanın yanında, sosyal açıdan da güdüleyici içerikler sunmaktadır. Altunbay da bu konuyla ilgili olarak şunları söylemektedir.

"Her tiyatro metni konusu ne olursa olsun dil becerilerine katkıda bulunur ve eğitimde her seviyeye uygun metinlerin kullanılması gereklidir. Çünkü tiyatro metinleri aynı zamanda eğiticilik ve öğreticilik niteliği de taşır. Doğrudan insan yaşamını anlattığı ve bireyin kendini farklı bir bakış açısıyla değerlendirmesini sağladığı için her bireyin bu eserlerden çıkaracağı ortak bir pay mutlaka vardır". (Altunbay, 2012, s. 750)

Tiyatro eserleri insanın gündelik yaşamda karşılaşabileceği durumları, problemleri ve hedef dilin dil özelliklerini barındırırlar. Bir toplumun tarihi, sanatı, bilimi, mimarisi tiyatro aracılığıyla izleyiciye aktarılabilir, bu sayede toplumun kültürel birikimi de verilmiş olur. Ayrıca

tiyatronun interaktif ortamlara olanak sağlaması, örneğin bir tiyatro metninin sınıfta canlandırılması ya da bir tiyatro oyununu izlemek öğrenci açısından daha eğlenceli bir ders imkânı sağlayacak ve dersin kalıcılığı da artmış olacaktır. Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde en fazla kullanılan materyallerin başında ders kitapları gelmektedir. Ders içerisinde kullanılan ders kitaplarında kültürel içerik bakımından zengin tiyatro metinlerine yer vermek, bunun yanında ders sürecinde öğrencilere tiyatro sahneleri izletmek kültür paylaşımı açısından tiyatrodan faydalanabilecek etkinlikler olarak söylenebilir.

Tiyatro metinleri, içinde bulunduğu ulusu yansıtan bir ayna gibidir. “Tiyatro sadece teknikten oluşmaz, herhangi bir oyun kendi kültürüne özgü temaları, fikirleri, duyguları ve deyimleri içerir.” (Uçar-Özbirinci, 2010, s. 1). Tiyatro denince akla insan gelir. Tiyatro; insanın yaşayışı, düşünce yapısı ve inançlarını ele alır ve böylece hem o insanın dili hem de kültürü doğal olarak tiyatroyla bağlanır. Tiyatro içerisindeki kurgusal karakterlerin duyguları, yaşantıları iletişimsel olarak tiyatroyla yansıtmalarının kültür paylaşımı açısından daha iyi bir öğrenme sağlayacağı düşünülmektedir.

“Tiyatro bir ülkenin kültürel aynası niteliğindedir. Bir toplumun kültürü incelenirken, o toplumsal çevrenin insanları, davranış biçimleri, olaylar, kurumlar göz önüne alınmalıdır. Sahnelenen bir tiyatro olayı ise o yörenin insanını, bu insanların o toplumsal yapı içindeki davranış biçimlerini, insanlar arasında geçen olayları bize yansıtır, gösterir” (Güler, 1992, s. 181)

Bu sebeple tiyatro ile kültür arasında ayrılmaz bir bağ vardır. Tiyatro ile kültürel birikimler öğrenire yeri geldiğinde etkileşimli olarak aktarılır. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatrodan fazlasıyla yararlanılmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültürü ve yaşayışını en güzel yansıtabilecek tiyatro metnlerinin geleneksel Türk tiyatrosu metinleri olduğu söylenebilir. Türk kültürü içerisinde doğmuş, Türk kültürüyle beslenip bu zamanlara kadar varlığını sürdürmüş geleneksel Türk tiyatrosu metinlerini Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yaparken kullanmak doğru olacaktır.

Geleneksel Türk tiyatrosunun içerisinde barındırdığı türler Türk kültürünün kalbinde ortaya çıkmış ürünlerdir. Yılmaz (2014, s. 273), bu konuyla ilgili olarak şunları belirtmektedir.

“Bir dili öğretmenin aynı zamanda o kültürün öğelerinin de öğretilmesi amacı doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretirken bizim kültürümüzden olan Hacivat ve Karagöz metinlerinin kullanılması, bu metinlerle ve etkinliklerle hem dil kurallarının kavratılması hem de kültür öğelerimizin aktarılması oldukça etkili bir yöntem olacaktır.”

Yılmaz’ın da söylediği gibi karagöz, meddah, köy seyirlik oyunları vb. tiyatro türleri kendi kültürümüz içerisinde hayat bulmuştur. Bu sayede Türk kültürünün her türlü içeriğini; halk ağzındaki deyimleri, atasözlerini ve argo kelimeleri kendisinde barındıran metinlerdendir. “Tiyatro, güncel ve yaşamla birlikte durmadan değişen bir sanat olduğu için, dilin yapısındaki

gelişmelere de sıkı sıkıya bağlıdır. Bunun için, tiyatro, halkın konuştuğu çağdaş dili kullanmadığı anda işlevini yitirir” (Nutku, 1974, s. 664; akt. Ulutaş, 2018, s. 110). Geleneksel Türk Tiyatrosunun dili, halkın ağızındaki saf dildir. Böylece insanların günlük halk arasında birbirleriyle konuşurken kullandığı kelimeler ve cümleler geleneksel Türk tiyatrosundaki karakterlerin kullandığı kelimeler ve cümlelerdir. Türkçe öğrenen insanlar bu sayede geçmişten bu yana Türk insanının kullandığı Türkçeye ilk elden maruz kalmış olurlar. Geleneksel Türk tiyatrosu eserleri çoğunlukla yazılı metinlerden oluşmazlar; şarkı, dans ve söz oyunları ile karşımıza çıkarlar. Geleneksel tiyatrodaki güldürü öğeleri ön plandadır (Gün, Tüzmen, 2021, s. 458). Bu sayede ders daha eğlenceli olmakta ve dersten alınan verim de artmaktadır.

2.10. Dil Öğretiminde Temel Dil Becerileri Kullanımı Ve Tiyatronun Dil Becerilerine Etkisi

Günümüz dil eğitiminde gelen olarak tek bir beceri göz önüne alınıp eğitim gerçekleştirildiği için gerekli verimin alınamaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle benzeri sorunların önüne geçmek için öğrencinin dil becerilerine her yönüyle maruz bırakılmalıdır.

“Yabancı dil öğretiminin genel amacı dört temel dil becerisinin birlikte geliştirilmesidir. Buna birleşik (integrated) beceriler de denilmektedir. İyi bir yabancı dil öğretmeni sınıfta her becerinin gelişmesine dönük çalışmalara zamanın ve olanakların el verdiği oranda yer vermesi çok önemlidir. Böylece öğrencilerin her yönüyle amaç dili öğrenmeleri sağlanmalıdır” (Demirel, 2014, s. 121).

Demirel’in bu görüşü dil becerilerinin yabancı dil öğretiminde ne kadar önemli olduğuna ve öğretimde faydalanılması gerektiğine işaret etmektedir. Dil öğretim süreci birçok açıdan öğrenciyi geliştirmeyi hedefler hem öğrencinin iletişimsel yetisini geliştirmesi hem de o dilin dil bilimsel, sözcük bilimsel anlamda iyi bir şekilde edinilmesi isteniyorsa dilin temel becerilerini göz ardı etmemek gerekmektedir.

Bir dilin tam anlamıyla öğrenilmesi ve etkili bir iletişim kurulabilmesi için dört temel beceriye hâkim olunması gerekmektedir.

Öğretmenlerden, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerini gerçekleştirirken bütünsel bir yaklaşımla hareket etmeleri istenmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerden okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerini geliştirme, dil bilgisi öğrenme alanına ait konuları kavratma etkinliklerini iç içe ve birbirini tamamlayacak biçimde düzenlemeleri ve uygulamaları beklenmektedir (Göçer, 2010, s. 180).

Yani her ders için öğreticilerin materyal ve ders planı hazırlarken bütün dil becerilerini sürece dâhil edip bütünsel bir yol izlemeleri gerektiği belirtilmektedir. bu sayede öğretimin daha etkili ve amaçlara uygun olacağı da söylenebilir.

Tiyatro vasıtasıyla dil becerileri gelişimi desteklenebilmektedir. Tiyatronun interaktif bir sanat olması yönüyle hem karşılıklı konuşmalara yer vermesi hem de metinler aracılığıyla sunulabiliyor olması onu birçok beceriye katkıda bulunmak için en güzel araçlardan bir tanesi haline getirmektedir. Dil becerileri içerisinde bakıldığında en önemli becerilerden bir tanesinin dinleme olduğunu görmekteyiz. Tiyatro kullanımı karşılıklı iletişime imkân verdiği için bir tiyatro oyununda karşılıklı konuşma yaparken dinleme de gerçekleşmektedir. Bunun yanında cevaplamalarda ise konuşma becerisi kullanımı oluşmaktadır. Bunun sonucunda ise her iki dil becerisinin kullanımı ve geliştirilmesine yönelik bir eğitimin oluşabileceği söylenebilir. Tiyatronun genellikle gündelik ifadelerle yer vermesiyle öğrenci hem normal hayatta kullanabileceği kelimeleri duymuş hem de ilk elden deneyimlemiş olacaktır. Yazma ve okuma becerileri de yabancı dil öğretiminde oldukça önemli becerilerdendir. Öğrenci hedef dilde kendini ifade edebilmesi, kendini bir yazılı düzen içerisinde açıklayabilmesi bakımından yazma becerisinin geliştirilmesi önemlidir ayrıca öğrencinin öğrenmek istediği dildeki minimum düzeydeki metinleri sorun yaşamadan okuyup anlamlandırabilmesi içinde okuma becerisine hâkim olması gerekmektedir. Yine bu bakımdan tiyatronun sınıf içerisinde etkinlikler aracılığıyla seviyelere göre piyesler hazırlatılarak yazma becerisi kazandırma yönünde çalışmalar yapılabilir ayrıca çoğu tiyatro oyununun bir metne sahip olması yönüyle de okuma yaptırılarak okuma becerisi de geliştirilebilir. Söylenenlerden de anlaşılacağı üzere tiyatronun temel dil becerilerini geliştirmek için oldukça kullanışlı metinler olduğunu söylemek hiç yanlış olmayacaktır. Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları ve benzer materyallerde tiyatro yoluyla dil becerileri gelişimine önem verilmesi gerektiği de bu manada ifade edilebilir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş olmakta ve veriler doküman inceleme yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizi sürecinde ise doküman analizi kullanılmıştır. “Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir.” (Corbin & Strauss, 2008; akt. Kırıl, 2020, s. 173). Çalışmada ana problem ve alt problemlere aranan cevaplara alan yazın taranarak ulaşılması açısından bu çalışmada doküman inceleme yöntemini kullanmak uygun görülmüştür.

3.2. Araştırmanın Çalışma Materyali

Araştırmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan; Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin A1 den C1 seviyesine kadar tüm kitapları, Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti’nin 1-2-3. kitapları ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nin A1 den C2ye kadar tüm kitapları oluşturmaktadır.

Bu araştırma kapsamında incelenen “Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi ders kitapları” şunlardır:

1. Yedi İklim Türkçe (2015), Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Ders Kitabı A1 Seviyesi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara
2. Yedi İklim Türkçe (2015), Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Ders Kitabı A2 Seviyesi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
3. Yedi İklim Türkçe (2015), Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Ders Kitabı B1 Seviyesi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları Yayınları: Ankara.
4. Yedi İklim Türkçe (2015). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Ders Kitabı B2 Seviyesi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
5. Yedi İklim Türkçe (2015). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Ders Kitabı C1 Seviyesi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
6. Yedi İklim Türkçe (2015). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Ders Kitabı C2 Seviyesi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara.
7. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (2009). A1-A2 Temel, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara Üniversitesi Yayınları: Ankara.

8. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (2009). B1 Orta, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara Üniversitesi Yayınları: Ankara.
9. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (2009). B2-C1 Yüksek, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara Üniversitesi Yayınları: Ankara.
10. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 (2012), Kültür Sanat Basımevi: İstanbul
11. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 (2012), Kültür Sanat Basımevi: İstanbul
12. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 (2012), Kültür Sanat Basımevi: İstanbul
13. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 (2015), Kültür Sanat Basımevi: İstanbul
14. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1+ (2013), Kültür Sanat Basımevi: İstanbul

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Seti ve Yeni Hitit Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti incelenmektedir. Ele alınan Türkçe öğretim setlerindeki veriler doküman inceleme yöntemiyle toplanmaktadır. Doküman inceleme yöntemiyle Türkçe öğretim setlerindeki tiyatro metinlerine yer verilen etkinlikleri elde etmek amaçlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışma içerisinde veriler analiz edilirken doküman analizi yolu benimsenmektedir. Yedi İklim Türkçe Öğretim seti A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyeleri, İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Seti A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri ve Yeni Hitit Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti 1, 2, 3 kitaplarından veriler toplanmakta, toplanan veriler doküman analizi yoluyla analiz edilmektedir. Daha sonra ise bulgular tiyatronun kültür paylaşımı işlevi bakımından değerlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan ders kitaplarından olan; Yedi İklim Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yeni Hitit Türkçe Öğretimi, İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Set'lerinde tiyatro kullanımını ortaya koymak için tasarlanmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında elde edilen bulgular uygun olarak başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Tiyatro Metinlerinin Kullanımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti; Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim Müdürlüğü bünyesinde ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitapları, dinleme kitapçıkları ve ses CD'lerinden oluşan "Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti" olarak, "Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metnindeki düzeyler ve temel yaşam alanları göz önüne alınarak hazırlanmış bir settir. Yedi İklim Seti ders kitapları çalışma içerisinde A1 seviyesinden C2 seviyesine kadar incelenmiş ve şu bulgulara ulaşılmıştır. Tiyatro kullanımı ilk olarak ders kitabının A1 seviyesinde bir okuma etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.1. Para

Resim 4.1. Yedi İklim Seti A1
Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.71)

Etkinlik içerisinde “Para” başlıklı Türkiye’ye Romanya’dan öğrenimi için gelen bir öğrencinin arkadaşları ile yaptığı tiyatro planı ve plan sonrasında oluşan metne yer verilmektedir. Sonrasında metinden hareketle öğrencilere metinle alakalı sorular yöneltilmektedir. Oluşturulan etkinlik; öğrencilere hangi tiyatroya gittikleri, hangi oyun için bilet aldıkları ve oyun hakkında konuşmalarına teşvik eden sorular yönelttiği için önemli görülebilir. Bu sayede öğrenciler tiyatro ve oyun hakkında tartışma fırsatı bulacaklardır. Ayrıca etkinlik içerisinde verilen resimlerin öğrenenin dikkatini etkinliğe vermesine de yardımcı olacağı söylenebilir. Ancak etkinliğe genel olarak baktığımızda tiyatronun kültür paylaşımı ile ilgili işlevine yer verilmediği görülmektedir. Bunun bir eksiklik olacağı ifade edilebilir. Yedi İklim ders kitabı A1 seviyesinde başka bir tiyatro kullanımına rastlanmamıştır.

Devamında ders kitabına baktığımızda tiyatro kullanımı A2 seviyesinde bir konuşma etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.2. Davet

Resim 4.2. Yedi İklim Seti A2
Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.16)

“Davet” başlıklı bu etkinlikte öğrencilerden içerisinde tiyatronun da bulunduğu çeşitli etkinliklere herhangi bir arkadaşını davet etmesi istenmekte ve bu doğrultuda konuşma yapmaları beklenmektedir. Bu sayede karşılıklı konuşma yaparak öğrenenlerin dili kullanma kabiliyetleri artmakta ve konuşma içerisinde tiyatrodan bahsederken davet edilen tiyatro gösterisinin içeriğine göre metni oluşturan toplumun kültürü hakkında yeni şeyler de öğrenilebilmektedir. Ayrıca bir önceki etkinlikte olduğu gibi davet edilmesi istenen etkinliklere ait görsellerin de bulunması güdüleme açısından önemli olacaktır.

A2 seviyesi ders kitabında tiyatro kullanımı ünite başında üniteyi tanıtmak için kullanılan bir görselle devam etmektedir.

4.1.3. Üniteye Hazırlık

Resim 4.3. Yedi İklim Seti A2
Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.50)

Görselden de anlayacağımız üzere tiyatro burada bir tiyatro sahnesi ve perdesine yer verilerek kullanılmaktadır. Buradan anlayabiliriz ki ünitenin ilerleyen bölümlerinde tiyatro ile ilgili bir etkinliğe yer verilmesi muhtemeldir.

Ünite devamında tahmin edildiği üzere aynı görselden hareketle bir konuşma-yazma etkinliği gözlenmektedir.

4.1.4. Sizin Tercihiniz

Resim 4.4. Yedi İklim Seti A2
Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.61)

Yer verilen konuşma-yazma etkinliğinde günlük hayatta vakit geçirme amacıyla gidilebilecek dört adet mekânın görselleri kullanılmakta ve öğrenenlerden bu yerlerden

hangisini neden tercih ettiklerini yazmaları istenmektedir. Etkinlik sonunda tiyatro tercih eden öğrencilerden neden tiyatroyu tercih ettiklerini sınıfa okumaları istenebilir. Ayrıca öğrenci kendi isteğine bağlı olarak belli bir tiyatro oyunundan da bahsedebilir. Bu sayede sınıf içerisindekiler, konuşan öğrencinin toplumu ve kültürü hakkında bilgi sahibi olabilirler. Dil öğretimi sadece hedef dilin kültürünü değil bütün diğer kültürlerin öğretimi açısından önemlidir. Ancak genel olarak etkinliği kültür paylaşımı bakımından incelediğimizde kültür paylaşımına yönelik bir çabanın ya da düşüncenin bulunmadığını görmekteyiz.

4.1.5. İnceleyelim Tamamlayalım

Resim 4.5. Yedi İklim Seti A2
Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.64)

İlerleyen bölümlerde inceleyelim tamamlayalım adlı etkinlikte tiyatro kullanımı, sinema ve tiyatronun karşılıklı iki görsel olarak verildiği bir etkinlikle karşımıza çıkmaktadır. Bu etkinlikte Türk dil bilgisi kurallarından edatları öğretmek için öğrencilerden sinema ya da tiyatroyu ister edatıyla seçmeleri ve yazmaları istenmektedir.

Yedi İklim Seti Türkçe A2 ders kitabını incelemeye devam ettiğimizde bir önceki üniteye olduğu gibi üniteye hazırlık bölümünde geleneksel Türk tiyatrosu ürünlerinden meddahın bir görseline rastlamaktayız. Bu görsel de aynı şekilde ünitenin ilerleyen bölümlerinde bir etkinliğe yer verildiğine işaret etmektedir.

4.1.6. Üniteye Hazırlık

Resim 4.6. Yedi İklim Seti A2

Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.114)

Aynı ünite içerisinde devam ettiğimizde üniteye hazırlık bölümünde verilen görselle ilişkin bir okuma etkinliği bizi karşılar.

4.1.7. Meddahlık

Resim 4.7. Yedi İklim Seti A2

Kaynak: (Yedi İklim Öğretim Seti, 2015, s.128)

Etkinlikteki okuma çalışmasında, geleneksel Türk tiyatrosu elemanları arasında söyleyebileceğimiz meddahlık ile ilgili bir metne yer verilmektedir. Bu metinde meddahlığın ne olduğu, nerelerde ve nasıl sahnelendiği, günümüze nasıl yansıdığı gibi bilgiler sunulmaktadır. Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan ders kitaplarında bu tür metinlere yer vermek oldukça

faydalıdır. Geleneksel Türk tiyatrosu ürünleri, Türk kültürünü aktarmak için en güzel araçlardan biri olarak gösterilebilir. Meddahlık, eski zamanlardan beri süregelen bir gelenek olduğu için Türk kültürünün birçok dönemini içinde barındırır. Ayrıca güldürü öğeleri de içermesi öğrenciyi derse karşı güdülemeye ve dersin etkililiğini arttırmaya da yardımcı olacaktır. Bir diğer yandan verilen etkinlikte meddahlık, bugünün bir stand-up'ına benzetilmiştir. Aralarında farklılıklar olsa da bu, Türkçe öğrenenlerin anlamasını kolaylaştıracaktır. Bu gösteriler sınıfta öğrenme için çok yaygın olduğundan, iki sunum arasındaki benzerliklere ve farklılıklara dikkat çekmek çok yardımcı olabilir.

Ders kitapları içerisinde tiyatro kullanımına A1 ve A2 kitaplarından sonra C1 ders kitabında rastlamaktayız. C1 ders kitabında ilk olarak bir dinleme metni olarak karşımıza çıkmaktadır tiyatro.

4.1.8. Turan Oflazoğlu İle Tarihi Bir Gün

B) HAYAT BİR TİYATRO SAHNESİ

 1. Dinleyelim, cevaplayalım.
Turan Oflazoğlu ile Tarihi Bir Gün

1. Turan Oflazoğlu hangi alanda eser vermemiştir?
A) Çeviri B) Şiir C) Roman D) Tiyatro

2. Turan Oflazoğlu eserlerindeki karakterleri en çok hangi alandan seçmiştir?
A) Tarih B) Edebiyat C) Sosyoloji D) Tıp

3. Yazar, yazı yazmaya başlamadan önce nasıl bir süreç yaşıyor?
A) Arkadaşlarıyla tartışıp ne yazacağına karar veriyor.
B) Düşler görüyor ve ne yazacağına karar veriyor.
C) Yoğun bir araştırma döneminden sonra karar veriyor.
D) Uzun seyahatler yapıp karar veriyor.

4. Yazarın Kezban isimli eserinin ana karakteri kimdir?
A) Yazarın çocukluk aşkıdır.
B) Yazarın bir akrabasıdır.
C) Yazarın hayran olduğu bir kadındır.
D) Yazarın eşidir.

5. Yazar ilk tiyatro eserlerini nerede yazmıştır?
A) Türkiye B) Avusturya C) Amerika D) İngiltere

Resim 4.8. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s.15)

“Hayat Bir Tiyatro Sahnesi” başlıklı etkinlikte Turan Oflazoğlu’nun hayatı ile ilgili bilgilerin olduğu bir dinleme metnine yer verilmektedir. Bu metinde Oflazoğlu’nun tiyatro yaşamına ve geçmişine değinilmekte, yazarın eserlerinin tarihi geçmişe tanıklıkları hakkında bilgiler de verilmektedir. Ayrıca Oflazoğlu ile yapılmış bir röportaj da metnin içerisinde yer almaktadır. Etkinliğin devamında ise öğrencilerden metinden hareketle soruları cevaplandırmaları istenmektedir. Bu etkinlik, Türk tiyatrosunda önemli bir yere sahip olan

Turan Oflazoğlu'na yer verdiği için değerlidir. Onun tiyatral eserleri geçmişin varlığından beslendiği ve Türk tarihini yansıttığı için yazar, dil öğretiminde kullanılabilecek yegâne isimler arasına girmektedir. Bunun yanında eserlerinde ele aldığı tarihi olaylar Türk kültürünün geçmişini ve bu gününü en güzel şekilde yansıtmakta oldukça başarılıdırlar. Dinleme metninde tiyatro eserlerinin içerikleri hakkında bilgilerin de bulunması bu yönden faydalıdır. Ders içerisinde öğreticinin de bu eserlere değinmesi, herhangi bir tiyatro metninin sınıfta okutulması gibi çalışmalar da dersi daha öğretici hale getirmek için yapılabilecek uygulamalardandır.

Etkinliğin devamında aynı konu ile ilgili bir de okuma etkinliğine yer verilmektedir. Bu etkinlikte Turan Oflazoğlu'nun "Yine Bir Gülnihal" adlı tiyatro oyunu metni yer almakta ve öğrencilerden bu metni okumaları beklenmektedir. Tiyatro metnine geçilmeden önce öğrencilere metnin içeriği ve ne amaçla yazıldığı hakkında kısa bir bilgilendirme de yapılmaktadır.

4.1.9. Yine Bir Gülnihal

Resim 4.9. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s.16)

Bir gonca femin yâresi vardır ciğerimde
Âteş dökülürse yeridir âh-ı serimde
Her lâhza hayâlî duruyor didelerimde
Takdire nedir çare bu varmış kaderimde
(Dede için için ağlamaktadır.)

GÜLNIHAL (Dede Efendi'nin boynuna sarılarak):
Bağışla beni İsmail'im bağışla!
Sen oğlumuza ağıt yakmışsın. Ama
hiç okumadın bunu bana. Neden?

DEDE (Başını okşayarak):
Neden olabilir yavrum?

GÜLNIHAL:
Ben üzümeyeyim diye elbette.
Meleksin sen İsmail'im melek!

DEDE:
Bunu hep kendi kendime, yalnızken okudum.
Sen "Unuttun mu?" diye ısrarla sormasaydın yine kendime saklayacaktım.

(Gülñihal başını kocasının göğsüne koyar, hıçkırarak ağlar. Dede onun başını okşarken, ağlamamak için kendini zor tutar.)

1. Gülñihal neden ağlamaktadır?
2. Gülñihal'in içinde bulunduğu psikolojik durum hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Dede Efendi, Gülñihal'e okuduğu şarkıyı kim için yazmıştır? Gülñihal'e bu şarkıyı daha önce neden okumamıştır?
4. Dede Efendi, "Canlar ölesi değil." sözüyle neyi anlatmak istemiş olabilir?
5. Sevdığınız insanlar için hiç şiir veya şarkı yazdınız mı? Yazarken neler hissettiniz?

Resim 4. 10. Yedi İklim Seti C2(devam)
Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s.17)

Görselden de anlaşılacağı üzere "Gülñihal" adlı tiyatro metni öğrencilere sunulmaktadır ve metnin sonunda 5 adet ilgili soru öğrencilere yöneltilmektedir. Bu tiyatro metninin etkinlikte kullanılması kültür paylaşımı bakımından önemlidir. Metin içerisinde öğrenci, Türk dilinde daha az kullanılan kelime ve ifadelerle karşılaşacak ve bu kelimelerin anlamını öğrenecektir. Ayrıca Türk kültüründeki ağıt, şarkı gibi edebi türlerle de vakıf olacak, bu sayede hem hedef dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olacak hem de yeni kelimeler öğrenerek kelime dağarcığını genişletme şansı elde edecektir. Metin içerisinde kullanım açısından ağır kelimelerin varlığı dikkat çekmektedir ancak bu seviyede bir metne C2 seviyesinde yer verilmesinin daha doğru olduğu söylenebilir.

Yedi İklim Seti C2 ders kitabını incelemeye devam ettiğimizde karşılaştığımız bir diğer tiyatro kullanımı yazma etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.10. Benim Tiyatrom

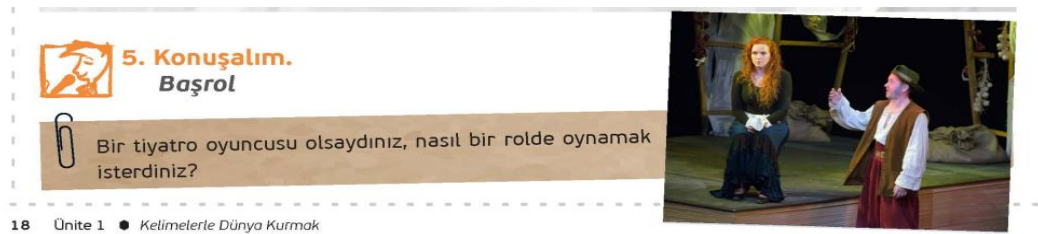
Resim 4.11. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s.18)

“Benim Tiyatrom” başlıklı etkinlikte ilk göze çarpan farklı tiyatro türlerinden alınan görsellerin kullanılmasıdır. Bu görsellerden hareketle değerlendirmeler yapılabilir. Etkinliğin devamında öğrencilerden bu tiyatro türlerinden birisini seçmeleri ve nedenini yazmaları istenmektedir. Burada tiyatronun bağlayıcılık rolü ön planda olabilir. Öğrenir kişinin izlemekten zevk aldığı tiyatro türünden bahsetmesi herhangi bir etkinlikten daha eğlenceli olacaktır. Aynı şekilde etkinlik devamında bir senaryo yazılmasının istenmesi heyecan veren bir deneyim olabilir. Öğrenir kişi bu sayede hedef dildeki kelimelerle somut bir şey ortaya koyma mutluluğunu yaşayabilir. Bu etkinlik, kültür paylaşımı açısından işlevsel görülmemektedir ancak öğrencinin hazırladığı tiyatro metninin içerisine kendi kültüründen bir şeyler eklemesi ve sınıfta okuması ve değerlendirilmesi yoluyla kültür paylaşımı bakımından değerlendirilebilir.

Aynı ünite içerisinde yazma etkinliğinin akabinde bir de konuşma etkinliğine yer verilmektedir. Baktığımızda bu etkinliğin de tiyatro ile alakalı olması dikkati çekmektedir.

4.1.11. Başrol

Resim 4.12. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s.18)

“Başrol” isimli konuşma etkinliğinde öğrencilere “Bir tiyatro oyuncusu olsaydınız nasıl bir rolde oynamak isterdiniz?” şeklinde bir soru yöneltilmektedir. Bu çalışma, öğrencinin

öğrenmek istediği dilde hazırlıksız konuşma yapmasına, cümleler kurmasına teşvik ettiği için doğru hazırlanmış bir etkinlik olarak görülebilir. Ancak etkinliğe baktığımızda kültür paylaşımı bakımından bir amacın bulunmadığı görülmektedir.

4.1.12. Kültür Aynamızdan Yansımalar

Resim 4.13. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s, 83)

Yukarıda görseli bulunan bölüm Yedi İklim Öğretim Seti C2 ders kitabı, kültürümüzden yansımalar ünitesinin giriş sayfasıdır. Bu sayfada bir Karagöz oyununun resmine yer verilmektedir. Bu görselden anlayabiliriz ki ünite devamında Karagöz kapsamlı etkinliklere yer verilebilir. Karagöz oyunu bir geleneksel Türk tiyatrosu unsurudur ve Türk kültürü içerisinde hayat bulmuş bir oyundur. Bu yüzden Türk kültürünü aktarmada önemli bir yere sahiptir. Bir Türkçe öğretimi kitabında herhangi bir geleneksel Türk tiyatrosu metnine yer vermek bu yönüyle dikkate değerdir.

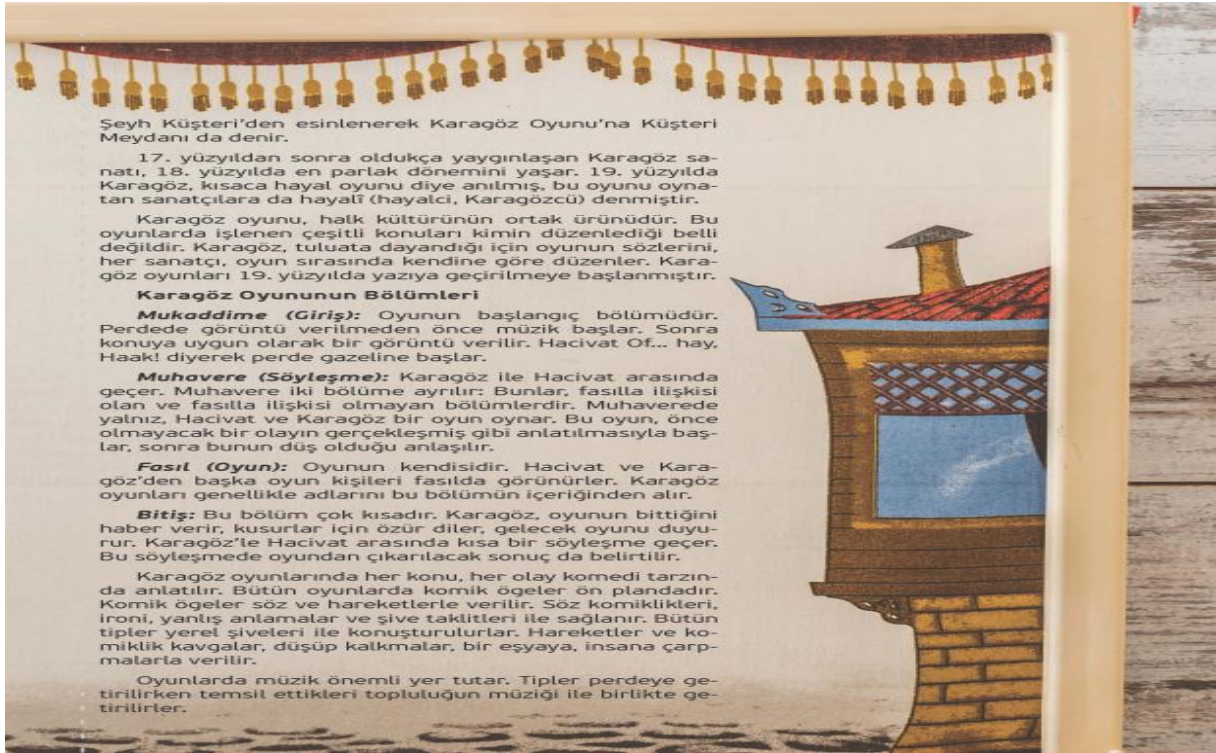
4.1.13. Karagöz Oyunu

Resim 4.14. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 84)

Yukarıda “Karagöz Oyunu” adlı okuma metni verilmiştir. Bu metnin ilk paragrafında Karagöz oyununun kökeni ve teknikleri hakkında bilgi verilmektedir. Verilen bilgiler ışığında öğrencilerin oyunun kökeni ve oyunda kullanılan teknikler bakımından bilgi sahibi olmaları amaçlanabilir. Diğer paragrafa baktığımızda oyuna isim olan ana karakterler ve bu kişilerin gerçekten yaşadıkları hakkındaki rivayetlere değinilmektedir. Bu rivayetlere baktığımızda Türk tarihinin ve kültürünün önemli isimlerinin ve mekânlarının yer aldığını görmekteyiz. Böylece metni okuyan öğrencilerde Evliya Çelebi gibi önemli isimlerden yola çıkarak ya da Bursa Ulu Cami gibi önemli bir kültürel yapıdan yola çıkarak Türk kültürü hakkında merak uyandırılabilir. Bu merakla birlikte öğrenmeye teşvik edilen bireylerde metinden hareketle bir kültür paylaşımı sağlanabilir.

Resim 4.15. Yedi İklim Seti C2(devam)

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 85)

Metnin devamında Karagöz oyununa verilen diğer bir adlandırmayı görmekteyiz. Farklı bir adlandırma olarak Şeyh Küşteri'den esinlenildiği ve bu nedenle oyunun Küşteri Meydanı olarak da adlandırılabilceği belirtilmektedir.

Bir sonraki paragrafa baktığımızda Osmanlı Dönemi'ni kapsayan yüzyıllar itibariyle oyunun giderek yaygınlaştığı ve yüzyıllara göre en parlak döneminin 18. yy. olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Devam ettiğimizde Karagöz oyununun halka mal olmuş ortak bir ürün olduğundan bahsedilmektedir. Düzenleyeni belli olmamakla beraber diyalogların 19. yy.la kadarki süreçte doğaçlamaya dayandığı ve bu yüzyıldan sonra yazıya geçirilmeye başlandığı belirtilmektedir. Son olarak metinde Karagöz oyununun bölümleri hakkında bilgi verilmekte olduğunu görmekteyiz. Oyunu oluşturan bölümlerden mukaddime adını verdiğimiz giriş bölümünde görüntüden önce müzik verildiği, bununla birlikte Hacivat'ın sahneye çıkarak okuduğu perde gazelinin bilgisi yer almaktadır. Bir sonraki bölüm olan muhavere bölümünün Karagöz ve Hacivat arasındaki söyleşmelerden oluştuğu, oyundaki diğer tiplerin bu bölümde yer almadığı bilgisine ulaşmaktayız. Gerçek olduğu düşünülen bir olayın anlatıldıktan sonra düş olduğunun anlaşılmasıyla muhavere bölümün sona erdiği bilgisine ulaşmaktayız.

Fasil bölümüne baktığımızda bu bölümün oyunun asıl olaylarının geliştiği bir bölüm olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölümde oyundaki diğer tipler de oyuna dâhil olmakta ve oynanan oyunun adının bu bölümden hareketle oluşturulduğu bilgisi yer almaktadır.

Metne baktığımızda son olarak oyunun bitiş bölümü hakkında bilgi verildiğini görmekteyiz. Burada Karagöz'ün seyircilerden özür dilediği ve seyircilere bir sonraki oyun hakkında bilgilendirme yaparak Hacivat'tan daha aktif bir şekilde söz sahibi olduğu bilgisine rastlamaktayız. Bu metin doğrultusunda metni okuyarak toplumun ortak ürünü olan Karagöz oyununun bölümleri hakkında bilgi sahibi olan öğrencilere mukaddime bölümünde görüntüden önce verilebilecek örnek müzikler ve diğer bölümlerde toplumu yansıtan örnek müzikler dinletilerek geleneksel Türk müziği hakkında öğrencilere kültürel bir paylaşım sağlanabilir. Oyunda yer alan Karagöz ve Hacivat'ın söyleşmelerinden topluma ait deyim ve atasözlerine sıklıkla rastlanabilmektedir. Deyim ve atasözleri anlatımı etkili kılmakta önemli etkilere sahiptir. Bu anlamda Türkçenin ve Türk kültürünün zenginliğinin önemli göstergelerindendir. Bu metinden hareketle kültür paylaşımını sağlamada öğrencilere, oyunda kullanılan deyim ve atasözlerinden örnekler sunulabilir.

4.1.14. Cevaplayalım

2. Cevaplayalım.

1. Metinden hareketle aşağıdaki cümlelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" yazınız.

	D	Y
1. Bir gölge oyunu olan Karagöz, deriden kesilen ve tasvir adı verilen birtakım şekillerin arkadan ışıklandırılmış beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır.		
2. Halk kültürünün ortak ürünü olan Karagöz oyunlarında işlenen konular genelde toplumsal sorunlardır.		
3. Evliya Çelebi'ye göre Karagöz oyunun ana oyuncularını Karagöz ile Hacivat 13. yüzyılda Anadolu Selçuklu devleti döneminde yaşamış gerçek kişilerdir.		
4. Karagöz sanatının doğuşunun kaynağı olarak kabul edilen bir hikâyeye göre Karagöz ile Hacivat Bursa'da Ulu Cami'nin yapımına engel olmuşlardır.		
5. Dört bölümden oluşan Karagöz oyununun bitiş bölümünde Hacivat, Karagöz ile kavga eder ve seyircileri güldürür.		
6. Gölge oyununun ilk olarak Çin'de veya Hindistan'da MÖ 2. yüzyılda çıktığı söylenileni vardır.		
7. Karagöz oyununun ortaya çıkmasında Karagöz ve Hacivat'ın deriden suretlerini yapıp ışığın perdeye yansıttığı gölgelerini oynatarak Sultan'ın üzüntüsünü gidermeye çalışan Şeyh Küsteri'nin önemli payı vardır.		

2. Metinde Karagöz oyunu ile ilgili aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

A) Karagöz oyununun temelinde mizahın olduğu
B) Karagöz sanatının hangi yüzyılda yaygınlaştığı
C) İslam dünyasında gölge oyununa verilen önem
D) Oyunda, Hacivat ve Karagöz dışında hangi tiplere yer verildiği

3. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin yerine hangisi gelebilir?

a. "Gölge oyununun ilk olarak Çin'de veya Hindistan'da MÖ 2. yüzyılda çıktığı söylenileni vardır."
A) Söylence B) Rivayet C) Haber D) Bilgi

b. "Karagöz oyunu, halk kültürünün ortak ürünüdür."
A) Müsterek B) Birtakım C) Öz D) Kendi

c. "Karagöz, tuluata dayandığı için oyunun sözlerini, her sanatçı, oyun sırasında kendine göre düzenler."
A) Yazı B) Doğaçlama C) Konuşma D) Mizah

d. "Karagöz sanatı, 18. yüzyılda en parlak dönemini yaşar."
A) Başarılı B) Güzel C) Işıklı D) Hareketli

4. "Karagöz sanatı, 18. yüzyılda en parlak dönemini yaşar." cümlesindeki "parlak" kelimesi aşağıdakilerden hangisinde aynı anlamda kullanılmıştır?

A) Sabahleyin gökyüzü parlak, ufuk açıktı.
B) Ahmet, çok parlak bir öğrenci, sınıfının en çalışkanları arasında yer alıyor.
C) Genç adamın parlak bir siması vardı.
D) Su demlatırı parlak, mavimsi boncuk gibi parlıyordu.

86 Ünite 5 • Kültür Aynasından Yansımalar

Resim 4.16. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 86)

Burada yer alan etkinlik, az önce yer verilen "Karagöz Oyunu" adlı metin doğrultusunda hazırlanan bir soru cevap etkinliğidir. İlk kısımda cevaplarına metin üzerinden ulaşılabilecek doğru yanlış soruları yer almaktadır.

İkinci kısımda ise yine öğrencilerin cevaplarına metin üzerinden ulaşabilecekleri çoktan seçmeli test yer almaktadır. Bu etkinliklere göre öğrencilerin okuduklarını anlama düzeyinin belirlenmesi ve buna ek olarak metin içerisinde yer alan kültürel öğelerin öğrenciler tarafından

pekiştirilmesi sağlanabilir. Etkinlikte yer alan sorularla Karagöz oyununda kullanılan geleneksel araç gereçler, oyunun içinde yer alan halka mal olmuş mizah öğelerinin varlığı, Türkçenin sahip olduğu zengin kelime varlığı ve mecazları öğrencilerde tamamen bir farkındalık oluşturarak kültür paylaşımının sağlanmasını kolaylaştırabilir.

Bir sonraki etkinlikte verilen dinleme metninin sonrasında uygulanacak bir anlam çözümleme tablosu karşımıza çıkmaktadır. Bu tablo ile birlikte oyunun bazı özelliklerinin ve oyunda yer alan tiplerin ayırt edici özelliklerinin öğrenciler tarafından öğrenilmesi amaçlanabilmektedir.

4.1.15. Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler Ve Özellikleri

3. Dinleyelim, cevaplayalım.
Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri

Karagöz oyunu komedi olduğu için oyundaki kişiler de tip özelliğini taşımaktadırlar. Oyunlarda sosyal ve ekonomik yönden farklı toplumsal kesimlerden gelen, birbirlerinden çok farklı davranışlarda bulunan tiplere yer verilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan değişik milliyetlerden temsilciler (Arap, Acem, Arnavut, Rum, Yahudi vb.), Anadolu tipleri (Efe, Karadenizli, Kastamonulu, Kayserili, Kürt), okumuş ve görgülü tipler, kadınlar, çocuklar sakatlar, kabadayılar, uyuşturucu kullananlar kısaca toplumun her kesiminden insanlar Karagöz oyunu içerisinde yerlerini almışlardır. Bu kişiler temsil ettikleri grubun en tipik özellikleri ve davranış biçimleriyle ifade edilmişlerdir. Karakter özelliklerinden çok tip özellikleri ön plana çıkartılmıştır. Bu nedenle Karagöz oyunundaki kişileri kolayca tanıyabiliriz. Kişileri tanıtıcı işaretler arasında her kişiye özgü, müzik ve danslar vardır. Kişilerin; perdeye çıkarken çalınan ezgiden, söylenen türküden, yaptıkları dansın, okudukları şiirden kim olduklarını bilebiliriz. Bunlar genellikle o kişinin geldiği yörenin müzik ve danslarıdır. Karadenizli gelirken kemençe çalınır, Karadeniz yöresi türküsü söylenir, horon oynanır; Kayserili keşik oyunu oynayarak veya türkü söyleyerek, Arap yalelli söyleyerek perdeye gelir.

Şimdi Karagöz oyunundaki bazı tiplerin özelliklerinin neler olduğunu dinleyelim.

MEVLÜT ÖZHAN

	KARAGÖZ	HACIVAT	ÇİLEBİ	BEĞERİHİ	KASTAMONULU	ACEM	RUMLU
1. Özü sözü bir, halk adamı							
2. Kibar, mirasyedi							
3. Yitişik ve sulu							
4. İri yapılı							
5. Pehlivan, Trakya ağızıyla konuşur.							
6. Kurnaz, her konuda bilgi sahibi.							
7. Antikacılık ya da halı tüccarlığı yapar.							

Kültür Aynamızdan Yansımalar • Ünite 5 87

Resim 4.17. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 87)

Bu etkinlikte birlikte Osmanlı toplumunun sahip olduğu etnik yapı ile ortaya çıkan kültürel çeşitlilik, oyunda yer alan tiplerin kendilerine has şiveleri ile konuşturulması, ait oldukları yörelerin müziklerinin kullanılması bilgileri ele alınmakta böylece oyunda yer alan tiplerin ait oldukları toplumdan bağımsız olmayan özelliklerinin öğrencilere tanıtılması sağlanmaktadır.

Geleneksel Türk tiyatrosu türlerinden biri olan Karagöz oyunu, bünyesinde güldürü unsurlarıyla beraber pek çok kültürel öge de barındırmaktadır. O zamanlar daha ilkel şekillerde yapılabilen gösteriler, zamanla her kültürden etkilenerek günümüzdeki son halini almıştır.

Günümüzde özellikle Ramazan aylarında gösterisi düzenlenen Karagöz oyununun konu aldığı durumlar; mahalle yaşayışı, esnaflar, evlilik gelenekleri ve bazen toplumsal tartışmalardır. Ele aldığı konular bakımından ve oyunda karşılaştığımız tipler bakımından Karagöz oyunu tiyatro aracılığıyla gerçekleştirilebilecek kültür paylaşımında oldukça önemli bir yere sahiptir.

4.1.16. Karagöz ile Hacıvat

Resim 4.18. Yedi İklim Seti C2
Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 88)

Yukarıdaki etkinlikte bir Karagöz oyununa ait metin yer almaktadır. Bu okuma metni Karagöz ile Hacıvat arasında geçen söyleşmelerden oluşmaktadır. Muhavere bölümüyle sahneye çıkan Hacıvat'ın perde gazelini okumasıyla oyun başlatılmıştır. Metne baktığımızda metinde Türk toplumuna ait bazı deyiş ve atasözlerinin yer aldığını görmekteyiz. Atasözleri bir toplumun duygu, düşünce, inanç ve kültür yapısını yansıtmaktadır. Topluma mal olmuş bu sözler toplum tarafından benimsenmiş ve yüzyıllar öncesinden bugüne ulaşmış kısa ve özlü sözlerdir. Bu yönüyle atasözlerinin metinde kullanılması, özlü sözler aracılığıyla kültür paylaşımı sağlamada önemli rol oynamaktadır. Metinde, bir kişinin yeni aldığı bir şeyi ya da kullandığı bir şeyi güzel günlerde kullanıp eskitmesi anlamında kullanılan "Güle güle giy", "Başında paralansın"

atasözleri, “Otur da külüne bak.” ve “Güle güle oturun” deyişleri kullanılmıştır. İyi dilekte bulunmak amacıyla söylenen bu sözler, öğrencilerin Türk toplum yapısına ait değerleri anlayabilmeleri açısından son derece önemli birer örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hacivat: Hah, aferin! Şimdi oldu. Neyse, yolda bizim Hasan Usta'ya rast geldim. Evin damı akıyordu, aklıma geldi, eve gönderdim. Evin kiremitlerini aktarıp biraz da ufak tefek kırık döküğü tamir etmesini tembih ettim.

Karagöz: Güle güle yak, otur da külüne bak.

Hacivat: Canım efendim, öyle denmez.

Karagöz: Ya ne denir?

Hacivat: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız, derin.

Karagöz: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız.

Hacivat: Eksik olma Karagöz'üm. Derken efendim, evimin tamir olduğunu gören alacaklılardan biri, "Hacivat zenginleşmiş, ev yaptırıyor, gidip alacağımı isteyeyim." diye parasını istemeye geldi. Bende ise tek kuruş para yok. O, paramı ver, der, ben, olsa dükkân senin, derim. Bir türlü anlayamadık. Boğaz boğaza geldik. Sonra bizi mahkemeye götürdüler. Hâkim ikimizi de hücreye attı.

Karagöz: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız.

Hacivat: Ayol öyle denmez.

Karagöz: Öyle denmez, böyle denmez! Sen de hiç laf beğenmiyorsun. Ben sana şimdi nasıl dendiğini göstereyim de aklın başına gelsin. (Hacivat'a bir tokat atar.)

5. Cevaplayalım, konuşalım.

- Hacivat oyuna hangi sözle başlıyor? Bu sözlerin özelliği nedir?
- Karagöz'ün yanlış davranışları ve konuşmaları hangi sebepten ileri geliyor?
- Metinden Karagöz ve Hacivat'ın kişilikleri ile ilgili hangi bilgileri edinebiliyoruz?
- Hacivat, Karagöz'ün ne tür hatalarını düzeltmeye çalışıyor? Metinden örneklerle açıklayınız.
- Aşağıdaki kalıp ifadelerin anlamlarını tahmin ediniz.

bendeniz	hoş sohbet
Güle güle giyi!	Güle güle yak, otur da külüne bak!
Oh oh, maşallah! Pek memnun oldum!	Güle güle oturunuz!

6. Bu ifadeler hangi durumlarda söylenir? Açıklayınız.

Resim 4.19. Yedi İklim Seti C2(devam)
Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 89)

Beşinci etkinliğe baktığımızda, bir önceki “Karagöz ile Hacivat” adlı okuma metninden yola çıkılarak cevaplandırılması beklenen sorular yer almaktadır. İlk dört soru tamamen metin içi anlam kurmaya yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Diğerinde ise metinde kullanılan bazı ifadeleri görmekteyiz. Öğrencilerden öncelikle bu ifadelerin anlamlarının tahmin edilmesi beklenmektedir. Sonrasında ise bu ifadelerin duruma uygun şekilde kullanılabileceği yerlerin açıklanması istenmektedir. Böylece öğrenciler için Anadolu toplum ve kültür yapısına ait sözlerin daha yakından anlaşılabilmesi için ortam sağlanmış olmaktadır.

Etkinliğin devamı olarak aşağıda yer alan yedi numaralı soruda Karagöz'ün Hacivat ile ilgili yaptığı benzetmelerin neler olduğu ve bu benzetmelerin anlatıma olan katkısı sorulmuştur. Bu soruyla beraber metni bu bakımdan değerlendirecek olan öğrencilerin, Türkçenin zengin anlatım gücünü ve benzetme gibi söz sanatlarının kullanımını anlamaları amaçlanabilir.

4.1.17. Tamamlayalım Canlandıralım

“ 7. Aşağıdaki paragrafta Karagöz'ün Hacıvat'la ilgili yaptığı benzetmeler nelerdir? Bu benzetmelerin anlatıma nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?

“Karagöz: Of aman! Amanın ense köküm, şakaklarım, kül tablası gibi kulaklarım. Çamaşır sepeti göz kapaklarım. Vay anam! Kasırgaya tutulmuş şemsiye gibi tersine döndüm... (Biraz doğrular.) Seni gidi iki tarafı birbirine uygun, orta yeri yamru yumru lamba fitilli kuyfeli herif! Yağ mumu bacaklı... İki tarafından derileri patlamış davul suratlı adam!..”

8. “Evin kiremitlerini aktarıp çatıyı tamir etti.” cümlesinde altı çizili kelime yerine aşağıdakilerden hangisi gelirse cümlelerin anlamı bozulmaz?

A) onardı B) düzeltti C) yeniledi D) düzenledi

6. Tamamlayalım, canlandıralım.

Karagöz ve Hacıvat tipi hakkında öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki diyalogu tamamlayınız.

(Hacıvat dükkanının önündedir. Karagöz, Hacıvat'ın yanına gelir ve ona selam verir.)

KARAGÖZ - Merhaba Hacı Cavcav, sen burada mısın?

HACİVAT - Canım nerede olacağım ya? Burası benim dükkanım değil mi! Hem uğradığın iyi oldu, ben de seni arayacaktım.

KARAGÖZ - Senin gözlerin bozuldu galiba?

HACİVAT - Hayrola, ne oldu?..

KARAGÖZ - “Hurma aldığın iyi oldu.” demedin mi?

HACİVAT - Hayır, öyle demedim, “Beni görmeye geldiğin iyi oldu.” demek istedim.

KARAGÖZ - Ne söyleyeceksen çabuk söyle de kafamı karıştırmal!

HACİVAT - Hele karşıma otur bakalım!

KARAGÖZ - (Oturur.) Fotoğrafımı mı çekeceksin?

HACİVAT - Değil Karagöz'üm, sana iyi bir haberim var.

KARAGÖZ - Kasandaki fazla paraları bana mı vereceksin?

HACİVAT:

KARAGÖZ:

HACİVAT:

KARAGÖZ:

7. Konuşalım. Hazırcevap

Çevrenizde esprili ve hazırcevap insan var mı? Bunlar sevilen insanlar mıdır? Mizahın ve esprinin konuşmadaki yeri ve önemi hakkında neler söylersiniz?

8. Tartışalım. Sizce Hangisi?

Mizahın kaynağı bilgidir. Mizah yeteneği doğuştandır ve zekâyâ dayanır.

Resim 4.20. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 90)

Yer verilen altıncı etkinlikte öğrencilerden Karagöz ve Hacıvat tipleri hakkında bildiklerinden hareketle, verilen diyalogun bu tiplere uygun şekilde doldurulması beklenmektedir. Karagöz'ün öğrenim görmemiş, nüktedan fakat zeki olan tipine uygun olarak, Hacıvat'a karşı hep biraz daha kaba davranan ve onu sürekli yanlış anlayan bir tip olarak konuşturulması gerekmektedir. Hacıvat'ın ise öğrenim görmüş, yarı aydın bir tip olduğu, onun bu özelliğine dayanarak sürekli Karagöz'e bilgi veren bir tip olduğu diyaloglarla yansıtılmalıdır. Bu metinden hareketle öğrencilerin oyundaki tipleri daha iyi anlamaları sağlanabilmektedir.

Yedinci etkinliğe baktığımızda öğrencilerin kendi çevrelerinde esprili ve hazırcevap insanların varlığına dair soru sorulmaktadır. Ek olarak, mizah ve espri unsurlarının konuşmadaki yeri ve önemi hakkında soru sorulduğunu görmekteyiz. Bu sorular aracılığıyla öğrencilerin çevrelerinde yer alan insanları daha iyi gözlemleyerek gözlem güçlerinin artırılması sağlanabilir. Aynı zamanda gözlem gücü sayesinde öğrencilerin, mizah ve espri unsurlarının önemini dili kullanışta fark etmeleri sağlanabilir.

Sekizinci etkinlikte ise iki adet tartışma cümlesine yer verilmektedir: “Mizahın kaynağı bilgidir.” ve “Mizah yeteneği doğuştandır ve zekâyâ dayanır.” cümleleriyle öğrenciler arasında tartışma sağlanması hedeflenmektedir. Bu tartışma sonucunda öğrencilerin benimsedikleri fikirleri savunma becerileri gelişirken mizah hakkında farkındalık düzeyleri artabilir.

Aşağıda bir öz değerlendirme etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinlik ile birlikte öğrencilerin kendilerini gözlemleme ve değerlendirme fırsatı bularak kendilerini analiz etmeleri hedeflenebilir.

4.1.18 Kendimizi Değerlendirelim

Resim 4.21. Yedi İklim Seti C2

Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 118)

Resim 4.22. Yedi İklim Seti C2 (devam)
Kaynak: (Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 2015, s. 119)

4.2. Yeni Hitit 1 ve Yeni Hitit 2 Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Tiyatro Metinlerinin Kullanımı

Yeni Hitit Türkçe Öğretimi ders kitabı seti, Avrupa Çerçeve Metni adlı kılavuzu doğrultusunda TÖMER tarafından geliştirilen ve Avrupa Konseyi'nce onaylanan yetişkinler için Avrupa Dil Portfolyosu'nda A1'den C2'ye kadar belirlenen düzeylere ulaştırmayı hedefleyen bir materyaldir. A1' den C2' ye kadar seviyeler incelenmiş olmakta ve inceleme sonucunda aşağıda yer verilen bulgulara ulaşılmıştır. Yeni Hitit ders kitabında yer alan ilk etkinlik bir biyografiden oluşan okuma metnidir.

4.2.1. Yıldız Kenter

Resim 4.23. Yeni Hitit Seti1
Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti 1, 2012, s.48)

Metin, ünlü bir tiyatro oyuncusuna ait bir biyografiden oluşmaktadır. Metnin içeriğine baktığımızda Yıldız Kenter adlı ünlü tiyatro oyuncusunun doğumundan başlayarak çocukluk

yıllarında geliştirmeye başladığı tiyatro mesleğini edinmesi hakkında bilgilere rastlamaktayız. Metnin geneline baktığımızda ise metinde tiyatronun kültür paylaşımı ile ilgili bir işlevine yer verilmediğini söyleyebiliriz.

Ookun biyografinin içeriğinden hareketle verilen ilk etkinlik, bir doğru yanlış testidir. Testi incelediğimizde Yıldız Kenter'in şahsi ve tiyatro yaşamına ait bilgilerin var olduğunu görmekteyiz. Bu etkinlik yalnızca metin içi anlam kurmaya yönelik olduğundan öğrencilerin anlama düzeylerinin değerlendirilmesi yönünde fayda sağlayabilir. Etkinlik içerisinde tiyatronun kültür paylaşımı işlevine yönelik bir duruma rastlanmadığını söyleyebiliriz ancak etkinliği desteklemek adına Kenter'in oyunları öğrencilere izletilerek tiyatronun kültür paylaşımı işlevi yerine getirilebilir.

4.2.2. Tiyatro Festivali

4.2

	Doğru	Yanlış	
• Yıldız Kenter ilk tiyatro eğitimini ailesinden aldı.	☐	☐	
• Yıldız Kenter için tiyatro sinemadan daha önemli.	☐	☐	
• Yıldız Kenter mutlu bir çocukluk dönemi geçirdi.	☐	☐	
• Yıldız Kenter'e göre oyunculuk zor bir meslektir.	☐	☐	
• Yıldız Kenter kalabalık bir ailenin çocuğuydu.	☐	☐	
• Yıldız Kenter savaşla ilgili oyunları oynadı.	☐	☐	
• Yıldız Kenter için yaşamak, savaşmak demek.	☐	☐	
• Yıldız Kenter yoksul bir ailenin çocuğuydu.	☐	☐	
• Yıldız Kenter Amerika'da birçok kez sahneye çıktı.	☐	☐	
• Yıldız Kenter "savaş" konulu oyunlardan nefret ediyor.	☐	☐	

12 Yakın anlamlısını bulalım

acılar:

zorluklar ☐ hastalıklar ☐ yanlışlıklar ☐ sıkıntılar ☐

ilgilenmek:

uğraşmak ☐ çalışmak ☐ oynamak ☐ düşünmek ☐

13 Açıklayalım

12. gece *Yıldız Kenter'in profesyonel tiyatro yaşamında ilk oyunu*

Müşfik Kenter _____

Naci bey _____

1948 _____

1959 _____

Altın Portakal _____

14 Metne ekleyelim

☐ Ben bu savaşı sahnede yaptım.	☐ Ama savaşmak çok kötü.
☐ Bu yüzden savaşlardan nefret ediyorum.	☐ Bu yüzden yaşamak istemiyorum.

Resim 4.24. Yeni Hitit Seti1

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.49)

Metne yönelik etkinlikleri incelemeye devam ettiğimizde "Yakın Anlamlısını Bulalım", "Açıklayalım", "Metne Ekleyelim" başlıklı üç farklı çalışmayı görmekteyiz. Bunlar içerisinde "Yakın Anlamlısını Bulalım" etkinliğinde, metin içerisinde yer alan bazı kelimeler verilerek

öğrencilerden bu kelimelerin yakın anlamlarını bulmaları beklenmektedir. Bu etkinlik, öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yardımcı olabilir ancak etkinliğin kültür paylaşımına yönelik bir fayda sağlayacağını söyleyemeyiz.

“Açıklayalım” etkinliğinde yine okunan metinden hareketle öğrencilerin anlama düzeyleri değerlendirilebilirken tiyatro aracılığıyla kültür paylaşımının sağlanacağı öngörülememektedir.

Bir diğer etkinlik olan “Metne ekleyelim” ise öğrencilerin cümle ve paragraf düzeyinde anlamlı metin oluşturabilme yetilerini geliştirmeyi sağlarken kültür paylaşımına yönelik bir işlev gerçekleştirilmesi beklenmemektedir.

4.2.3. Sahnede Neler Oluyor?

6.3 Sahnede Neler Oluyor?

15 İşaretleyelim, anlatalım

TİYATRO

Tiyatro, bir sahnede, seyirciler önünde oyuncuların sergiledikleri bir gösteridir. Genel olarak tiyatro; insanı, insana, insanla, insanca anlatma sanatı olarak da ifade edilir.

Tiyatro eserin diğer türlerden en önemli farkı; diğer edebi eserler okumak ve dinlemek için yazılmışken, tiyatro oyununun sahnede seyirci önünde oynanmasıdır. Değer ölçülerini, izleyenlerin düşünce ve anlayışlarından alır.

Tiyatro metinlerine “oyun” metinleri yazan kişiye “oyun yazarı” ve oyunu sahnede canlandıran kişilere “oyuncu” (ya da daha genel olarak tiyatrocü) denir. Ayrıca eserin sahnelenmesinde görev alan sahne amiri, dekor ve kostüm sorumlusu, ışıkçı, süflör gibi diğer yardımcı elemanlar da vardır.

Bence tiyatro,

☐ sadece bir oyundur, eğlencedir.
☐ hayatın aynasıdır.
☐ yalıdır.
☐ bana beni anlatmamalı, bilgi vermemelidir.
☐ günümüzde arka planda kalmış bir sanattır.

☐ büyükler okuludur.
☐ özgür olmaktır.
☐ barışa ve dostluğa hizmet etmelidir.
☐ halkı eğlendirmek ya da güldürmek içindir.
☐ insanların kendi hayatlarını sahnede görmesidir.

16 İşaretleyelim, eşleştirelim, düzeltelim

Tiyatro Festivali

“İçimiz dışımız film oldu.”

☐ Film seyretmekten nefret ediyoruz.
☐ Çok fazla film seyrettik.
☐ Film seyretmekten hiç hoşlanmam.
☐ Film dışında her şey olabilir.

“Biletleri tuzluydu.”

☐ Bilet yoktu.
☐ Biletler ucuzdu.
☐ Biletler pahalıydı.
☐ Biletler sınırlı sayıdaydı.

“Bana uyar.”

☐ Benim için fark etmez.
☐ Bence de.
☐ Bence harika bir fikir.
☐ Benim için uygun.

Resim 4.25. Yeni Hitit Seti1
Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 74)

Yukarıda Yeni Hitit ders kitabı setinde yer alan “Tiyatro” adlı okuma metni verilmiştir. Metinde tiyatro sanatının ne olduğuna dair açıklama yapılmış ve tiyatro sanatı açıklanırken “insan” kavramı ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bir toplumun oluşumu bir insanla başlamaktadır. İnsanın olduğu her yerde bir kültür söz konusudur. Buna göre metinde tiyatronun “insanı,

insana, insanla, insanca anlatma sanatı” olarak açıklanmasından yola çıkılarak tiyatronun insan aracılığıyla kültür paylaşımı işlevinin de hatırlatıldığı görülmektedir. Daha sonra metinde bazı tiyatro terimlerine yer verilmekte, tiyatronun seyircilerin düşünce ve anlayış biçimlerinden beslendiği belirtilmektedir. Metin okunduktan sonra öğrencilerin tiyatroya bakış açılarının belirlenmesine yönelik bir etkinlik bulunmaktadır.

16 İşaretleyelim, eşleştirelim, düzeltelim

Tiyatro Festivali

"İçimiz dışımız film oldu."

- ☐ Film seyretmekten nefret ediyoruz.
- ☐ Çok fazla film seyrettik.
- ☐ Film seyretmekten hiç hoşlanmam.
- ☐ Film dışında her şey olabilir.

"Biletleri tuzluydu."

- ☐ Bilet yoktu.
- ☐ Biletler ucuzdu.
- ☐ Biletler pahalıydı.
- ☐ Biletler sınırlı sayıdaydı.

"Bana uyar."

- ☐ Benim için fark etmez.
- ☐ Bence de.
- ☐ Bence harika bir fikir.
- ☐ Benim için uygun.

Doğru Yanlış

- Adam festivaldeki oyunları seyretmek için tiyatroya gitmekte ısrar ediyor. ☐ ☐
- Bu yılki tiyatro festivalinde az sayıda oyun sahneleniyor. ☐ ☐
- Festivalde Dostlar Tiyatrosu'nun oyununu izlemek mümkün. ☐ ☐
- "Oyun Sonu" bir ailenin dramatik yaşamı hakkında. ☐ ☐
- Kadın Genco Erkal'ın oyununa gitmek istiyor. ☐ ☐
- "Ufak Tefek Evlilikler" adlı oyun Yolcu Sahnesi'nde oynanıyor. ☐ ☐
- Çift bu akşam güzel bir oyun seyredecek. ☐ ☐

1. oynamak ☐ bir karaktere kişilik vermek

2. sahnelemek ☐ sahneye çıkmak

3. sahne almak ☐ rol yapmak

4. canlandırmak ☐ sahneye koymak

Hamam; görme ve duyma engelli, yalnız bir adamdır. Annesi ve babasıyla aynı evi paylaşmaktadır. Ancak onlar oğulları Hamam'ı terk etmeyi düşünmektedir.

Resim 4.26. Yeni Hitit Seti1 (devam)
Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 74)

Yukarıda yer verilen etkinlikte ilk olarak Türkçede kullanılan birkaç kalıplaşmış deyiş karşımıza çıkmaktadır. Bu deyişler aracılığıyla öğrencilerin Türkçenin çok çeşitli dil zenginliğinin farkına varmaları sağlanabilmektedir. Türkçenin zengin söz varlığının öğrencilere kazandırılması ve bu sayede kültürel unsurların da verilebileceği söylenebilir fakat kültür paylaşımının tiyatro ile gerçekleştirilebileceğini söylemek mümkün değildir.

Sayfada yer alan doğru yanlış etkinliğinde dinleme metninden sorulara yer verilmektedir, diğer etkinlikte ise tiyatro sanatına ait birkaç terimin öğretimi amaçlanmaktadır. Bu iki etkinliğe de baktığımızda kültürel bir paylaşım gayesi bulunmamaktadır.

4.2.4. Sanat Hayattır

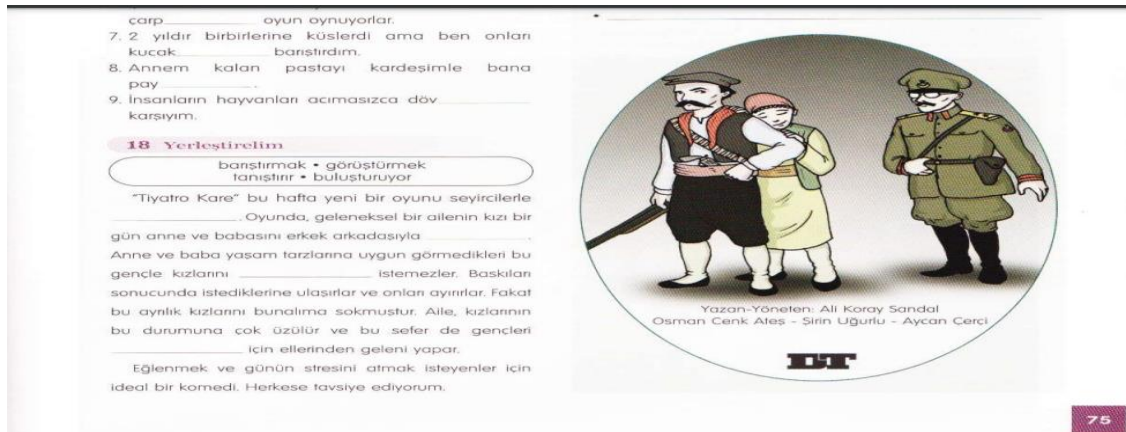

Resim 4.27. Yeni Hitit Seti2

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 66)

“Sanat Hayattır” adlı etkinliği incelediğimizde karşımıza birtakım görseller çıkmaktadır. Verilen görsellerin sol altında yer alan rakamların uygun olduğu sanat dalları ile eşleştirilmesi istenmektedir. Bu eşleştirmeler yapılırken görsellerde yer alan sanatların, öğrencilerin daha iyi anlayabilmeleri için video, ses kaydı gibi materyallerden yararlanılarak örneklendirilmeleri sağlanabilir. Tiyatro görseli için de bir tiyatro oyunu öğrencilere izletilebilir.

4.2.5. Yerleştirelim

Resim 4.28. Yeni Hitit Seti2

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.76)

Verilen etkinlikte paragraf içerisinde bırakılan bazı boşluklar bulunmaktadır. Öğrencilerin bu boşlukları bağlama uygun bir şekilde verilen kavram havuzundan seçerek doldurmaları beklenmektedir. Boşluk doldurma tamamlandıktan sonra metinden hareketle drama ya da rol oynama yöntemleri kullanılabilir. Bu yöntemler, öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe bürünerek ifade etmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Bir fikir veya durum grup önünde dramatize edilir. Bu sayede öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerine katkıda bulunulabilir, aynı zamanda öğrencilerin tiyatral yönden kendi potansiyellerini fark etmeleri sağlanabilir.

4.2.6. İçindekiler

İçindekiler		
7.1 Gülümse	78	7. ÜNİTE
ULAÇLAR ...-lyİE...-lyİE	79	
7.2 Mizahın Türkçesi	82	
YİNELEMELER ... mİ ...	83	
7.3 Komedi Dünyası	86	
BELİRTEÇLER <i>hiç yoktan, hiç değilse</i>	87	
8.1 Müzik Başucumda	90	8. ÜNİTE
EDİLGİN -li + -mEKİEdir	92	
8.2 Care Müzikte	94	
ULAÇLAR-mEKİsizin	95	
8.3 Şarkı Söylemek Lazım	98	
BELİRTEÇLER <i>henüz, daha artık, zaten, şimdilik</i>	100	
9.1 Dünyanın Bin Bir Harikası	102	9. ÜNİTE
ULAÇLAR -mEKİE, -mEKİE beraber/birlikte -mEKİE kalma-, -Dik + iyelik +-lyİE kal-	103	
9.2 Taşın Esteliği	106	
ULAÇLAR -mEK /-mE + iyelik koşuluyla /şartıyla	107	
9.3 Sesli Konuşma	110	

Resim 4.29. Yeni Hitit Seti3

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 5)

Set içerisinde yer alan Yeni Hitit 3 kitabının içindekiler bölümünü incelediğimizde yedinci üniteye baktığımızda tiyatronun öncelikle bir güldürü ögesi olarak ele alındığını ünite başlığının “Hadi Beni Güldür” adını taşımasından tahmin edebiliriz. Üniteye Karagöz, kukla gibi oyunların da görsellerine yer verilmiştir. Bu üniteye yer alan metinler aracılığıyla Türkçenin gramer kurallarını öğretmek amaçlanmıştır. Ulaçlar, yinelemeler, belirteçler gibi gramer bilgilerinin öğretilmesi hedeflenmekte ve bu öğretim, tiyatro içerisinde yer alan tiyatro metinleriyle sağlanmaktadır. Öğrencilerin bir yandan dil bilgisine ait durumları öğrenmeleri gerçekleşirken diğer yandan okunan metinlerle tiyatronun kültürel öğelerinin öğrenilmesi de ayrı bir kazanım olacaktır.

4.2.7. Takmayın Kafanıza

3.3 Takmayın Kafanıza

14 Dinleyelim, işaretleyelim
Tak Tak Takıntı

Doğru Yanlış

1. "Takıntı"nın tanımı ☐ Var ☐ Yok

2. Oyundaki sahne ve dekorlarla ilgili betimleme ☐ ☐

3. Oyuncularla ilgili eleştiri ☐ ☐

4. Oyunun yazarı hakkında bilgi ☐ ☐

5. Oyunda verilen mesajlar ☐ ☐

6. Oyuna ilgili izleyici görüşü ☐ ☐

1. Takıntılar bizim acaclığımızı gizlemek için kullandığımız maskelerimizdir. ☐ ☐

2. Takıntılann kaynağı kişinin kafasından atamadığı acılardır. ☐ ☐

3. Kimi zaman geçmiş acılarımızı unutabilmek için hiç yaşanmamışlar gibi davranırız. ☐ ☐

4. Tak Tak Takıntı, Ali Poyrazoğlu'nun yazıp yönettiği bir oyundur. ☐ ☐

5. Tak Tak Takıntı oyunu bir hastane ortamında geçmektedir. ☐ ☐

6. Tak Tak Takıntı, altı takıntı hastasının doktorlarıyla olan ilişkilerini anlatan bir güldürüdür. ☐ ☐

7. Oyun izleyiciyi güldürürken düşündürmektedir. ☐ ☐

8. İzleyiciler oyunda kendilerinden bir parça bulabilmektedir. ☐ ☐

9. Ali Poyrazoğlu'na göre aslında herkes takıntılıdır. ☐ ☐

10. Oyunda izleyicilere takıntılarla baş etmeyi öğrenemezlerse sosyal ilişkilerinin bozulabileceği mesajı verilmektedir. ☐ ☐

	Suayip	Melek	Sağut	Eylül	Kamil	Madam
Takıntısı 11 yaşında başlamıştır.						
"Kibar" bir beydir.						
Sayma hastalığı vardır.						
Külfetmeden konuşamayan bir insandır.						
Henüz genç olduğunu iddia etmektedir.						
Safârlık yapmaktadır.						
Tabloların yamuk durmasına tahammül edemeyen biridir.						
Sürekli olarak, ellerinin kirleneceğinden endişe etmektedir.						
Sürekli, bir şey unuttuğu şüphesi taşımaktadır.						
Dokuz haneli rakamların çarpımını bile aklından hesaplayabilmektedir.						

Resim 4.30. Yeni Hitit Seti3

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 38)

İnceleyeceğimiz bir diğer etkinlik "Tak Tak Takıntı" adlı dinleme metnidir. Etkinlik görselinde Türkiye'deki ünlü ve başarılı oyuncuların görsellerinin kullanılması öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmesi bakımından önemli görülebilir. Öğrencilerin metinde yer alan oyunu dinlemesi sağlandıktan sonra metinden hareketle cevaplandıracağı etkinlikler yer almaktadır. Doğru yanlış testi ve metinde var yok testi ile oyun içinde verilen mesajların anlaşılması sağlanırken sahne ve dekorlarla ilgili betimlemelerin de öğrencinin zihninde canlanması sağlanmaktadır. Üçüncü etkinlik ise metindeki karakterlerin özelliklerinin belirlenmesine yönelik tablo etkinliğidir. Özetle, burada yer alan üç etkinlik de metin içi anlam kurmaya yönelik olup ancak karakterler ve davranışları aracılığıyla kültürel unsurlar aktarabilmektedir.

2.1

4. İşaretleyelim Ah Şu Gençler!

1. Oyun

Babanın kızına yaklaşımı

☐ ilgisiz	☐ baskıcı	☐ anlayışsız
☐ meraklı	☐ acımasız	☐ tutarsız

Annenin kızına yaklaşımı

☐ teşvik edici	☐ sevecen	☐ suçlayıcı
☐ talepkar	☐ ön yargılı	☐ eğitici

2. Oyun

☐ Baba kızının üsengeç olduğunu ima edip duruyor.

☐ Anne kızının kendisine yardım etmemesini anlayışla karşılıyor.

☐ Anneanne torununun davranışları karşısında şaşkınlığını gizleyemiyor.

☐ Baba kızının adıyla karakterinin uymadığını alaya bir dille ifade ediyor.

☐ Tezcan ailenin isteklerine olumlu tepkiler veriyor.

İki oyundaki gençlerin benzer özellikleri:

☐ İkisinin de sorumsuz davranışlarda bulunması

☐ Gençlerin aileleriyle ilişkileri

☐ İki gencin de ebeveynleriyle iletişim sorunu yaşamaması

☐ İkisinin ailelerine karşı saygısız davranışlarda bulunması

5. Yazalım

"Yetişkinler gençler tarafından kavalcı, karuyucu ve eski kafalı oldukları için eleştirilir. Gençler ise yetişkinler tarafından benmerkezcı, asi oldukları ve geleneklerine bağlı olmadıkları için eleştirilir. Her iki neslin de çoğu zaman ilgi alanları ve dünyayı algılama biçimi farklıdır. Bu yüzden aralarında anlaşmazlık yaşanması kaçınılmazdır.

Sizce gençler ve yetişkinler arasında yaşanan sorunlar nelerdir? Aralarındaki sorunları çözüp uzlaşabilmek için neler yapmalıdırlar?

6. Testi uygulayalım

1. Çok yoğun bir iş günü geçirdiniz ama en yakın arkadaşınız aradı ve elinde en sevdiğiniz şarkıcının konserine fazladan bir bilet olduğunu söyledi. Ne yaparsınız?

☐ Tabii ki koş koş giderim, bu yorgunluğumu atmamak için bulunmaz bir fırsat!

☐ Çok yorgunum ama bu konseri kaçıramam, dinlenmeyi yarıya bırakırım.

☐ Arkadaşım çok ısrar ederse, istemeye istemeye gider, konserte de uykularım herhalde!

☐ Evde sıcak duş alıp, ayaklarımı uzatıp film izlemek varken, hayatta gidemem.

2. Gardirobunuza şöyle bir göz atalım, nasıl görünüyor?

☐ Aman kimse görmesin, rengârenk kıyafetlerim, her çekmecedan sarkıyor.

☐ Modaya uygun ama daha çok, rahat kıyafetlerle dolu, gösterişli bir dolabım var.

☐ Uzun zamandır kendime bir şeyler almadım, genelde aynı kıyafetler var.

☐ Çok tekdüze olduğunu iliraf edeyim, ne kadar çok koyu renk kıyafetim varmış.

3. Evliliğe nasıl bakıyorsunuz?

☐ Evlenmek mi? Anneciğim! Hiç bana göre değil, hayatta olmaz!

☐ Zamanı gelince elbette isteyeceğim bir şey ama daha çok erken!

☐ Kafama göre birini bulsam neden almasın?

☐ Çok güzel bir müessese... Ömür boyu birbirimizin olmaya yemin etmek... Tam benlik!

4. Sizin için ideal tatil nasıl olur?

☐ Adrenalin yüklü ekstrem sporlarla dolu maceralı bir tatil.

☐ Dünyayı gezip, her yeri görebileceğim bir tatil.

☐ Karavanla gezeceğim, upuzun bir tatil.

☐ Bütün gün havuz başında, tembellik yapıp dinlenebileceğim bir tatil.

5. Akşam yemeğine çıkıyorsunuz, aksilik bu ya, en sevdiğiniz elbiseniz yııldı. Ne yaparsınız?

☐ Oh ne güzel, hemen çıkıp yepyeni bir elbise alırım.

☐ Dolabımda bu akşamı geçirebileceğim bir elbise daha vardı.

☐ Hemen iğneyi ipliği alıp, dikerim.

☐ Zaten çok yorgundum, gitmesem daha iyi olacak.

Resim 4.31. Yeni Hitit Seti3 (devam)
Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 39)

Yukarıda “Ah Şu Gençler” adlı dinleme metninde yer alan bir aile örneğiyle Türk aile kültürüne yönelik öğelere rastlamaktayız. Aile içerisinde baba-kız ilişkisi, anne-kız ilişkisi, modern Türk gencinin geleneksel aile yapısına uyumu gibi konularda öğrencilerde görüş oluşturulabilir. Tiyatro metni kullanılarak kültürel paylaşım işlevinin gerçekleşmesi sağlanabilir.

Dinleme metnine bağlı olarak yazma etkinliğine de yer verilmiştir. Etkinlikte ele alınan konu, yetişkinler ve gençler arasında ortaya çıkan kuşak çatışmasının yol açtığı anlaşmazlık durumudur. Öğrencilerden bu kuşak çatışmalarına örnekler vermeleri ve bu durumu çözebilmek için beyin fırtınası yapmaları beklenmektedir. Bununla birlikte metin aracılığıyla eski nesle ve yeni nesle ait kültürlerin farklı yönlerinin ayrımına varılması yani geçmiş ve günümüz arasındaki kültür farklılıklarının öğrenciler tarafından da anlaşılması sağlanmaktadır.

Testi uygulayalım adlı diğer etkinlikte ise dinleme metnindeki karakterlerin başlarına gelen durumlardan yola çıkılarak öğrencilerin empati yönlerinin gelişmesini sağlayan sorulara yer verilmiştir.

4.2.8. Hadi Beni Güldür

Resim 4.32. Yeni Hitit Seti3

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 78)

Yeni Hitit 3 ders kitabında yer verilen yukarıdaki görsele baktığımızda Geleneksel Türk tiyatrosuna ait Karagöz-Hacivat, kukla unsurları gözümüze çarpmakta, bunun yanında tiyatro durumlarına uygun görseller de bulunmaktadır. Görsele baktığımızda devamında tiyatro ve kültür paylaşımına yönelik bir etkinlik beklentisi oluşmaktadır. Fakat kitapta bu durumlara uygun bir etkinlik kullanılmamaktadır.

“Hadi Beni Güldür” bir dinleme metnidir. Metin içerisinde bir öğrenci yurduna yeni gelen öğrencilere yapılan bazı yurt şakalarından bahsedilmektedir. Bu metin, bir öğrenci topluluğu olan yurtlardaki öğrenci kültürünü yansıtmaları bakımından önemli görülebilir.

Aşağıdaki etkinliğin dinleme metninde günümüz Türkiye’inde mizahı ve oyunları ile ün yapmış olan Cem Yılmaz’dan bahsedildiğini görmekteyiz. Cem Yılmaz, gösterilerinde mizah yoluyla insan derinliğini anlatmaktadır. İnsanın nesnel ve duygusal evrenini tüm gerçekliğiyle yansıtmakta ve bu sayede insanı kendisiyle yüzleştirmektedir. Modern zaman insanının Türkiyeli halini mizah yoluyla bizlere sunan Cem Yılmaz, Geleneksel Türk tiyatrosunda sıkça kullanılmış olan meddahın günümüz versiyonudur diyebiliriz. Dinletilen metinle öğrencilere bir yandan Türk toplumuna mal olmuş bir tiyatro oyuncusunun tanıtılması sağlanırken diğer

yandan dinlediğini anlama çalışmaları için etkinlik çalışmaları yapılmaktadır. Bununla birlikte Cem Yılmaz'ın rol oynadığı gösteri ve filmlerin öğrenciler tarafından izlenmesi sağlanarak filmler ve gösteriler yoluyla da kültür paylaşımı gerçekleştirilebilmektedir.

4.2.9. Bizi Anlatan Komedyen: Cem Yılmaz

7.2 Mizahın Türkçesi

9 Dinleyelim, yanıtlayalım

Bizi Anlatan Komedyen: Cem Yılmaz

Yazara göre Cem Yılmaz'a zeki denmesinin sebebi

☐ insanları güldürmesidir.
☐ anlatım gücünün etkileyiciliğidir.
☐ insanların kendileriyle karşı karşıya getirmesidir.
☐ taklit mizahından kaçınmasıdır.

Cem Yılmaz,

	Doğru	Yanlış
1. gösterileri insanlara mesaj da veriyor.	☐	☐
2. dahice bir anlatım gücü var.	☐	☐
3. neseli ve komik bir kişi.	☐	☐
4. hayatını açıkça yaşayan bir kişi.	☐	☐
5. yaşam biçimi ve görünüşü nedeniyle sıra dışı birisi.	☐	☐
6. kafası farklı şekilde çalışıyor.	☐	☐
7. seçtiği konular çok sıra dışı.	☐	☐
8. iyi bir oyuncu.	☐	☐

Doğru Yanlış

1. Cem Yılmaz'a kızan insanların eleştirileri yerinde.
 ☐ | ☐ |

2. Pek çok alan da dahil olmak üzere insanı en iyi konu eden kişilerden biri Cem Yılmaz.
 ☐ | ☐ |

3. Gerçeği görmek ve göstermek zor değil.
 ☐ | ☐ |

4. Cem Yılmaz'ın komedisi pek çocuklardan daha sade ama daha komik.
 ☐ | ☐ |

5. Cem Yılmaz'ın gösterileri taklit içermeli.
 ☐ | ☐ |

"keskin gözü bir kasil olup insan dünyasının içine girmek"

☐ İnsanlarla ilgili her şeyi önceden görmek.
☐ İnsanlarla ilgili her şeyi gözünde canlandırmak.
☐ İnsanlarla ilgili her şeyi gözlemleyip yakalamak.
☐ İnsanlarla ilgili her şeyi bilmek istemek, demektir.

10 Yazalım

Başarılı Bir Komedyen...

Adı: _____

Yaptığı işler: _____

Sizce başarısının sırrı: _____

Size göre komedyenlerin başarısız olmasının sebepleri: _____

Resim 4.33. Yeni Hitit Seti3

Kaynak: (Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, 2012, s. 83)

4.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Tiyatro Metinlerinin Kullanımı

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatro aracılığıyla kültür paylaşımının sağlanmasına yönelik İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Seti incelenmiştir. Ders kitapları sırasıyla A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerine göre düzenlenmiştir. İlk olarak A1 ders kitabının incelenmesi gerçekleştirilmiş olup aşağıda bu kitapta karşılaşılan ilk etkinlik ele alınmıştır.

4.3.1. Hazırlık Çalışması

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1 İnsanlar aşağıdaki yerlerde neler yapıyorlar? Söyleyelim.

tiyatro / sinema / resim sergisi / kafe / dans gösterisi / konser
/ bale / opera / futbol maçı

2 Siz bu yerlere gidiyor musunuz? Aşağıdaki kelimeler ile örnekteki gibi cevap verelim.

sık sık / bazen / hiç / her ay / her hafta / genellikle

Ben sık sık sinemaya gidiyorum. ...

Resim 4.34. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti A1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.46)

Ele alınan etkinlikte öğrencilere sorulan “Siz bu yerlere gidiyor musunuz?” sorusundan hareketle bu soruya verilebilecek cevaplar arasında tiyatro da yer almaktadır. Bu soruyu öğrencilerin ne sıklıkla tiyatroya gittikleri üzerinde bir öz değerlendirme yapmalarını sağlamak amacıyla sorulmuş bir soru olarak düşünecek olursak tiyatroya ne sıklıkla gidildiği hakkında öğrencilerde farkındalık yaratılabilir, bunun bir sonucu olarak öğrencilerde tiyatroya gitme ihtiyacı doğurulabilir.

4.3.2. Doğum Günü

5C

DİNLEME

DOĞUM GÜNÜ

7 16 Bugün Aynur'un doğum günü. Metni dinleyelim. O ve eşi bu akşam ne yapıyorlar? Söyleyelim.

8 Metne göre uygun kelimeleri seçelim.

1. Semih Aynur'a elbise / **gömlek** alıyor.
2. Semih bir haftadır / üç gündür Aynur için hediye arıyor.
3. Semih ve Aynur uzun zamandır / senelerdir tiyatroya gitmiyor.
4. Oyun 6'da / 8'de başlıyor.
5. Onlar akşam sinemaya / tiyatroya gidiyorlar.

9 Aşağıdaki boşlukları metne göre tamamlayalım.

1. İşte bu hediyen! Umarım seversin. bu elbiseyi arıyorum.
2. Çok teşekkür ederim. güzel bir elbise. Rengi çok güzel. Çok sevdim.
3. Güneş Restoran mı? her doğum günümde oraya gidiyoruz. Başka bir yere gitmek istiyorum.
4. Peki, o zaman tiyatroya gidelim. tiyatroya gitmiyoruz.

Resim 4.35. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti A1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.78)

Yukarıda bir dinleme metnine ait etkinlik görseline yer verilmiştir. Görselin sekizinci etkinliğini incelediğimizde metne uygun kelimelerin seçilmesi istenmektedir. Bu kelimeler içerisinde tiyatro da bulunmaktadır. Dokuzuncu etkinlikte ise öğrencilerden dinleme metninden yola çıkılarak verilen boşlukları bağlama uygun biçimde doldurmaları istenmiştir. Her iki etkinlikte de tiyatro ile kültür paylaşımına yönelik bir durumdan bahsedilememektedir.

4.3.3 Haberler

DİNLEME

HABERLER

11 Metni dinleyelim ve aşağıdaki boşlukları dolduralım.

1. “Yalan İçinde Yalan” isimli oyun izleyiciyle buluştu.
2. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, gibi sebzeleri sevmiyorlar.
3. Türk İç Hastalıkları Uzmanlık Derneği, reçeteli kolesterol düşürücü satışa çıkardı.
4. Muhteşem görünmek için ihtiyacınız yok.
5. 7. Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi’ne Aralık 2011 tarihleri arasında ev sahipliği yaptı.

12 Metindeki haberlerin türü nedir? Kültür-sanat mı, sağlık mı? Boşluklara yazalım.

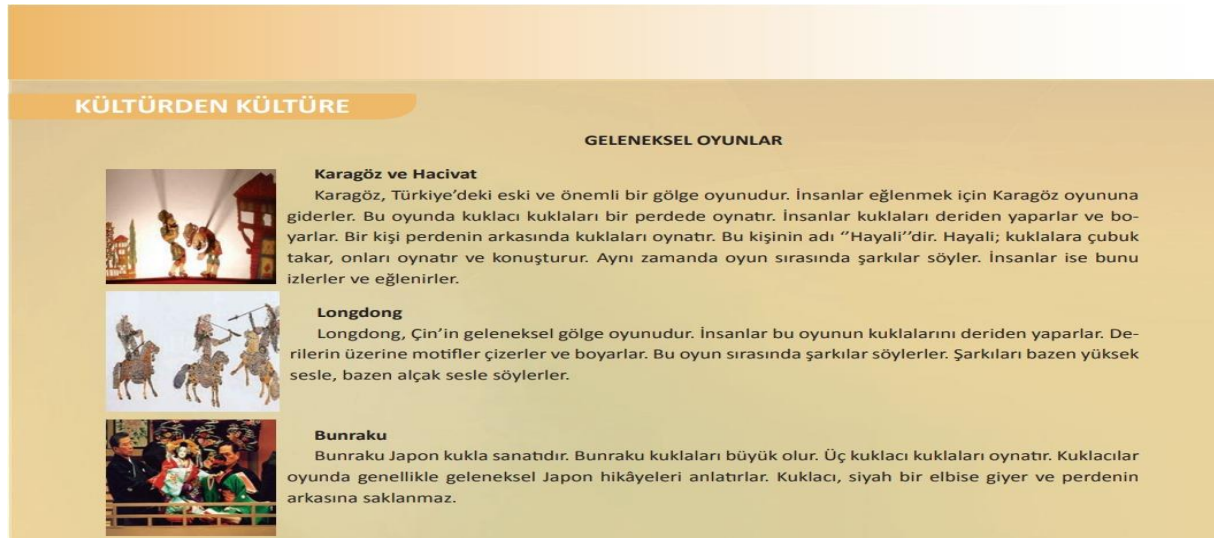
1.
2.
3.
4.
5.

Resim 4.36. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti A2
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.34)

Görsele baktığımızda yine bir dinleme metnine ait etkinliğe yer verildiğini görmekteyiz. Öğrencilerin metni dinlerken etkinlikte yer verilen soruların cevaplarını metin içinden bulmaları, yani okuma yöntem tekniklerinden biri olan seçmeli okuma yöntemini kullanmaları sağlanabilir. Öğrencilerin metin içinden edindikleri bilgiler sonucunda verilen boşluklar, bağlama uygun şekilde öğrenciler tarafından doldurulabilir.

Bir diğer etkinlikte ise öğrencilere metnin türünün kültür-sanat mı yoksa sağlık mı olduğu hakkında bir soru yöneltilmektedir. Bu soru üzerinde düşünmeleri sağlanan öğrencilerin, tiyatronun kültür-sanat işlevi hakkında değerlendirme yapmaları sağlanmakta ve yorumlarını verilen boşluğa yazmaları beklenmektedir.

4.3.4. Geleneksel Oyunlar

Resim 4.37. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti A2
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.79)

Yukarıdaki okuma metni İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Seti'nin A2 seviyesinden alınmış ve incelenmiştir. Görselde bir okuma metnine yer verilmiştir. Metinde, farklı ülkelerdeki toplumlara ait geleneksel oyunlar karşımıza çıkmakta ve bu oyunların benzer yönlerinin olduğunu görmekteyiz. Tiyatro ile kültür paylaşımı aynı toplum içerisinde sağlanabilirken geleneksel oyunların benzerliğinden anlayabiliriz ki farklı coğrafi bölgeler de kültürel etkileşim yoluyla kültür paylaşımından faydalanarak birbirlerini etkilemişlerdir.

Aşağıda yer alan etkinlikleri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Seti'nin B1 seviyesinden ele almaktayız.

YAZMA 7 On yıl önce hayatımız nasıldı? Neler yapıyorduk? Şimdiki hayatımızla karşılaştırarak yazalım.	KONUŞMA 8 Siz İstanbul'daki ilk gününüzü nasıl geçirdiniz? Yazalım. 9 İstanbul'daki ilk günlerinizde ilginç bir olay yaşadınız mı? Anlatalım. Bu olayla ilgili bir piyes hazırlayalım, arkadaşlarımızla canlandıralım.
--	--

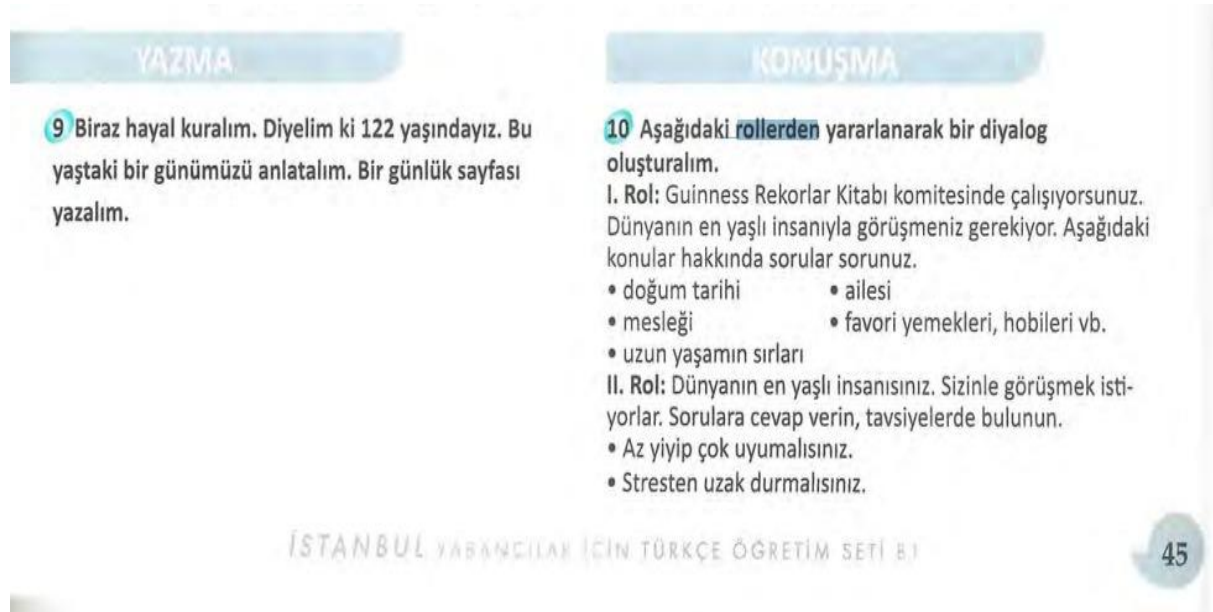
İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ B1

19

Resim 4.38. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti B1(devam)
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.19, s.20)

Konuşma etkinliğine baktığımızda, öğrencilerin İstanbul'da yaşadıkları ilk güne dair ilginç yaşantılarının varlığına yönelik bir soru sorulmaktadır. Varsa, öğrencilerin yaşadıkları ilginç yaşantılardan hareketle bir piyes oluşturmaları istenmektedir. Öğrencilerin, Türkiye'de

metropol olarak adlandırdığımız İstanbul'u kültürel açıdan piyeslerine yansıtmaları ve bu sayede kültürel bir paylaşımın gerçekleşmesi olası görünmektedir.

Resim 4.39. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti B1(devam)
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.45)

Bir diğer görselde bir konuşma etkinliği karşımıza çıkmaktadır. Bu etkinliğe göre öğrencilere bir rol verilerek onlardan bu role uygun diyalog oluşturmaları istenmektedir. Birinci rolde adı geçen 'Guinness Rekorlar Kitabı' küresel açıdan ortak bir kültür ögesi olarak kabul edilebilir. Böylece, öğrencilerin girdikleri rol ile kültürel bir anlam yakalamaları mümkündür. İkinci rolde ise öğrencilerin, dünyanın en yaşlı insanı rolüne girmeleri gerekmektedir. Bu rol ile öğrencilerin, yaşlı bir insanın kültürel bakış açısını paylaşarak onun çerçevesinden bakmaları sağlanmaktadır. Bu açıdan baktığımızda, rol oynamanın-tiyatronun kültürel bir tarafının varlığı söz konusudur diyebilmekteyiz.

İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Seti'nin B2 seviyesinde yer alan etkinlikler incelendiğinde aşağıdaki bulgulara rastlanmaktadır.

4.3.5. Şaştım Kaldım

ÜNİTE 6

BECERİLER

- Ayrıntılı açıklamalar yapabilme
- Televizyon yayınlarını anlama

DİL BİLGİSİ

- Bağlaçlar (oysaki, hâlbuki, meğerse, mademki, ne var ki, ne yazık ki, neyse ki, dA, üstelik, hatta, ayrıca, bununla birlikte, bununla beraber)

KELİMELER

- Beden dili
- Şaşıma ünlemleri

ŞAŞTIM KALDIM!

Resim 4.40. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti B2
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.90)

Ele alınan görsele bir ünitenin giriş bölümünde yer verilmektedir. Görselde kullanılan Karagöz-Hacivat öğeleri dikkatimizi çekmekte ve ünitenin devamında ilgili etkinlik beklentisi oluşturmaktadır.

4.3.6. Karagöz ile Hacivat

DİNLEME

KARAGÖZ VE HACİVAT

6. Resimdekileri tanıyor musunuz?
7. Metni dinleyelim. Aşağıdaki ifadeler ne anlama gelmektedir? Eşleştirelim.

1. Uğurlar olsun!	a. Gülünç duruma düşmek
2. Maymun olmak	b. Okuma yazma öğrenmek
3. Okuryazar olmak	c. Sevgiyle karışık bir azarlama sözü
4. Köftehor	ç. Yolun açık olsun!

8. Dinlediğimiz metinde Karagöz, Hacivat'ın cümlelerini nasıl anlıyor? Yazalım.

Hacivat ne diyor?

Ben de dükkânıma gidiyordum, birlikte yürüyelim.
Ne yün yemesi canım, yani beraber gidelim.
Neyse, senin hakkında iyi haberler duydum. Çok memnun oldum.
Senin cahillikten kurtulmak istediğini öğrendim.
Karagöz'üm, hele önce dışarıdan imtihana gir, ilkokuldan diploma al!

9. Dinlediğimiz metindeki konu ve olay nedir? Kısaca anlatalım.

Karagöz ne anlıyor?

.....
.....
.....
.....

Resim 4.41. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti b2
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.94)

Ünitenin devamında beklendiği üzere geleneksel tiyatrodan yararlanılmış olunmakta ve bir dinleme etkinliğine yer verilmektedir. Öğrencilere metinden hareketle öncelikle

“Resimdekileri tanıyor musunuz?” sorusu yöneltilmektedir. Böylece öğrencilerin Karagöz-Hacivat hakkında ön bilgilerini yoklamaları sağlanmaktadır.

Diğer etkinlikte Karagöz ve Hacivat metninde yer alan bazı ifadeleri görmekteyiz. Öğrencilerin, bu ifadelerin karşılardıkları anlamlar üzerinde düşünmelerini sağlayacak bir etkinlik olduğunu söylemekte fayda vardır.

Bir sonraki etkinlikte ise öğrencilerin dinlemiş oldukları metinde, Hacivat’ın cümlelerinin Karagöz tarafından nasıl anlaşıldığı sorulmaktadır. Buna göre öğrencilerin Karagöz’ün geleneksel Türk tiyatrosundaki kalıplaşmış karakterini yeniden hatırlaması sağlanarak kültürel oyunların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması işlevi yerine getirilmiş olmaktadır.

Son olarak ele alacağımız kitap, İstanbul Yabancılar İçin Ders Kitabı Setinin C1 seviyesi olmakta ve bu kitaba ait etkinlikler incelendiğinde aşağıdaki bulgularla karşılaşmaktayız.

4.3.7. Sanat Sanat İçindir

Resim 4.42. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti C1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.115)

Kitabı incelediğimizde ilk olarak “Sanat Sanat İçindir” adlı üniteye tiyatro kullanımına yer verilmesi de ünlü tiyatro oyuncusu olan Yıldız Kenter’in görseline yer verildiğini görmekteyiz. Buna göre, ünite devamında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatronun kullanıldığı bir etkinliğe rastlanmasına yönelik beklenti oluşmaktadır.

4.3.8. Yıldız Kenter

DİNLEME

YILDIZ KENTER

4 Aşağıdaki cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazalım.

1. Yıldız Kenter doğduğu şehirde tiyatro eğitimi aldı. ()
2. Yurt dışında alanıyla ilgili eğitim aldı. ()
3. Devlet tiyatrosunda çalıştıktan sonra tek başına kendi tiyatrosunu kurdu. ()
4. Tiyatro alanındaki yenilikleri takip etmek amacıyla İngiltere'ye ve ABD'ye gitti. ()
5. Yıldız Kenter üç kez "Yılın Kadını" seçildi. ()
6. Türkiye dışında dokuz ülkede oyunlar sahneye koydu. ()
7. 1985'te devlet sanatçısı oldu. ()
8. Yıldız Kenter farklı kurumlar tarafından "en iyi kadın oyuncu" seçildi. ()
9. Kenter, yedi yıldır üniversitelerde oyunculuk dersleri veriyor. ()

Resim 4.43. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti C1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.126)

Etkinliği incelediğimizde, Yıldız Kenter adlı tiyatro oyuncusunun biyografisinin yer aldığı bir dinleme metni ile karşılaşmaktayız. Etkinliğin, dinlenen metne yönelik doğru yanlış testinden oluşan bir etkinlik olduğunu söylemek mümkündür. Buradan hareketle öğrencilerde Yıldız Kenter hakkında ilgi oluşturulabilir, Kenter'in oyunlarının izlenmesi teşvik edilebilir. Böylece öğrencilere nitelikli tiyatrolar izletilmiş olunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin kültürel anlamda daha doğru değerlere ulaşmalarını sağlamakta yardımcı olmaktadır.

4.3.9. Hazırlık Çalışması

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1 Aşağıdaki kelimeleri tanımlarıyla eşleştirelim.

çekim	kurgu (montaj)	efekt	set	yönetmen (rejisör)	matine	suare	aktör	aktris
1. Sinema, tiyatro, konser vb. sanatsal etkinliklerin gündüz gösterisi.								
2. Ses ya da ışık yönünden sahnede etki sağlayan aygıt ya da aygıtların tümü.								
3. Bir filmin çevrilişi sırasında elde edilen görüntüler arasında seçim yaparak bunları belirli bir anlatıma göre düzenleme işi.								
4. Sinema, tiyatro, konser vb. sanatsal etkinliklerin gece gösterisi.								
5. Bir filmin çekimi için gerekli hazırlıkların yapılmasında uzmanlık alanlarına göre katkı sağlayan bütün birimler. (saç, makyaj, kostüm, kamera, ses ve ışık, montaj, görsel efekt vs.)								
6. Sinema ve tiyatrodaki erkek sanatçı.								
7. Alıcının sürekli olarak çalıştırılmasıyla elde edilen film parçası.								
8. Sinema ve tiyatrodaki kadın sanatçı.								
9. Bir oyunu, gerekli ön hazırlığı ve yorumu yaptıktan sonra, inandırıcı ve sanatsal bir biçimde, çeşitli alanların sanatçıları, uzmanları ile işbirliği yaparak sahneye çıkaran sanatçı.								

Resim 4.44. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti C1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.137)

Yukarıdaki hazırlık çalışmasını incelediğimizde ise, kelime ve kavram havuzunda yer alan kavramların aşağıda verilen tanımlarıyla eşleştirilmesi istenmektedir. Bir, dört, altı, sekiz ve dokuzuncu maddelerde bulunan tanımlardan yola çıkılarak sinema ve tiyatronun ortak terimler taşıdığı fark edilmektedir. Diğer yandan maddelerde yer alan tanımlardan hareketle öğrencilerin, tiyatronun kendine has kültürünü daha iyi anlamaları da sağlanabilmektedir.

4.3.10. Mizah Her Kapaıyı Açar

“Mizah” kelimesinin anlamını biliyor musunuz? Türkiye’de ve dünyada tanıdığınız mizahçılar var mı?

OKUMA

MİZAH HER KAPİYİ AÇAR

Nasıl ki güzellik karşı koyulamaz bir çekim yaratıyorsa mizah da en az güzellik kadar etki yapar. Sadece karşı cinslerin ilişkilerinde değil, bütün ilişkilerde mizahın her kapaıyı açan bir işlevi vardır.

Ne kadar ciddi ne kadar öfkeli olursanız olun, zekice yapılmış iyi bir espri sizin içinizdeki güzel insanı ortaya çıkaran bir etki yapar. Egonuzun duvarları aniden yıkılır. Sizi güldüren kişi, ruhunuza ulaşır. Onunla bağ kurmaya hazır hale gelirsiniz.

Hepimiz ergenlik yıllarımızdan başlayarak kendi kimliğimizi oluştururken adına ego dediğimiz kaleler inşa edip içine varlığımızı gizliyoruz. Aradan yıllar geçtikçe varlığımıza kendimiz bile ulaşamaz oluyoruz. Çoğumuz tatsız, tuzsuz insanlar haline dönüşüyoruz. Hayat mücadelesi bizi bizden uzaklaştırıyor.

Nasıl masallar ve öyküler bizi çocukluğumuzun saflığına geri döndürüyor- sa mizah da bizim içimizdeki çocuğu ortaya çıkarıyor. Ağız dolusu kahkaha atan, kendinden geçen (egosundan kurtulan) insanlara bakın, onların içindeki çocuğun ortaya çıktığını görürsünüz.

Güldürmek dünyanın en ciddi işlerinden biridir, keskin bir zekâ gerektirir. Mizah yeteneğı olan esprili insanlar, toplumsal değişime öncülük yapabilecek insanlardır. Bir siyasetçinin yıllar boyunca anlatamayacağı bir fikri, iyi bir mizahçı saniyeler içinde anlatma gücüne sahiptir.

Bir toplumun yeni fikirleri sahiplenmesinin en kısa yolu; yeni fikri, senaryo yazarlarının ya da mizahçıların anlatmasıdır. Bir ülkede dönüşümü siyasetçiler başlatır, ama yeni fikirleri topluma benimsetenler sanatçılardır.

Mizah yapanın ayrıcalığı vardır, ona krallar bile karşı gelemez. Krallara kimsenin söylemeye cesaret edemediğı sözleri söyleyenler hep soytarılar olmuştur. Bu özelliklerinden dolayı soytarılar, en çok saygı duyulan kişilikler arasındadır.

Mizah, halkın iktidara başkaldırdığı durumlarda yeşermiştir. İnsanlar deviremedikleri iktidarla “alay eden” mizah hikâyeleri yaratmışlardır. Ortaçağda kiliseyle ve krallarla alay eden öykü anlatıcıları ve soytarılar, düzeni en sivri dille eleştiren insanlar olmuşlardır.

Eski Yunanda güldürünün babası Aristofanes’tir. “Hayat tiyatro gibidir, en kötü insanlar en iyi yerde otururlar.” sözünün sahibi Aristofanes’tir. Bizde ise Nasrettin Hoca ve Bektaşî fıkraları, Marco Paşa hikâyeleri, Karagöz-Hacivat anlatıları sadece güldürmekle kalmaz, en ciddi söylevlerin iletemeyeceğı mesajları bir çırpıda iletir.

Freud, “Yaptığımız espriler sayesinde son derece önemli mesajlar kabul görür, ciddi bir ifadeyle söylenen sözler kabul edilmez.” der.

Mizah, sivri dilli bile olsa kin ve düşmanlık duyguları yaratmaz.

144

İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ C1/+

Resim 4.45. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti C1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.144)

Öncelikle bir soruyla desteklenen bu okuma etkinliğini ele aldığımızda, metindeki anahtar kavramın mizah olduğunu görmekteyiz. Metne göre mizah; bir zekâ işi, bir toplumun yeni fikirleri sahiplenmesinin en kısa yolu, bir ayrıcalık meselesidir. Güçlü bir mizah yeteneğinin toplumsal kitleleri derinden etkileyeceğı yadsınamaz bir gerçektir. Parçada, eski Yunan kültüründe tiyatroda büyük bir isim kabul edilmiş Aristofanes’ten bahsedilirken Türk kültürüne özgü unsurlardan olan Nasrettin Hoca ve Bektaşî fıkralarının, Karagöz-Hacivat anlatılarının da güçlü bir güldürü ögesi olduğuna değinilmektedir. Adı geçen bu anlatılarda mizah aracılığıyla toplumun eğlenmesi birincil amaçken zamanla toplumun kültürlenmeye uğramış olması bu anlatıların gizil işlevidir demekte bir sakınca görülmemektedir.

4.3.11. Ünite11

Resim 4.46. İstanbul Yabancılar Türkçe Seti C1
Kaynak: (İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti, 2012, s.165)

C1 ders kitabında ele alınan son görselde, antik döneme ait tiyatro sahnesine yer verildiğine rastlanmaktadır. Bu tiyatro sahnesinin yalnızca görseli kullanılmış olmakta, ünite boyunca tiyatro ile ilgili herhangi bir etkinliğe rastlanmamaktadır. Görselin kitaptaki tek işlevinin öğrencilerin ilgilerini çekerek onların tiyatronun tarihsel gelişimi hakkında araştırma yapmaya teşvik olmalarını sağlamak olabilir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Dil; temelinde haberleşmeyi, iletişim kurmayı sağlayan bir araçtır. Dil, aynı zamanda ulus ve millet kavramlarının da oluşmasını sağlayan temel kurucu öğedir (Şerif, 2016, s.1). Dilin ulusal sınırları aşmasıyla birlikte yeni dillere olan ilgiler artmaya başlamaktadır. Bu da dil öğrenme çabalarını beraberinde getirmektedir. Yabancı bir dili öğrenmek isteyen bir insan o dilde ustalaşmak ister. Bir dilde iyi bir düzeye gelebilmek için birçok etmen bulunmaktadır. Kullanılan yöntem, materyal, zaman, ilgi vb. etmenler dil öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir. Dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Hedef dili öğrenirken o dilin kültürü hakkında da birçok bilgi elde ederiz ve elde ettiğimiz bu bilgiler dili daha etkili ve akıcı konuşmamıza yardımcı olurlar. Böylelikle amacımıza daha doğru bir şekilde ilerlemiş olabiliriz. Kramsch'a (1993. akt. İşcan, 2016, s338) göre yabancı dil/ikinci dil öğrenmek isteyenlerin o dile ait kültür öğelerini de öğrenmesi gerekir çünkü bir dilin kültürü edinilmeden o dil öğrenilemez. Bu bakımdan öğretimde öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Ders içerisinde kültür paylaşımını gereksiz bulan bunun yerine dil bilgisi öğretmeyi yeğleyen öğretmenler bulunmaktadır. Ancak bu doğru bir yöntem değildir. Miladinoviç'e (2013. akt. İşcan, 2016, s.339) göre öğrenciler, dil meydana gelirken oluşan kültürel olaylar hakkında bilgilenmeden dili yeterince öğrenemez. Sadece dil bilgisi öğretmek yetersizdir. Dilin bütün durumlarında uzmanlaşmak istiyorsak kültürü edinmemiz gereklidir diyerek ders içinde kültür öğretiminin önemine değinmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de durum böyledir. Türkçe öğretiminde öğretim sırasında çeşitli materyallerden faydalanılır. Ders kitapları, tahta, projektör, bilgisayar gibi aletler en yaygın materyallerdendir. Bu materyaller arasında en sık kullanılan ders kitaplarıdır. Ders kitapları öğretmen ve öğrenci açısından büyük öneme sahiptir. Hem öğretmenin hem de öğrencinin süreci planlamasına, zamandan tasarruf etmesine, doğru ve somut bilgiye kolayca ulaşmasına vb. durumlarda yardımcı olan kaynaklardır. Ders kitapları sadece süreç içinde değil süreci değerlendirirken de yararlanılan başat materyallerdendir.

Çalışma içerisinde Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında sıklıkla kullanılan ders kitaplarından olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ve İstanbul Türkçe Öğretim Seti kültür paylaşımı bakımından tiyatro metinleri incelenmektedir.

5.1. Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın son problem cümlesi "Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür paylaşımı olarak tiyatro metinlerinin kullanımı yeterli midir?" sorusudur. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan ders kitaplarından Yunus Emre Enstitüsüne ait olan Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti A1 seviyesinden C2 seviyesine, İstanbul Üniversitesi TÖMER'in hazırladığı İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar ve Ankara Üniversitesi TÖMER'in hazırladığı Yeni Hitit

Türkçe Öğretim Seti 1-2-3 kitapları tiyatro kullanımı bakımından incelenmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular şu şekildedir:

İlk olarak Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ne baktığımızda karşımıza tiyatro kullanımı 18 etkinlikte çıkmaktadır. Bu etkinliklerin 1 tanesi A1 setinde, 6 tanesi A2 setinde ve 11 tanesi ise C2 öğretim setinde bulunmaktadır. İncelenen A2, B1, B2, C1 setlerinde herhangi bir tiyatro kullanımına rastlanamamaktadır.

Tablo 5.1.
Yedi İklim Seti Tiyatro Kullanımı

Yedi iklim A1	Yedi iklim A2	Yedi iklim B1	Yedi iklim B2	Yedi iklim C2
Para(görsel)	Davet(görsel)			Turan Oflazoğlu ile Tarihi Bir Gün
	Üniteye Hazırlık(görsel)			Yine Bir Gülnihal(görsel)
	Sizin Tercihiniz(görsel)			Benim Tiyatrom(görsel)
	İnceleyelim Tamamlayalım(görsel)			Başrol(görsel)
	Üniteye Hazırlık(görsel)			Kültür Aynamızdan Yansımalar(görsel)
				Karagöz Oyunu(görsel) Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler Ve Özellikleri(görsel)
				Karagöz ile Hacivat(görsel)
				Tamamlayalım Canlandıralım
				Kendimizi Değerlendirelim
1	5			11

Kaynak: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti

Tablo incelendiğinde ders kitabı içinde tiyatro metinleri kullanımının ilgili düzey açısından yeterli olduğu söylenebilir. En fazla tiyatro metni etkinliğine C2 setinde rastlanması o düzeye uygun metinler olabileceği için şaşırlacak bir durum değildir. Ancak az da olsa diğer düzeyler içinde yer verilmesinin doğru olacağı söylenebilir. Yedi İklim Seti'ndeki tiyatro metni kullanımını; kültür paylaşımı bağlamında incelediğimizde doğrudan kültür paylaşımına yönelik sadece "Meddahlık", "Kültür Aynamızdan Yansımalar", "Karagöz Oyunu", "Cevaplayalım", "Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri", "Karagöz ile Hacivat" ve "Tamamlayalım Canlandıralım" etkinliklerinde rastlamaktadır. Bu etkinliklerin genel özellikleri geleneksel Türk tiyatrosu metinlerine yer vermeleridir. Geleneksel Türk tiyatrosu Türk kültürünü barındıran yegâne metinlerdendir ve bu yönüyle Yedi İklim Seti C2 seviyesinde oldukça fazla yer verilmesi kültür paylaşımı bakımından faydalı bir durumdur. Bunun yanında setin diğer kitaplarında doğrudan kültür paylaşımına yönelik bir etkinliğe yer verildiğini söylemek güçtür. Kültür paylaşımında bu denli öneme sahip tiyatro metinlerinin diğer kitaplarda eksik olduğunu ve bu tiyatro metinlerinin değerlendirilmesi gerektiği belirtilebilir.

Çalışma içinde incelenen bir diğer Türkçe öğretim seti olan Yeni Hitit Türkçe öğretim seti de 1-2-3 kitap olmak üzere tiyatro metinlerinin kullanımı bakımından incelenmiştir. Yeni Hitit Seti'nde tiyatro metinlerinin kullanımı birinci sette 3 farklı etkinlikte, ikinci sette 2 farklı etkinlikte ve üçüncü sette ise 4 farklı etkinlikte görülmektedir.

Tablo 5.2.
Yeni Hitit Seti Tiyatro Kullanımı

Yeni Hitit1	Yeni Hitit2	Yeni Hitit2
Yıldız Kenter(görsel)	Sanat Hayattır(görsel)	İçindekiler (görsel)
Tiyatro Festivali	Yerleştirelim(görsel)	Takmayın Kafanıza(görsel)
Sahnede Neler Oluyor		Bizi Anlatan Komedyen Cem Yılmaz(görsel)
		Hadi Beni Güldür(görsel)
3	2	4

Kaynak: Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti

İncelenen her bir sete ait kitapta tiyatro metni kullanıldığı görülmektedir. Her kitapta tiyatro metinlerine ve etkinliklerine yer verilse de bunların oldukça az olduğu söylenebilir. Bir

set içerisinde sadece 3 adet tiyatro metni ve etkinliği yetersiz görülebilecek bir durumdur. Yer verilen tiyatro metinlerinde; metinler aracılığıyla doğrudan kültür paylaşımı yönünde bir gaye olmadığı gözlenmiştir. Ancak bu metinlerin içeriklerinden hareketle öğrencilere artı bilgi olarak kültür unsurları kavratılabilir. Burada da büyük iş öğreticilere düşmektedir. Ayrıca bütün setin kitapları içinde bir adet bile geleneksel Türk tiyatrosu metni bulunmamakta; sadece ünite tanıtım bölümünde bir resim bulunmaktadır. Bu bağlamda Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan kitap içeriklerinin kültür paylaşımı ve tiyatro metinlerinin kullanımı açısından eksik olduğu ifade edilebilir.

Çalışmada son olarak İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar tiyatro metinlerinin kullanımı incelenmiştir. İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti'nde tiyatro metinleri, toplamda 11 etkinlikte yer almaktadır. Bu etkinliklerin iki tanesi A1 kitabında, 2 tanesi A2 ders kitabında, 2 tanesi B2 ders kitabında son olarak 5 tanesi de C1 ders kitabında bulunmaktadır.

Tablo 5.3.
İstanbul Seti Tiyatro Kullanımı

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1
Hazırlık Çalışması(görsel)	Haberler		Şaştım Kaldım(görsel)	Sanat Sanat İçindir(görsel)
Doğum Günü(görsel)	Geleneksel Oyunlar(görsel)		Hacivat İle Karagöz(görsel)	Yıldız Kenter(görsel)
				Hazırlık Çalışması
				Mizah Her Kapıyı Açar(görsel)
				Ünite11(görse)
2	2	0	2	5

Kaynak: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti'nde B1 seviyesi haricinde her düzey ders kitabında tiyatro metinleri görülmektedir. Ancak tiyatroya yer verilen dil seviyelerinde tiyatro metni kullanımında yetersiz olduğu söylenebilir. A1, A2, B2 seviyesi kitaplarında sadece ikişer etkinlik yer alması İstanbul Türkçe Öğretim Seti için eksik kalmış bir durumdur. Sadece C1 seviyesinde 5

etkinliğe yer verilmekte bu da İstanbul Türkçe Öğretim Seti için yeterli görülebilecek bir sayı değildir. Etkinliklerin içeriğinde “Geleneksel Oyunlar”, “Karagözle Hacivat”, “Mizah Her Kapıyı Açar” gibi etkinliklerde kültür paylaşımına yönelik bir bilgi aktarımı sağlanabilir, diğer etkinliklerde ise doğrudan bir kültür paylaşımı amacı güdülmemektedir. Bu sette de yine diğer setlerde olduğu gibi öğretici vasıtasıyla etkinliklerden kültürel çıkarımlar yapılabilir. Sonuç olarak İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti’nde tiyatro metni kullanımının yetersiz olduğunu, kültür paylaşımında eksik kaldığını söylemek yanlış değildir.

Her bir kitap setinde tiyatro metinleri kullanılarak etkinliklere yer verilmektedir. Ancak 3 kitap seti karşılaştırıldığında; Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’ni hem tiyatro metnlerinin kullanımı hem de tiyatro yoluyla kültür paylaşımı bakımından diğer iki setten üstün görülebilir. Yedi İklim Seti’nde görülen eksiklik ise kitabın bazı seviyelerinde tiyatro metnine hiç yer verilmemiş olmasıdır. İstanbul Türkçe Öğretim Seti’nde tiyatro metnlerinin kullanımı ikinci sırada, bunu da Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti takip etmektedir. Ancak bu iki set arasında pek bir fark olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü her iki sette de tiyatro metni kullanımının yetersiz olduğu görülmektedir. Bundan dolayı söz konusu kitap setlerinde tiyatro metinleri aracılığıyla kültür paylaşımının yetersiz olduğu söylenebilir. Çalışma kapsamından incelenen ders kitaplarında kültür paylaşımı bakımından tiyatro metnlerinin yetersizliğinin ortaya konulması; daha sonra hazırlanacak ders kitapları için yararlı bir bilgi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca alanda bu amaçla ele alınmış çalışma sayısında da yetersizlikler gözlenmiştir. Aysegül Özdemir, Tülay Özkan, Kadiriye Feza De Chiara, Kemal Demir, Fikriye Kara, Mustafa Kınız, Antalya’nın “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sosyal Etkinlikler: Tiyatro Örneği ve Uygulamanın Öğrenci Performansına Etkisi” adlı çalışma Türkçe öğretiminde tiyatronun öğrenci performanslarına etkisini ortaya koymak için ele alınmış bir çalışmadır. Selçuk Tataroğlu’nun “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Konuşma Becerisine Etkisi” adlı çalışması drama uygulamalarıyla dil becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yazılmış bir yüksek lisans tezi ve Müzeyyen Altunbay’ın “Dil Öğreniminde Ve Öğretiminde Tiyatronun Kullanımı Ve Tiyatronun Temel Dil Becerilerine Katkısı” adlı çalışması yine tiyatronun dil becerilerine katkısını ele alan benzer çalışmalardandır. Bu çalışmalar haricinde tiyatro ve drama üzerinde benzer çalışmalar bulunsa da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür paylaşımı açısından tiyatro metinlerini ele alan pek fazla çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu araştırma bu yönüyle de önem arz etmektedir.

5.2. Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın ikinci alt probleminin sorusu “Dil öğretiminde tiyatro metinlerinden nasıl faydalanılabilir?” şeklindedir. Dil öğretiminde de çok fazla materyal ve yöntem kullanılmaktadır.

Bu materyalleri genelde ders kitapları, bilgisayar, tahta, projektör, tablet vb. araç gereçler oluşturmaktadır. Yabancı dil öğretiminde en çok faydalanılan materyalin şüphesiz ders kitapları olduğunu söyleyebiliriz. Ders kitapları, içerdiği etkinlikler yoluyla öğrenciye hedef dilin öğretimi konusunda rehberlik eder. Bu bağlamda tiyatro metinleri, ders kitaplarındaki etkinlikler yoluyla öğrenciye verilebilir; kitap içinde dinleme ve okuma etkinlikleri hazırlanarak kültürel açıdan yoğun içerikli tiyatro metinleri öğrenciye sunulabilir. Bunun yanında tiyatro interaktif bir sanat olduğu için derste öğrencilerden etkinlikte verilen metni canlandırmaları istenebilir ayrıca seviyeye göre öğrencilerden bir tiyatro metni hazırlamaları da istenebilir. Tiyatro, bilindiği üzere bir sahne sanatıdır. Dil öğrenen öğrencilere sınıfta bir tiyatro oyununun projektöre yansıtılması yoluyla gösterim yapılabilir ve sınıf dışına çıkılarak bir tiyatro gösterisine gidilip canlı olarak tiyatro gösterisi izletilebilir. Bütün bunların ders içerisinde uygulanması tiyatronun geniş kapsamlı kullanım özelliğine sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

5.3. Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

15. Çalışmanın üçüncü alt problemi “ Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında temel dil becerileri açısından tiyatro metinlerinin kullanımı yeterli midir?” şeklindedir. Yabancı dil öğretiminde her konu hedef dilin temel becerilerini kavratarak öğretilmelidir. Dil becerilerinin göz ardı edildiği bir öğretimi sonucunda etkili bir iletişimin oluşması oldukça güç görülmektedir.

“Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde amaç Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası bağlamında; çevresini algılayan, iletişim kurabilen, dünyayı tanıyan, farklı kültürlerle saygılı, kendini ifade edebilen bireyler yetiştirmektir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisi üzerinde durulmakta ve çalışmalar bu yönde yürütülmektedir” (2015, s. 909).

Bu açıdan dil ile ilgili her türlü işlemi gerçekleştirirken dilin bütün beceri alanlarına ihtiyaç duyabiliriz. Sonuç olarak temel dil beceri alanlarını kullanmak önemlidir. Etkili bir iletişim kurmak istiyorsak okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi temel becerilerini dil öğretimi sırasında edinmeliyiz.

Çalışmada incelenen ders kitaplarında tiyatro metinleri aracılığıyla hazırlanan etkinliklerde temel dil becerilerine dayanan birçok etkinliğe rastlanmaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde dört temel beceriye ait etkinliklere de rastlanmaktadır. Ders kitabının bütün seviyeleri içerisinde tiyatro toplam altı okuma etkinliğinde, iki yazma etkinliğinde, bir dinleme etkinliğinde ve üç konuşma etkinliğinde yer almaktadır. İlgili kaynakta dinleme becerisi bir etkinlikte oldukça az görülmektedir, iki yazma etkinliği ise yine Yedi İklim seti için yetersiz olarak kabul edilebilir. Konuşma ve dinleme etkinliklerine ise nispeten daha fazla yer verildiği

görülmektedir. Yeni Hitit ders kitabında dil becerileri yönünden tiyatro metinlerinin kullanımı iki okuma, dört dinleme ve iki yazma etkinliğiyle sınırlıdır. Bu kitapta hiçbir konuşma etkinliğine tiyatro metinleri aracılığıyla yer verilmemesi büyük eksikliklerdir. Bunun yanında diğer becerilere de yeteri kadar yer verilmediği söylenebilir. İstanbul Türkçe Öğretim Setinde ise bütün seviyelerde dört dinleme etkinliğine, bir yazma etkinliğine, üç konuşma ve iki okuma etkinliğine rastlanmaktadır. Bu seviyede bir yazma ve iki okuma etkinliği yetersiz görülebilir. Dinleme ve konuşma etkinlikleri ise yeterli olmasa da toplam tiyatro metni kullanımı bakımından uygun görülebilir. Genel olarak üç set karşılaştırıldığında; tiyatro metni aracılığıyla en az dil becerisine yönelik etkinliğin Yeni Hitit'te olduğu belirlenmiştir. Daha sonra İstanbul Seti ve Yedi İklim setleri kullanım sıklığına göre sıralanmaktadır. En fazla kullanımın Yedi İklim Setinde olması tiyatro metni kullanımının fazla olmasıyla da doğru orantılıdır. İncelenen üç kitabın da hem tiyatro metni hem de bu metinler aracılığıyla dil becerileri kullanımı yönünden geliştirilmesi gerektiği dile getirilebilir.

ÖNERİLER

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında kültürel unsurlar bakımından zengin tiyatro metinlerine daha çok yer verilmelidir.
- En uygun tiyatro metinlerine dayanan; eğlenceli ve Türk kültürünü Türkçe öğrenenlere daha etkili öğretmeye yönelik ders içi etkinlik planları hazırlanmalıdır.
- Tiyatro metinlerine dayanan oyun temelli ve teknoloji tabanlı ders materyallerinin tasarımı ve kullanımına yönelik yeni araştırmalara ve uygulamalı eğitimlere yer verilmelidir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında tiyatro metinleri aracılığıyla temel dil becerilerini geliştirmeye yönelik daha fazla ve dil becerilerine eşit şekilde dağılacak yeni etkinlik hazırlanmalıdır.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tiyatro metinlerinin kültür paylaşımına/aktarımına ilişkin bilimsel çalışmaların sayısı arttırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1]. Abacıoğlu, T. (2002). *Çocuklara oyunlarla yabancı dil öğretimi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [2]. Ağarı, M. (2022). Dilin doğuşu üzerine mutelaalar. *Karabük Türkoloji Dergisi*, 1(37) 37-79.
- [3]. Akarsu, B. (1998). *Wilhelm von humboldt'da dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- [4]. Akkaya, A. (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında fıkralar: Nasreddin Hoca fıkraları. *Milli Folklor*, 12(100) 171-181.
- [5]. Aksan, D. (1979). *Her yönüyle dil(ana çizgileriyle dilbilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [6]. Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 45-58.
- [7]. Altaç, E. (2020). *Edebi bir metin türü olan tiyatronun yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı ve dört beceriye katkısı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- [8]. Altunbay, M. (2012). Dil öğreniminde ve öğretiminde tiyatronun kullanımı ve tiyatronun temel dil becerilerine katkısı. *Turkish Studies*, 7(4), 747-760.
- [9]. Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 1(19), 19-30.
- [10]. Birinci, F. G., ve Temizyürek, F. (2016). Yabancı dil öğretiminde otantik materyal kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 54-62.
- [11]. Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- [12]. Brooks, Nelson. (1986), *Culture in the Classroom*, CultureBound, Ed. Joyce Merrill Valdes, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 123-129.
- [13]. Kaya, F. B., ve Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- [14]. Çakır, İ. (2011). Yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün rolü. *Milli Eğitim*, 41(190), 48-255.
- [15]. Dağabakan Öztürk, F., ve Dağabakan, D. (2007). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları. *Milli Eğitim Yayınları*, 36(174), 155-161.
- [16]. Demir, A., ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 30, 51-72.
- [17]. Demirel, Ö. (2014). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- [18]. Duman, G. B. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- [19]. Duran, K. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Türkçe öğreniyorum seti (a1-a2 düzeyi)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- [20]. Düzgün, D. (2007). Divanü Lügati't- Türk'te sosyal normları karşılayan kavramlar. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(35), 201-215.
- [21]. Enstitüsü, Y. E. (2015). *yediiklim Türkçe öğretim seti*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık.
- [22]. Fuat, M. (2000). *Tiyatro tarihi*. İstanbul: MSM Yayınları.
- [23]. Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2(8), 50-57.
- [23]. Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(12), 178-195.
- [24]. Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Mili Eğitim Basım Evi.
- [25]. Gözütok, D. (2021). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- [26]. Güler, Z. (1998). Kültürel bir kurum olarak tiyatro. *Kurgu Dergisi*, 10, 172-180.
- [27]. Gül, F ve Soysal, B. (2009). Dil ve düşünce ilişkisi üzerine. *sosyal bilimler araştırma dergisi*, 13, 65-76.
- [28]. Günay, D. (2016). *Kültürbilime giriş*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

- [29]. Güngör, N. (2020). Kültürel çalışmalar ve Türkiye serüveni. *TRT Akademi*, 5(10), 514-535.
- [30]. Güzel, A. (2012). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretim tarihine kısa bir bakış, VII. [28]. Uluslararası büyük Türk dili kurultayı (25-28 Eylül 2012). *Selanik*, 112- 142.
- [31]. İltar Latif, A. F. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin türlerinin sınıflandırılması ve ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin değerlendirilmesi. *Türkiyat Mecmuası*, 29(2), 311-346.
- [32]. Hesapçıoğlu, M. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [33]. İnceefe, P. (2014). *Sofokles'in "Kral Oidipus" adlı dramatik metni ile Necip Fazıl Kısakürek'in "Bir Adam Yaratmak" adlı dramatik metninin ontolojik ve epistemolojik bakımdan karşılaştırılması*, (Basılmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [34]. İşcan A., ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yediiklim Türkçe öğretim seti örneği (b1-b2 düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- [35]. İşcan, A. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 58, 337-352.
- [36]. Işık, A., ve Altımdört, G. (2010). Yabancı dil öğretiminde malzeme değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi*, 23(1), 221-238.
- [37]. Kaplan, M. (1983). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- [38]. Karamanlioğlu, A. F. (1994). *Kıpçak Türkçesi grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [39]. Kara, F., Demir, K., Özdemir, A. ve Yeter Özkan, T. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenen öğrencilerin öğrenim ve uyum sürecinde öğrenen öğrencilerin öğrenim ve uyum sürecinde kullanılan tiyatro çalışmaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(45), 293-301.
- [40]. Kerimoğlu, C. (2016). Dilin kökeni arayışları ı: Dilin kökeniyle ilgili akademik tartışmalar. *The Search for the Origin of Language I: Academic Controversies on the Origin of Language*, 10(18), 47-84.
- [41]. Kınay, E. D. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimi için materyal geliştirme. *E Dil Dergisi*, 5, 243-260.
- [42]. Kırıl, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170- 189.
- [43]. Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching and learning*. England: Oxford.
- [44]. Memiş, M. R. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616.
- [45]. Meriç, C. (1986). *Kültürden irfana*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- [46]. Milli Eğitim Bakanlığı (2013. 12 Ekim). Diller için avrupa ortak metni. Erişim adresi: https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf
- [47]. Nutku, Ö. (2001). *Dram sanatı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- [48]. Okur, A., ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar Türkçe öğretim seti örneği. *Turkish Studies*, 1619-1640.
- [49]. Onuk, A. ve Onuk, A. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6), 877-892.
- [50]. Ömeroğlu, E. (2016). *Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarının incelenmesi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- [51]. Özbek, M. (2000). *Dünden bu güne insan*. Ankara: İmge Kitabevi.
- [52]. Özdemir, C. Ö. (2017). Dillerin ortaya çıkışı ve gelişmesi üzerine bir değerlendirme. *Science And Life Of Kazakhstan, Public Foundation*, 2(8), 1-25.
- [53]. Özdemir, A., Özkan, T., De Chiara, K. F., Demir, K., Kara, F. ve Kansız, M. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sosyal etkinlikler: tiyatro örneği ve uygulamanın öğrenci performansına etkisi. *Diyalog Dergisi*, 2(2), 83-96
- [54]. Şeref, İ. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma ve konuşma becerileri kazandırmada iletişimsel yaklaşımın kullanımı için model önerisi. *International Journal of Language Education and Teaching*, 1(1), 43-60.

- [55]. Şerif, O. (2016). Türkçede ana dil ve ana dili. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1), 311-322.
- [56]. Şen, C. (2017). Edebî bir tür olarak tiyatrodan anlatıcı meselesi. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 19-40
- [57]. Şimşek, T. (2005). *Teoriden uygulamaya okul tiyatrosu*. Konya: Suna Yayınları.
- [58]. Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: Kültürlerarası - bildirilişim - Odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1(9), 149-168.
- [59]. Timurtaş, F. K. (1981). Tarih içinde Türk edebiyatı. İstanbul: Kapı Yayınları.
- [60]. Türk Dil Kurumu. (2022, 10 Ekim). Dil nedir?. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- [61]. Tömer, A. Ü. (2012). *Yeni Hitit Türkçe öğretim seti*. Ankara: Ankara TÖMER.
- [62]. Tüm, G. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde drama tekniğinin rolü. *Journal of Turkish Studies*, 5(3), 1898-1920.
- [63]. Tüm G., ve Bingöl, Z. C. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının temel işlevleri. *Turkish Studies*, 12(34), 429-444.
- [64]. Uçar-Özbirinci, P. (2010). *Kültürlerarası tiyatro üzerine söyleşiler*. Ankara: TOBAV Yayınları.
- [65]. Ulutaş, M. (2018). Dil becerilerini geliştirmede tiyatro metinlerinden yararlanma. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 85-103.
- [66]. Üniversitesi, İ. (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı A1*. İstanbul: İstanbul TÖMER.
- [67]. Üniversitesi, İ. (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı A2*. İstanbul: İstanbul TÖMER.
- [68]. Üniversitesi, İ. (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı B1*. İstanbul: İstanbul TÖMER.
- [69]. Üniversitesi, İ. (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı B2*. İstanbul: İstanbul TÖMER.
- [70]. Üniversitesi, İ. (2012). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı C1*. İstanbul: İstanbul TÖMER.
- [71]. Yalçın, A., ve Aytaç, G. (2002). *Tiyatro ve canlandırma sahneleme bilgileri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- [72]. Yılmaz, F., ve Taşkın, M. (2014). Hacivat karagöz oyunları ile türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve kültür aktarımı. *Asos Journal*, 2(5), 270-288.
- [73]. Yılmaz, F. ve Babacan, G. (2015). Dinleme Eğitimi ve Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. *International Journal of Languages' Education and Teaching ISSN: 2198-4999 Manheim, Germany UDES*, (1), 905-923.
- [74]. Yükseköğretim Kurulu (2021). Yüksek öğretim bilgi sistemi, Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>.